

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

TIBBİ VE AROMATİK BİTKİ ÇEŞİTLİLİĞİNİN KORUNMASINDA, BUNLARIN ÜRETİMİNDE VE PAZARLANMASINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR İLE ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU (10 / 361, 405, 406, 407, 410) TUTANAK DERGİSİ

8'inci Toplantı 10 Temmuz 2019 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı İbrahim Aydın'ın, Komisyonun Ankara dışına yaptığı çalışma ziyaretlerine ve bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Londra Metropolitan Üniversitesi Doğal Ürünler ve Gıda Danışmanı Prof. Dr. Sündüs Tewfik tarafından, Uluslararası Halk Sağlığı Forumu diye adlandırdıkları organizasyonla, beslenmeyi kullanarak hastalıkların tedavisine yardım etmek amacıyla yaptıkları projeler ve ülkemizdeki durum ile İdeal Cumhuriyet Köyü Projesi'nin hayata geçirilmesi gerektiği hakkında sunumu

2.- *Bezmiâlem Vakıf Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Murat Kartal tarafından, tıbbi ve aromatik bitkiler alanında neler yapılması gerektiği ve GMP'li ham madde üretiminde karşılaştıkları sorunlar ile çözüm önerileri hakkında sunumu*

3.- *Karaca Tıbbi Bitkiler Limited Şirketi CEO'su Furkan Tınmaz tarafından, firmalarının tıbbi ve aromatik bitki üretimi ve karşılaştıkları sorunlar ile çözüm önerileri hakkında sunumu*

4.- *Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Mustafa Aslan'ın, üniversite olarak yaptıkları çalışmalar, bitkisel drog üretimi, uygulamaları ve karşılaşılan sorunlar hakkında sunumu*

5.- *Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Federasyonu Başkanı Dr. Sedat Yıldız'ın, Federasyon olarak hekimlere verdikleri tamamlayıcı tıp eğitimleri ve dünyada geleneksel tıbbi bitkiler eğitimi ve önerileri hakkında sunumu*

**TIBBİ VE AROMATİK BİTKİ ÇEŞİTLİLİĞİNİN KORUNMASINDA, BUNLARIN
ÜRETİMİNDE VE PAZARLANMASINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR İLE ALINMASI
GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS
ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

(10 / 361, 405, 406, 407, 410)

8'inci Toplantı

10 Temmuz 2019 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Tıbbi ve Aromatik Bitki Çeşitliliğinin Korunmasında, Bunların Üretiminde ve Pazarlanmasında Karşılaşılan Sorunlar ile Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 14.36'da açıldı.

Komisyon Başkanı İbrahim Aydın, Komisyonun Ankara dışına yaptığı çalışma ziyaretlerine ve bugünkü gündemine ilişkin bir açıklama yaptı.

Londra Metropolitan Üniversitesi Doğal Ürünler ve Gıda Danışmanı Profesör Doktor Sündüs Tewfik tarafından, Uluslararası Halk Sağlığı Forumu diye adlandırdıkları organizasyonla, beslenmeyi kullanarak hastalıkların tedavisine yardım etmek amacıyla yaptıkları projeler ve ülkemizdeki durum ile İdeal Cumhuriyet Köyü Projesi'nin hayata geçirilmesi gerektiği,

Bezmîâlem Vakıf Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Öğretim Üyesi Profesör Doktor Murat Kartal tarafından, tıbbi ve aromatik bitkiler alanında neler yapılması gerektiği ve GMP'li ham madde üretiminde karşılaştıkları sorunlar ile çözüm önerileri,

Karaca Tıbbi Bitkiler Limited Şirketi CEO'su Furkan Tınmaz tarafından, firmalarının tıbbi ve aromatik bitki üretimi ve karşılaştıkları sorunlar ile çözüm önerileri

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü Profesör Doktor Mustafa Aslan tarafından, üniversite olarak yaptıkları çalışmalar, bitkisel drog üretimi, uygulamaları ve karşılaşılan sorunlar,

Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Federasyonu Başkanı Doktor Sedat Yıldız tarafından, Federasyon olarak hekimlere verdikleri tamamlayıcı tıp eğitimleri ve dünyada geleneksel tıbbi bitkiler eğitimi ve önerileri,

Hakkında bir sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 18.52'de toplantıya son verildi.

10 Temmuz 2019 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.36

BAŞKAN: İbrahim AYDIN (Antalya)

BAŞKAN VEKİLİ: Recep ŞEKER (Karaman)

SÖZCÜ: Refik ÖZEN (Bursa)

KÂTİP: Zemzem Gülender AÇANAL (Şanlıurfa)

BAŞKAN – Çok kıymetli Komisyon üyeleri, arkadaşlarım, çok değerli uzmanlarımız, bugün gelen çok kıymetli misafirlerimiz, hocalarımız; öncelikle Komisyonum adına hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Evet, 8’inci toplantımızı açıyoruz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı İbrahim Aydın’ın, Komisyonun Ankara dışına yaptığı çalışma ziyaretlerine ve bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Komisyonumuz çalışmaya başlayalı hemen hemen iki ay oldu, 8 Mayıs’ta açmıştık. Komisyonumuzun bu 8’inci toplantısı, 3 tane de ilimize gittik, ziyaretlerde bulunduk.

Özellikle de bu hafta sonu gittiğimiz Konya ve Karaman illerinde çok güzel örnekler gördük ve işin açıkçası çok bilgilendik.

Konya’da bitkiden ilaca özellikle Zade Vital fabrikasını ziyaret ettik. Gelemeyen Komisyondaki arkadaşlarım için söylüyorum, gerçekten görmeniz gereken bir yerdi; yani bitkiden ilaca ve markalanmış, dünya çapında yapılan bir çalışma ki beşinci nesil bir firmaydı.

Yine, aynı şekilde orada Torku, işte çiftçiden, kooperatiften holdinge yürüten bir tesis ve Torku’nun üniversitesi de var, özellikle de Gıda ve Tarım Üniversitesi, onların da tıbbi aromatik bitkilerle ilgili çalışmaları var; o da güzel bir geziydi. Arkasından Başkanvekilimizin ev sahipliğinde Karaman iline gittik yani ile ilk girişimizden çıkıncaya kadar çok güzel bir ev sahipliği gördük ve çok bilgilendik işin açıkçası. Orada işte, kurulmuş büyük bir çiftlik var, orayı ziyaret ettik ve yine, tarım ürünlerinin sanayileşme şekillerini gördük ve tıbbi aromatik bitkilere olan ilgiyi gördük vatandaşa. O gezimizi de bitirdik ve cumartesi günün gece yarısı döndük.

Bugün de işte 8’inci toplantımızı yapacağız. Özellikle Profesör Doktor Sündüs Tewfik Hanımefendi Hocamız ülkemize ayak basmışlar ve kendisinin burada olduğunu duyunca davet ettik. Kendisi İngiltere’deki Londra Metropolitan Üniversitesinde öğretim üyesi, emekli; onu dinleyeceğiz.

Yine Profesör Doktor Murat Kartal, Bezmiâlem Vakıf Üniversitesinde Eczacılık Fakültesi Öğretim Üyesi ve bu Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Araştırma Komisyonunu ilk kurduğumuz günden bugüne kadar devamlı ismi her yerde geçti ve daha önce yapılan çalışmalarda, özellikle Afyon çalışmalarında, yine Konya’daki büyük uluslararası toplantılarda ismini hep duyduk yani büyük katkı sağlamış. İnşallah bu Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Araştırma Komisyonunun sonuç bölümünde de mutlaka hocamızın fikirlerini alacağız.

Yine aynı şekilde Profesör Doktor Mustafa Aslan, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü; henüz gelmedi ama gelecek ve Doktor Sedat Yıldız, Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Federasyonu Başkanı. Özellikle STK'leri, odaları da davet ediyoruz. Komisyonumuz olarak hem üniversite hocalarımızı davet ediyoruz hem üreticiyi yerinde görmek istiyoruz ve hem de STK'leri ve özellikle odaları da davet ediyoruz, onlardan da bilgileneceğiz.

Yine Karaca Tıbbi Bitkiler Limited Şirketinden Yönetim Kurulu üyesi Mesut Yılmaz ve CEO'su Furkan Tınmaz ve Danışman Merve Zengin Tınmaz, onları da dinleyeceğiz.

Evet, fazla zaman kaybetmeden hemen hocamızın sunumuna geçmesini bekliyorum.

Hocam, süre ne kadar yeterli bilmiyorum ama bir yirmi dakika...

III.- SUNUMLAR

1.- Londra Metropolitan Üniversitesi Doğal Ürünler ve Gıda Danışmanı Prof. Dr. Sündüs Tewfik tarafından, Uluslararası Halk Sağlığı Forumu diye adlandırdıkları organizasyonla, beslenmeyi kullanarak hastalıkların tedavisine yardım etmek amacıyla yaptıkları projeler ve ülkemizdeki durum ile İdeal Cumhuriyet Köyü Projesi'nin hayata geçirilmesi gerektiği hakkında sunumu

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK – Ben aslen Elâzığlıyım; bu demektir ki çok konuşurum ama tıbbi aromatik bitkiler benim yüreğim çok yakın bir alan. Bunun için ben size yirmi dakika değil yirmi yıl konuşurum ki yirmi yedi yıldır konuşuyorum bu konuda. Ben Türkiye'den gittiğimde yirmi yedi yıl önce bitirme projemi bu konuda yapmıştım ve yalnızca yirmi yedi yıl aldı buraya gelmemiz ve çok onur duyuyorum bu grupta olmaktan.

Başkanım, olabildiğince kısa konuşacağım sizin sorularınızı cevaplayabilmek için.

BAŞKAN – Buyurun.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK – Yalnızca birazcık benim hakkımda, ne yaptığım hakkında, ne yaptığımız hakkında bilginiz olsun diye toparladım sunumu İngilizce ama zaten ben ha bire konuşacağım ve sunumdaki fotoğraflardan çok benim Türkçe tercümelerim muhtemelen sizin ilginizi çekecek çünkü Türkiye hakkında da yorumlar sokacağım aralara ve on beş dakika süreyi başlatacağım, çok konuşmamak için.

BAŞKAN – Buyurun.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK – Ben yıllardır bir grubun üyesiyim; İngiltere'de yurt dışından gelen ve genelde gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerden gelen akademisyenlerin oluşturduğu bir grubuz ve Uluslararası Halk Sağlığı Forumu diyoruz kendimize. Küçük bir organizasyonuz fakat o kadar çok başarılı projeler yaptık ki şu anda bu organizasyonumuzu şirketleştirme, sosyal bir şirket kurma aşamasındayız. Birçok bileşeni olacak; sunumumun sonunda sorarsanız, isterseniz onun da detaylarını söyleyeceğim size.

Amacımız, beslenmeyi kullanarak hastalıkların tedavisine yardım etmek. Bu, yeni bir şey değil, hem de hiç yeni bir şey değil. Herkes biliyor beslenmenin ne kadar faydalı olduğunu ama bizim geliştirdiğimiz besin değeri yüksek yiyecekleri formülasyonlar hâline getirerek, gıda takviyesi hâline getirerek bunları hastalıkların tedavisinde kullanmak.

Ne yapıyoruz, şimdiye ne kadar yaptık bir listesini göstereyim: Bu projeleri özellikle seçtim çünkü bunlar kendi alanlarını temsil eden projeler. Bir tanesi Nijerya’da yaptığımız HIV Projesi. HIV Projesi’nde, biliyorsunuz enfeksiyon, enfeksiyona bile yardım edebilir miyiz geliştirdiğimiz gıda takviyesiyle? Evet, yapabiliriz ve size birazcık bahsedeceğim ondan, daha detaylı bahsedeceğim ondan.

Hindistan’da kanser için bir formülasyon ürettik ve bunun klinik çalışmasını yaptık; bu da kanser “cachexia” denilen bir durum var. Kanser hastaları belli bir kilonun altına düştükleri andan itibaren artık tedaviye cevap vermiyor. Bunun için özel besin, gıda takviyeleri var; İsviçre’den geliyor. Amerika’da yapılan bazı gıda takviyeleri var sırf kanser hastaları için yapılmış fakat bizim için gerekli olan gıda takviyesini Hindistan’da kullanamıyorlardı çünkü hayvan ürünleri kullanılmıştı bu gıda takviyelerinin içinde ve Hindistanlılar da biliyorsunuz yalnızca bitki üzerine besleniyor, hayvan ürünlerini kullanmıyor. Öyle bir yola çıktık ve kanser hastalarının “cachexia” olmuş hastaların hayat kalitelerini artırmayı başardık.

Üçüncü tip, yine örnek olarak gösteriyorum, Gana’da okulda çocukların beslenme programı konusunda bir proje yaptık. Bu projeyi yaptığımızda zaten hâlihazırda Gana’da çocuklara okulda beslenme programı vardı fakat onların verdikleri yiyecekler ile gıda malzemeleriyle bizim ürettiğimiz doğal ürünleri ve yerli ürünleri kullanarak ürettiğimiz gıda takviyesini, gıdayı biz Gana Millî Eğitim Bakanlığının verdiği gıda takviyesinden, gıdadan daha ucuza mal ettik ve daha iyi sonuçlar elde ettik.

Daha iyi sonuçlar elde etmemizin sebebi... Yalnızca vücut ölçüleri büyümedi çünkü çocuklar çok küçük kalıyor, büyümüyordu. On yıllık bir projeden sonra çocuklarda hâlâ büyüme bozukluğu vardı. Bizim ürettiğimiz gıda takviyeleriyle çocukların büyüme gelişmeleri geliştiği gibi bir de zihinsel gelişmelerine de yardım ettik ki bizim için o daha değerli çünkü çocuklar artık matematik derslerini dinleyecek hâle geldi çünkü çok haylazlıklar yapıyor, özellikle ders çalışmıyorlardı ona yardım edecek bir seviyeye geldik.

Eminim Komisyonunuzda çok detaylı bir şekilde tıbbi, aromatik bitkilerin ne kadar faydalı olduğunu, nane, kuru nanenin çayını yapmanın ne kadar iyi olduğunu öğrendiniz, gördünüz, bunu biliyoruz ama artık kuru naneyi kuru nane olarak satmak yerine bizim artık bir aşama daha atlamamız gerekiyor; o aşamada nanoteknolojiyi kullanmamız gerekiyor. Biz doğal ürünleri kullanarak, doğal yağları kullanarak hiçbir solvent kullanmayarak bir nanoteknoloji geliştirdik. “Katı solid lipit nanopartikül” diyoruz onlara; katı yağ partikülleri, çok küçük partiküller hâline... Düşünün ki bir ilaç kapsülünüz var, ilaç içiyorsunuz, o kapsülün doğal yağlardan yapıldığını düşünün ve çok çok ufak olduğunu düşünün. Bunu niye yapıyoruz? Bunu yapmamızın sebebinde iki şey var: En büyük problem doğal ürünlerle ki bazı insanlar doğal ürünlerden fayda sağlıyor, bazı insanlar sağlamıyor. Sağlamadığında diyor ki “Bu tıbbi, aromatik bitkiler çalışmıyor, işlemiyor.” Öteki de diyor ki “işliyor” ve büyük bir çatışma var; dünyada büyük bir çatışma var, Türkiye’de daha büyük bir çatışma var. Bunun en büyük iki tane problemi var: Bir tanesi, kalite, kalite çok önemli, düşük kalitede ürünler kullanıyoruz ve ikincisi de vücudun onu emmesi farklı farklı; her vücut onu emmiyor. Nanopartiküller yaparak belirli ürünlerin vücut tarafından emilmesini hızlandırabiliyoruz. Bu doğal ürünler için. Bir de tabii ki bunun ilaç boyutu var. İlaçlarda da bir kapsülün içine çok fazla miktarda siz aktif madde koyuyorsunuz çünkü biliyorsunuz ki vücut birazını atacak. Vücudun o atacağı kısmını da ekliyorsunuz. O kadar çok fazla koyuyorsunuz ki ilacın yan etkisi oluyor. Bu ilacın yan etkisini azaltabilmek için biz nanopartiküller hazırlarsak daha az miktarda aktif madde kullanabiliyoruz, daha az miktarda aktif madde kullandığımız için ilacın yan etkilerini de azaltmış oluyoruz.

Ne yaptık? Bir örnek olarak gösteriyorum size; tamamıyla doğal ürünler. Şimdi, Nijerya’da yaptığımız bu Amteva gıda takviyesinin hiçbir ham maddesi dışarıdan gelmedi, hepsi Nijerya’da üretilen ürünler.

Ne yaptı öğrencimiz? Kendisi bir eczacıydı ve Nijerya’nın önemli hastanelerinden bir tanesinde eczacı, baş eczacı. Nijerya’da HIV hastalarına yardım sistemi var. Antiviral tabletlerini veriyorlar, ilaçlarını veriyorlar, bir de yanında gıda veriyorlar. Gıda ne veriyorlar? Pirinç veriyorlar, et veriyorlar, farklı farklı gıda maddeleri veriyorlar.

Bize gelmesinin sebebi, bizi duyup bize gelmesinin sebebi; evet, bütün projelerimizde insanlar bize geliyor, “Problemimiz var, halledemiyoruz, yardım eder misiniz?” diyor, biz de gidip yardım ediyoruz. Davetsiz misafirlğe gitmiyoruz genelde. Bize geldiğinde artık son damla, bu olay bize gelmeden bir hafta önce olmuş ve dedi ki: Bir hasta geliyor –eczane de hastanenin bahçesini çok açık bir şekilde görüyor- ilaçlarını alıyor; 5 kiloluk bir torba pirincini alıyor, etini alıyor ve çok mutlu bir şekilde gidiyor dışarıya. Eczacı da mutlu, hasta da mutlu. Dışarıya çıkıyor hasta pirincinin yarısını satıyor. Hasta, pirincinin yarısını satmak zorunda. Niye? Çünkü köyünden gelmiş, köyüne dönmesi için otobüs parası lazım, dolmuş parası lazım. Satıyor ve gidiyor ve diyor ki: “Zaten yıllardır bu sürüyor. Bu kadar çok gıda takviyesi, bu kadar çok para harcıyor, ilaç veriyoruz ve bu insanlar hâlâ iyi değil, hayat kaliteleri artmadı, iş kalitesi artmadı.” Neden diye düşünüyorlarmış zaten. Bu son damla oldu çünkü biliyorum ki o, köyüne gittiğinde torbada geri kalan pirinci de satacak, eti de satacak. Bir zaman gelecek ki ilaçları tek başına alacak veyahut da ilaçları da satacak. Bu, dünyanın gerçeği hele hele Afrika’nın bir gerçeği. Bunu değiştirmemiz lazım. Bunu değiştirmek için öğrencimiz Abraham, gitti, kapı kapı dolaştı. Bu insanlar ne yiyorlar? Şurada gördüğünüz gibi havuç yiyorlar mesela arada sırada, soya yiyorlar arada sırada “moringa” yazan ve bizim ispanağımız gibi bir bitki -şu anda Gaziantep’te yetiştiriliyor- çok yüksek besin değeri olan bir bitki ve ondan yiyorlar “miilet” yiyorlar, buğday yiyorlar. Yani her gün bir tahıl yiyorlar, her şeyi her zaman yiyemiyorlar çünkü bulamıyorlar. En fakir insanlardan bahsediyoruz. Kapı kapı dolaşıp bunların ne yediklerinin listesini aldık. Bunlardan hangileri daha kaliteli olarak bu ülkenin içinde yetiştiriliyor, o çiftçilerden de ürünleri aldık, bunları 100 gramlık bir formülasyon hâline getirdik. Tabii, 20 tane formülasyon yaptık bunlardan 5 tanesini denenebilir seviyede bulduk ve 5 tanesini hastalara denettik; hastaların sevdiği formülasyonu da çorba hâline getirdik. 100 gramlık paketler. Gördüğünüz o plastik paketler de 100 gramlık. Hasta bunu her gün yiyor, yiyeceklerinin yanında yiyor. Bir tek bunu yemesine gerek yok veyahut da bunun için özel bir çaba sarf etmesine gerek yok. Sıcak suya koyuyor -domates de katabilir, tuz da katabilir nasıl isterse- çorba oluyor, sıcak süte koyuyor muhallebi oluyor, birazcık da şeker katıyor muhallebi oluyor. Bunu yiyor; bunu yiyince bağışıklık sistemi...

Nereden biliyoruz bağışıklık sistemini artıracağını? Tabii ki analizlerini yaptık ve bir de zaten bu bitkilerin analizleri hâlihazırda yapılmış. Yani referans analizleri var, bunları karşılaştırdık yaptığımız analizlerle, laboratuvar analizleriyle; gördük ki biz bu insanlara yedirince, bunlar yiyince bu yiyecekleri bağışıklık hücreleri ölmüyor çünkü HIV’in en kötü yanı bağışıklık hücrelerini öldürmesi. Bağışıklık hücreleri ölmüyor. Bağışıklık hücreleri ölmediği gibi daha dayanaklı hâle geliyor.

Bu bize ne verdi? Biz dedik ki tamam bağışıklık hücrelerine iyi geliyor da biz başladığımız zaman projemize herkese ilaç yoktu ama biz projenin ortasını geldik herkese ilaç verecek seviyeye geldiler yani belli bir seviyenin altına düşen bütün insanlara ilaç vermeye başladılar. Biz de dedik ki bir de ilaç alan insanlarda deneyelim. Biz gördük ki ilaç alan insanlar bizim formülasyonumuzu yediklerinde

ilacın etkisi de daha iyileşiyor yani bunların hayat kaliteleri arttı, işlerine geri döndüler, kadınlar çocuklarına bakabildiler ve ikisi bir sinerjistik bir oluşum oldu ve iyi çalışıyorlar. Tabii ki biz hemen patentini yaptık çalıştığımız insanlarla.

Ben hemen buna gelmek istiyorum. Biz dedik ki: “Çok güzel.” Bu demektir ki biz bir gıda takviyesi üretirsek -ispatladık çalıştığını- bu gıda takviyesinin yanına bir de ilacını nanopartikül olarak koyarsak ikisi birlikte saşeler hâlinde, bir saşenin içinde nanopartiküller ilacıyla birlikte bir saşenin içinde de gıda takviyesi, böylece bunlar ikisini birlikte alabilecekler.

Şimdi diyorsunuz ki nanopartikülleri anlattın, neden yapmamız gerektiğini. Bir de bu saşelerin ne faydası olacak onu anlatmak istiyorum size.

Bizim yaptığımız projenin sunumuna gittiğimizde bir konferans vardı Amerika’da, Harvard’da. Harvard’ın da felsefeyi güden bir projesi var. Onlar da vitamin tabletleri veriyor hastalara. Vitamin tabletleri verdiklerinde gördüler ki yüzde 60-yüzde 70, hastaların taş çatlasın yüzde 70 katılım oranı var. Yani hastalara tableti veriyorsunuz; alıyorlar mı almıyorlar mı? Bizim katılım oranımız yüzde 100. Biz veriyoruz çorbayı hastaya, hasta bu çorbayı sanki ibadet ediyormuş gibi sürekli kullanıyor, kullandığı için de etkisini görüyor ama öteki vitamin tabletini almıyor.

Vitamin tabletini neden almadığının iki sebebi var: Bir; tablet. Afrika’da bir stigma var, Afrika’da bir etiket var. Eğer tablet alıyorsan ince hastalığın var. Bu ince hastalık da HIV ise kötü bir şey çünkü herkes biliyor HIV’in nasıl bulaştığını, herkes bir yana itiyor. Kan yoluyla da bulaşabileceğini – zamanım doldu, birkaç dakikayla cümlemi bitireyim- biliyor bu hastalığın seks yoluyla geçtiğini, ilişki yoluyla geçtiğini ve sizi toplumdan itiyorlar. Bu demektir ki siz sokakta alamıyorsunuz tabletlerinizi, okuldasınız alamıyorsunuz, iş yerindesiniz alamıyorsunuz çünkü kimsenin sizin HIV olduğunuzu bilmesini istemiyorsunuz. Bir de çünkü açsınız, yemek yemiyorsunuz ki, yiyemiyorsunuz, çok fakirsiniz. Vitamin tabletlerini de aç karnına aldığınızda biliyorsunuz toksik efekti var, kötü yan etkileri var. Bu yüzden de almıyorlar ve üçüncüsü tabii ki vitamin tabletlerini satıyorlar; o başka olay. Ama bizim verdiklerimiz; çorba içiyor adam yani kimse ona bir şey diyemez ki. İş yerinde çorba içiyor. Bu demektir ki hiçbir korkusu olmadan da ürünü kullanma fırsatları oldu insanların.

Eğer bir önceki slayda gidersem sorularınızı bekliyorum efendim, bunu da sorularınızı cevaplarlarken kullanacağım bu slaydı.

Teşekkür ederim.

(Oturma Başkanlığına Başkan Vekili Recep Şeker geçti)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Hocam.

Arslan Bey, buyurun.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Hocam.

Birkaç tane sorum olacak; bunun bir tanesi şu: “Nanoteknoloji uyguluyoruz.” dediniz. Bunun için ne yapıyorsunuz? Sonuçlarının ne olduğunu, örneğin, nane üzerinde ne yapıyorsunuz? Mentol mü çıkartıyorsunuz?

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK – Size örnek olarak şunu göstereyim: Kalp hastalıkları için, kalp ve damar hastalıkları için geliştirdiğimiz nanopartikülümüzü gösteriyorum orada. “plant sterols/stanols” diye bir kimyasal madde var ve ağaçlardan ekstre ediliyor. Ekstre edilen stanolları biz doğal

yağlarla kapsül hâline getiriyoruz, gördüğünüz bu kapsül hâline getiriyoruz. Kesinlikle hiçbir solvent kullanmıyoruz, tamamıyla doğal yağları kullanıyoruz, ısıtma soğutma sistemi kullanıyoruz ve sonunda onları bir kapsül hâline getiriyoruz.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Yani maddeyi saf olarak elde ediyorsunuz.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK – Maddeyi saf olarak elde ediyoruz, ekstre ediyoruz bitkiden.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – İstenmeyen maddeleri çıkartmış oluyorsunuz.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK – Evet, ekstre edilen maddeyi çıkartıyoruz, onu nanopartikül hâline getiriyoruz. Bu, bu saşe ama bu saşe tek başına değil. Bu saşenin yanında bir de gıda takviyesi var. Gıda takviyesi de yeşertilmiş darılardan, yeşertilmiş tohumlardan oluşan bir gıda takviyesi var ve bu stanollar da onlarla birlikte gidiyor çünkü biz inanıyoruz ki hiçbir yerde artık şu anda bilimde anlaşılmış durumda ki bir ilaç tek başına güzel fayda sağlamıyor, sizin bir de gıdanızın olması lazım. Doktorların tavsiyesi ne? “Al bu ilacı, git, iyi beslen.” İyi beslenmenin tarifi her insan için farklı; eğer bu hastanın kalp damar hastalığı riski varsa siz de ona göre bir formülasyon, gıda takviyesi üretip bu ikisini birlikte vererseniz bu demektir ki onların... Amacımız ne burada? Diyebilirsiniz ki bana: “Ama kolesterol ilacımız var ki.” Bu projeyi biz Nepal’de yapıyoruz; İngiltere’de yapıyoruz, Nepal’de uygulayacağız, Nepal’de de partnerlerimiz var. Neden yapıyoruz Nepal’de? Çünkü Asyalılar. Asyalılardaki problem: Eğer siz kolesterol ilacını, statinleri vererseniz Asyalılara, onların diyabet riskini artırırınız, diyabetle bağlantılı komplikasyonlar riskini de artırırınız. Nepalliler çok içine kapanık, çok sakın insanlar; şikâyet edecek insanlar değil. Zaten Himalaya’nın tepesinde yaşıyor. Adam gelmiş, ilacı almış, gitti; ilacın yan etkileri olsa bile dayanıyor, katlanıyor, hâlâ devam ediyor ve daha komplike bir hastalık hâline geliyor. Biz diyoruz ki: “Gene ilaç olsun, statinlerin yeri çok önemli ama öyle insanlar var ki “borderline” yani sınırda, onların ilaç almasına gerek yok. Doktorlarımız neden ilaç veriyor onlara? Çünkü biliyorlar ki yaşam tarzlarını değiştirmeyecekler. Diyor ki doktor: “Git, egzersiz yap, iyi beslen, kolesterolün düşecek.” Gidiyor, üç ay sonra geliyor, kolesterol tekrar yükselmiş; neden? Hiçbir şey yapmamış. Bu neden oluyor? Tabii ki eğer çok zengin bir hastaysanız beslenme uzmanı tutuyorsunuz, yapıyorsunuz bir şeyler -ki onu da takip etmiyorlar- ama fakir bir hastaysa gidiyor, “Yapamadım.” diyor, geri geliyor. Ama sizin elinizde bir gıda takviyeniz olursa, bir de doğal üründen yapılmış bir nanopartikülünüz olursa onun statin alma zamanını geciktirmiş oluyorsunuz veyahahut da belki hiçbir zaman almayacak. Biz statinlerin doğru kullanıldığı zamanlardan bahsetmiyoruz, biz bu sınırdaki insanlardan ve tabii ki aynı zamanda da sağlıklı olduklarını sanan... Henüz daha kolesterol problemleri yok ama olma ihtimalleri olan insanlar yalnızca bu gıda takviyesini yiyerek belki de genetik olarak taşıyorlar. Onların o genetik yapısı fiziki bir hastalığa dönüşmeden önce, önlemek için de koruyucu olarak kullanabilecekler gıda takviyesini.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) - Şu Gana’daki projeniz ne kadar devam etti? Çocukların, işte, mental ve fizik olarak başarıları yükselmiş...

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Dört yıl, dört yıl yaptık. Ne yaptık?

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) - Peki, Gana’da ne veriyorlardı da faydalı olmuyordu? Sonra siz ne eklediğiniz için faydalı oldu?

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Şöyle bir şey: Okul programı bağışlarla yapılıyor; bağışlar da para olarak değil, ürün olarak yapılıyor. Ürün olarak Gana okul programına pirinç bağışlanmış, bir firma da domates salçası bağışlamış; domatesli pirinç pilavı veriyorlardı çocuklara. Biz ne yaptık? Biz bölgede yetişen -biz “muz” diyoruz ama onun adı plantain, pişirme muz u o- “plantain”den ürettiğimiz kuru malzemeleri kullandık. Biz ne yaptık? Mesela onların nehirlerinde -hamsi değil aslında ama- hamsiye benzeyen çok çok küçük balıklar var, onu temizlemeniz mümkün değil, onu zaten nasıl yiyeceklerini de bilmiyorlar ama bazı gruplar biliyorlar yani doğal olarak köylüler de onları kurutarak kullanıyorlar. Biz ne yaptık? Onları kuruttuk, öğüttük ve bir yemeğimiz de, bir gıda takviyemiz de bu kurutulmuş balıklardan oluştu çünkü çok sıcak, elektrikler haftada kırk sekiz saat geliyor. Haftada kırk sekiz saatlik elektrik gelişi... Kırk sekiz saat bir defada değil; bugün bir saat, yarın beş saat, ertesi gün iki saat... Projenin en pahalı kısmı, buzdolabının jeneratörüydü, kan örneklerini tuttuğumuz buzdolabının jeneratörüydü. O yüzden de bir çare bulmamız lazımdı ve biz çare bulduk: Bu ürünleri kuruttuk, bazıları taze olarak geldi ve okulun çalışanlarını eğittik bu yemekleri geleneksel yemeklerine uygun olarak; ağız, damak tatlarına uygun olarak üretsinler diye.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) - Bir de, Nijerya’da, şimdi, sizin verdiğiniz o poşetlerdeki takviyeler deşifre oluncaya kadar iyi gidecek herhâlde, ondan sonra o da başlayacak. Yani, nasıl vitamin ilaçlarını kullanmaktan kaçınıyorlarsa o...

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Deşifre? Yok, hayır, çünkü...

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) - Yani, o kullandığı şeyin ne anlama geldiğini ya da ne için kullanıldığını toplum da anlamaya başlarsa yani toplum öğrenirse o zaman şahıs onu kullanmaktan yine imtina edecek.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Değ il. Şöyle, ona da size Hindistan’dan örnek vereyim: Hindistan’da yaptığımız ürün ekmek. Hindistanlılar ekmek yiyorlar; her öğünde taze ekmek yapılıyor Hindistan evinde, bir anne her gün taze ekmek yapar. Ürettiğimiz bu undan -ötekisi çorbaydı, bu da gene toz ama- 4 tane ekmek yapılabilir, 4 tane ekmek yapıp kendisi yiyecek. Öyle bir seviyeye geldi ki ekmekleri yapıyor hasta, çocukları da yemek istiyor çünkü çok seviyorlar. Çok güzel ekmekler yaptık. O da yetmedi, tehlike o değil, tehlike yalnızca hastaların değil, sağlıklı insanların da kullanması. Bir istatistikçimiz vardı istatistiklerimizi yapan, doktora öğrencimizin çalıştığı paydaş insan; projeyi bitirdik, itiraf etti, dedi ki: “Hocam, ben ve eşim formülasyonu aldık, her ham maddeyi aldık, bunu kendimiz mutfağımızda ürettik ve biz proje boyunca bunu yedik.” Öyle bir problemimiz yok; yani, insanlar torbayı kendisi alıyor, o torbayı çalıştığı yere götürmesine gerek yok, küçük kavanozlara doldurup götürabiliyor.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) - Hayır, hayır, şeyi söylüyorum: Diyorsunuz ya “Nijerya’da tablet almıyor. Tablet aldığı zaman toplum ‘Sende ince bir hastalık var. Bu da olsa olsa nedir? İşte, AIDS’tir.’ diyor ve vatandaş toplumun dışına itilmemek için onu kullanmaktan kaçınıyor.” Ama sizin hazırladığınız şeyler var.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Çorba, nereden bileceksiniz?

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) - Yani, o çorbanın ne olduğu anlaşılmadığı sürece mesele yok,.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Çorbadan nasıl anlaşıyor?

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Anlaşırsa, vitamin ilaçlarına karşı tepki geliştiği gibi onda da gelişecektir.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK – Evet. Biz çorbaları öyle yapıp hastaya veriyoruz ama hasta onları evinden alıp dışarı gittiğinde küçük kavanozlara doldurup götürüyordu zaten. Yani, dışarıda tanınması mümkün değil, çorba. Zaten o tahılların hepsini yiyorlar, kokusu bile aynı yani biri görse diyecek ki: “Havuç çorbası içiyor.” Kimse onu tahmin... Deşifre olsa bile, o kadar çok insan havuç çorbası içiyor ki, hangisi havuç çorbası, hangisi amteva içiyor, anlayamayacaklar.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) - Teşekkür ederim.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Sağ olun.

BAŞKAN – Şimdi, Sayın Hocam, iki ürün dediniz: Birisi nanoteknolojiyle ürettiğimiz... O asıl ilaç olarak kullanılan mı nanoteknolojiyle ürettiğiniz?

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Evet; nanoteknolojiyle ürettiğimiz, ilaç.

BAŞKAN – İlaç. Öbürü de gıda takviyesi.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Gıda takviyesi.

BAŞKAN – Gıda takviyesini aslında herkesin kullanmasında bir sıkıntı yok. İlacı birleştirme olabilir miydi, onun üzerinde bir çalışma oldu mu?

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Bu ikisini birbirine koymak gibi mi?

BAŞKAN – İkisini birbirine...

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Yok.

BAŞKAN – Böyle bir şey yok?

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Onu yapmamalıyız, onu yapmamalıyız çünkü neden yapmamalıyız? Özellikle nanopartiküllerimiz çok narin, onları böyle tozun içine katıp sonra kaynar suya koymamız ya da ekmek yapmamız mümkün değil. Mümkün olabilir bazılarında ama şeyin içine koyduğumuz ilaca bağlı.

BAŞKAN – Tamamen normal HIV hastalığında kullanılan bu etken maddeyi siz nanoteknolojiyle ürettiniz, başka bir şey değil, değil mi?

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Evet.

BAŞKAN – Tamam.

REFİK ÖZEN (Bursa) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Buyurun Refik Bey.

REFİK ÖZEN (Bursa) – Değerli Hocam, saygılar sunuyorum. Sunumuzdan dolayı teşekkür ediyorum.

Şimdi, bahsettiğiniz projeler Nepal, Hindistan, Gana gibi ülkelerdi. Tabii, biz Araştırma Komisyonu olarak “Türkiye’de neler yapabiliriz?” noktasında da bir sonuç çıkarmayı arzu ediyoruz. Türkiye’ye yönelik bu anlamda bir projeniz var mı? Türkiye’de neler yapılabilir? Bu bahsettiğiniz nanoteknolojiyle hangi ürünler üzerinde netice alınabilir yahut da hangi hastalıkların engellenmesinde, desteklenmesinde netice alınabilir şeklinde bir projeniz, çalışmanız var mı, onu merak ediyorum?

Bir de, Avrupa’da kullanılır ürünler noktasında yaptığınız bir çalışma var mı? Avrupa ülkelerinde bu tarz bir çalışma ve sonuç olarak kullanılan ürünüz var mı?

Teşekkür ediyorum.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Teşekkür ederim efendim.

Refik Bey, beni duymuş olmanız lazım. Bu soruyu sordunuz, konuyu anlatayım diye mi yoksa gerçekten bilmiyor musunuz, tanımıyor musunuz beni? Cidden soruyorum.

REFİK ÖZEN (Bursa) – Atlamış olabilirim yani.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Çünkü benim böyle bir proje girişimim oldu da Bursa’da, o yüzden soruyorum efendim.

REFİK ÖZEN (Bursa) – O benim eksikliğim hocam, bilmiyorum.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Hayır, hayır, eksikliğiniz değil; gerçekten ben birazcık, gördüğünüz gibi, radikal bir insanım da bayağı karıştırdım Bursa’yı birbirine, o yüzden belki duymuşsunuzdur diye sordum.

REFİK ÖZEN (Bursa) – Ben atlamışım, bizim eksikliğimiz olsun.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Yok, yok efendim.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA
ASLAN - Yeterince karıştırmamışsınız o zaman.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Çok karıştırdım, hiç sormayın, haddi hesabı yok.

Bu projeleri yaptık. Harika insanlar, değil mi, bizim kafamız çok çalışıyor, biz çok yetenekliyiz? Biz hiçbir şeyiz. Proje çalışıyor, havuç çalışıyor, havucu yaparsanız işliyor, stanollar çalışıyor ama her havuç değil. Nereden bulacaksınız kaliteli havucu? Yaptık, o kadar para harcadı; geldiğimiz, tıkanıp gittiğimiz yer ne? Çiftçi: “Nereden bulacağız ham maddeyi?” Her ham madde kaliteli değil, her toprakta her şey yetişmez, yetişmiyor. Toprakta toksisite var, insanlara geçebilir. Bu zaten bizim hep içimizde olan, ukdemiz olan bir şeydi. Ben eşimle birlikte, çok yakın çalışıyorum; eşim Mısırlı, ben Elâzığlıyım, tam karma bir grubuz.

Bu haritayı görmüşsünüzdür. Bu, cumhuriyetin İdeal Köy Projesi. “Türkiye’de ne yapabiliriz? Avrupa’yla aramızdaki fark ne?” diye düşünürseniz, Avrupa bu işi 1898’de düşünmeye başlamış. Şu alete bakar mısınız, bu alet -yukarıdaki aletten bahsediyorum, Üsküdar, 1894- etüv makinesi efendim bu. 1894’te padişahımız kimdi acaba?

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) - II. Abdülhamit.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Abdülhamit.

Bu etüv makinesi 1894'te Türkiye'ye gelmiş, Osmanlı'ya gelmiş; ne kadar zaman kaybettiğimizi hatırlatmak için söylüyorum. Atatürk'ün çocukluğu ve gençliği -ki Avrupa'ya gitti, biliyorsunuz- bu projelerle, bu projelerin insanlarıyla, ekolleriyle... Fransa'ya gittiğinde bu insanlarla tanışıyor, 1924-1937 arasında bir proje komisyon ediyor ve bu projenin adı da İdeal Cumhuriyet Köyü Projesi; bu İdeal Cumhuriyet Köyü Projesi hiçbir zaman hayata geçmiyor. Atatürk'ün hayalindeki veya da, Atatürk'ü unutan, Abdülhamit'in hayalindeki, onu da unutan, Avrupa'nın yaptığı şey -bu listedekileri gösteriyorum size- her köye 1 tane etüv makinesi vermek, bu etüv makinesinden her köyde 1 tane olacak. Bu etüv makinesi ne yapıyor efendim? Bu etüv makinesi kurutuyor, aynı zamanda strelize de ediyor; farklı farklı şekilde kullanabilirsiniz, farklı farklı ısıtıcı dereceleri var.

Aşağıdaki fotoğrafa bakarsanız, o fotoğraf da, gördüğünüz gibi, 1894'teki fotoğrafın hemen hemen aynısı. En son, dondurarak kurutma makinesi efendim, dondurarak kurutma makinesi; bundan her köyde olması lazım. Atatürk'ün hayali: "Bundan her köyde olsun." Sizce -sormamam lazım, affedersiniz, soruya soruyla cevap vermeyeyim- neden başarılı olmuyor? Çünkü yabancı uzmanlar getiriyorlar ve bu yabancı uzmanlar Türk köylüsüyle, Türk kültürüyle, Türk köylüsünün kültürüyle bir ilişki kuramıyor, onları anlayamıyor, onlara inemiyor. Bu, 1924; gelmişiz, 2019. Hâlâ bizim bilim insanlarımız köylümüşe inemiyor. Kaç bilim insanı var -çok nezih bilim insanlarımız var- kaç bilim insanı tanıyorsunuz şalvarını giyip köylülerle birlikte çalışan? Sizin öyle bilim insanlarına ihtiyacınız var, köylüye inecek. Neden köylüye inmesi lazım? Kaliteli ürün, kaliteli tıbbi aromatik bitkiler yalnızca ve yalnızca kaliteli elemanlarla yapılır; kaliteli elemana da para vererek satın alamazsınız, çok zahmetli bir iş tıbbi aromatik bitkileri yetiştirmek. Bunun için, sizin bir şehirde en azından birkaç örnek köyünüzün olması lazım ve bunların, ziraat mühendisleriyle, eczacısıyla, su ürünleri mühendisiyle, şirketiyle beraber çalışması lazım. Ben böyle bir projeyi Bursa'da yapmaya çalıştım; iki yıl, tabiri caizse, kafamı vurmadığım kapı kalmadı.

REFİK ÖZEN (Bursa) – Bursa'da nerede Hocam?

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - İznik, Bursa İznik Aydınlar Köyü.

Olmuyor çünkü çok fazla bürokratik engel var ve hâlâ bilim adamını bırakın; bürokrat, köylüye inemiyor; il tarım müdürü, köylüye inemiyor. Eğer köylü sizin seviyenize gelemes zaten, bekleyemezsiniz onu; sizin, onların seviyesine inmeniz lazım, bu bir.

İki...

REFİK ÖZEN (Bursa) – Kaç senesinde Hocam bu çalışma, İznik'te?

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Efendim, daha yeni, dün İznik'ten geldim. Son iki yıldır çaba harcıyordum. Dün İznik'ten geldim. Dün sabah İznik'te bu projenin olmayacağını, bürokrasinin buna izin vermeyeceğini anladım ve bulabildiğim ilk uçak biletiyle Ankara'ya geldim.

Her köye bir etüv makinesi lazım; her köye, örnek köylerinize 1'er tane kurutma cihazı koymamız lazım. Bu kurutma cihazlarının gerekliliği de şu: Naneyi kurutuyorsunuz, naneyi kuruttunuz, odada, güneşten uzak kuruttunuz; altı ay kalitesini koruyor ama altı ay -birazcık abartıyorum- sonra kalitesi düşüyor. Siz soğutarak, dondurarak kurutucuya koyarsanız, kurutursanız altı yıl nanenin kalitesi korunmuş oluyor. Bu ne demek, biliyor musunuz? Eğer A ülkesi satın almazsa, A şirketi satın almazsa

siz koyarsınız depoya, o zaten alıcısını bulacak, anlatabiliyor muyum? Bu çok önemli. Hindistan mesela bunun farkına çok iyi varmış durumda; köylülerine, eğer bir kooperatif köye kurutma makinesi alıyorsa yarısını devlet veriyor.

İki: Kooperatiflerin desteklenmesi lazım, o da projede var. Avrupa bunu yapmış durumda, Avrupa bunu başarmış durumda ve biz hâlâ -1898’de başlamış hazırlıklara Avrupa- diyoruz ki: “Avrupa’ya ulaşalım.” Çok zor, çok zor ama yapabiliriz çünkü o kadar çok gelişmiş elemanımız var ki bunu yapmamız mümkün.

“Ürünleriniz var mı?” dediniz. Gördüğünüz gibi, ben henüz bir şirket değilim. Bunu hep şimdiye kadar, düne kadar, yani 9 Temmuz saat dokuz buçuk, ona kadar sistem içinde yapmak istedim, vakıf olarak yapmak istedim ve olmadı. Bu yüzden -zaten hazırlıklarımız vardı- biz bir şirket kuruyoruz, bu şirket sosyal bir şirket olacak. “Sosyal şirket” kavramını biliyor musunuz efendim, kimse biliyor mu? Yeni bir tür şirket. Bu yeni tür şirket, düşünün, kooperatif ama kooperatif değil, düşünün, bir limitet şirket ama limitet şirket değil; bir karma şirket. Bu karma şirkette her paydaş köylüsünden nanoteknolojisini geliştiren bilim adamına kadar ortak, kâra ortak. Kim, ne katkıda bulunuyorsa o katkısından pay alıyor; bu sistemi kurmaya çalışıyoruz. Bir grup insanı bir araya topladık. Bu kapalı bir sistem olacak, “blockchain” denilen bir sistem olacak, online bir sistem olacak ve bu sistemde köylü Ayşe nine nanesini yetiştirecek, sisteme dâhil edecek; bilim adamı Sony -oradan yontuyorum çünkü benim öğrencimin ismi Sony, Nepalli- nanoteknolojisini yapacak, onu sisteme koyacak, Abhishek -Nepal’de kalite kontrol uzmanım- kalite kontrolünü yapacak Ayşe ninenin nanesinin ve Sony’nin nanoteknolojisinin ve sisteme koyacak. Böylece biz kapalı bir sistem, bir prototip oluşturacağız. Bizim amacımız, vakıf çatısı altında, devlet çatısı altında, sistem çatısı altında, tarım müdürlüğü, tarım ilçe müdürlüğü çatısı altında, belediye altında yapılması şu anda Türkiye’de imkânsız olan bir projeyi özel yatırımlar olarak yapmak. Yatırımcılar da bu sistemin bir parçası ama ahlaklı işleyen sisteme dâhil olmayacaklar yani 6 liraya, 7 liraya satmak istediğimiz bir ürünü 60 liraya satmaya bizi zorlamayacaklar. Gene kâr edeceğiz, gene kâr edeceğiz ama yüzde 1.000 kâr etmeyeceğiz de belki yüzde 200 kâr edeceğiz, amacı bu, şu anda zaten o yüzden geldim. Sağlık Bakanlığıyla ve Teknoloji Bakanlığıyla görüşmek istiyorum. Türkiye’de bir ilaç firmasına hâlihazırda teklif verdim, bekliyorum, o yüzden söylemek istemiyorum isimlerini; “Evet.” ya da “Hayır.” derler, ikinci şirkete giderim. Türkiye’de bir ilaç şirketiyle ortak olarak çalışmak istiyoruz. Eğer Türk devleti buna destek olursa -para istemiyoruz, dikkatinizi çekerim, himaye istiyoruz- “Tamam, bu teknolojiyi Türkiye’de geliştirin.” derse Türkiye’de yapacağız yoksa listemiz var: Farklı farklı ülkeler, İngiltere olabilir, dediğim gibi, Nepal olabilir, Hindistan olabilir. Ben 4 Ağustosta Çin’e gidiyorum; dünyadan bütün yatırımcıların davet edildiği ve ilaç geliştiren, teknoloji geliştiren insanlara yatırım verilecek bir foruma, yalnızca davetli olarak katılabildiğiniz bir foruma katılmak üzere Çin’e gidiyorum. Çok ümitliyim, çok ümitliyim çünkü o kadar çok tecrübemiz oldu ki ve o kadar çok itildik kakıldık ki bence bu iş başarılı olacak.

BAŞKAN – Hocam, teşekkür ediyoruz.

Bu Komisyonumuzun çalışmaları Meclisin arasından sonra da devam edecek. Eğer orada da bu görüşmelerinizin neticesinde karşılaştığınız sıkıntılar olursa, onları da bize gerekirse rapor hâlinde sunarsanız Komisyonun o sonuç bildirgesine, kurumlara, iletilmesi gereken yerlere veya yasalaşması gereken yerlere... Onları da Komisyonumuz değerlendirecektir.

Ayağınızın tozuyla geldiniz, bizlere...

REFİK ÖZEN (Bursa) – Sağlık Bakanlığından, Teknoloji Bakanlığından randevu almış mı?

BAŞKAN – Randevuyla uğraşılıyor.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Uğraşıyor, evet.

BAŞKAN – Ona biz de destek olacağız zaten.

Onun dışında da, hem İngiltere menşeli başlayıp birçok ülkede hem sağlık alanında hem de gerçekten gıda alanında ülkemizin de ihtiyacı olan bir konuda yaptığımız başarıların ülkemizde değer bulması ülkemiz açısından da önemli. Özellikle Komisyonumuzun Tıbbi Aromatik Bitkiler olması ve ülkenin de bu konudaki zenginliği, bunun insanlara faydalı olabilecek hâlde ticarileştirilmesi de aslında ülkemiz adına gurur verici, olması gereken şeyler. Bizler de sizlere teşekkür ediyor ve destekliyoruz, çok sağ olun.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Çok teşekkür ederim, gerçekten büyük bir onurdu sizinle konuşmak. Çok sağ olun, sağ olun.

BAŞKAN – Şimdi, sırada Bezmiâlem Vakıf Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Öğretim Üyesi Murat Kartal Hocamız var.

2.- Bezmiâlem Vakıf Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Murat Kartal tarafından, tıbbi ve aromatik bitkiler alanında neler yapılması gerektiği ve GMP’li ham madde üretiminde karşılaştıkları sorunlar ile çözüm önerileri hakkında sunumu

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Sayın Başkan, sayın milletvekillerim, sayın Komisyon üyelerim; şimdi, ben, tabii, Türkiye’de neler yapılması gerekli, dilim döndüğünce size anlatmaya çalışacağım. Tabii ki normalde Ankara Üniversitesinde eğitime başladım ve iki sene önce de emekli olarak Bezmiâlem Vakıf Üniversitesine gittim. Ama ondan önce de, tabii, Bezmiâlem Vakıf Üniversitesine beş senedir ders vermeye gidiyordum. Yurt dışında, tabii, farklı ülkelerde de -Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Çek Cumhuriyeti- çeşitli zamanlarda bulundum. Kariyerimin başından beri bitkisel ham maddeler, bitkisel ürünler, bunların kalite kontrolü, bitkisel ürünlerin geliştirilmesi konusunda çalışıyorum.

Tabii, bu tıbbi ve aromatik bitkiler Türkiye’nin gerçekten önemli bir değeri; bu değeri kullanmamız gerekiyor. 2014 yılında Bezmiâlem Vakıf Üniversitesinde ders vermeye giderken fitoterapinin ve bu alanın genişleyeceğini ve -daha o zaman GETAT’la ilgili yönetmelik çıkmamıştı-fitoterapiyle ilgili bir merkez kurulması gerektiğini düşünerek bir proje hazırladım yine tabii, Bezmiâlemdeki Eczacılık Fakültesi Dekanlığı ve Tıp Fakültesiyle. 2014 yılında projemiz onaylandı, 2015 yılı Eylül ayında Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi merkezimizi açtı ve biz çalışmalarımıza başladık. Amacımız neydi?

Bu, İstanbul Bezmiâlem Vakıf Üniversitesinde 4 katlı bir bina aslında; önce bu binayı tanıtmak isterim. Önce, bir tıbbi bitki teşhis laboratuvarımız var burada çünkü gelen bitkilerin önce gerçekten doğru bitki mi, teşhis edilmesi gerekiyor ve analizlerinin yapılması gerekiyor. İlk kontrolünü yaptığımız, bitkileri aldığımız ve sonra da bu bitkilerin teşhisini yaptığımız bir alanımız var.

Türkiye’de, tabii, geleneksel bitkisel tıbbi ürünler var, Sağlık Bakanlığından bir de gıda takviyeleri var. Türkiye’deki en büyük sorun, şu anda GMP’li yani bitkisel ilaçlar için ham madde üretemememiz. Bunun için, işte, bu merkezi yaparken bu merkezin en alt katında küçük bir alanda pilot ölçekli bitkisel ham madde üretim alanı oluşturdum, bunu oluştururken de dedim ki: “Ben buna GMP alacağım ve bitkisel ham madde üreteceğim.” Bunun için de hatta -biraz sonra söyleyeceğim- yerli firmalarla beraber farklı ekstraksiyon ünitelerini, ekstraksiyon makinelerini geliştirdik ve yerli bir firmayla bu ekstraksiyon makinelerini oraya pilot ölçekli olarak yerleştirdik, GMP’li alan yarattık çünkü belli hepa filtreli olması lazım, belli giriş şartları... Yani, bir ilaç firmasında nasılsa o şekilde yapmanız

gerektiyor. Ama küçük bir alanımız vardı tabii, bu küçük alanda bunu pilot ölçekli yaparsak bizi de endüstrinin takip edeceğini ve bu alanın geliştireceğini düşünmüştük. Tabii, çeşitli cihazlarımızı aldık; bu cihazlar ve ekstraksiyon makineleri oldukça pahalı. Mesela şu, yirmi dört saat ekstraksiyon yapıp uçurabilen bir sistem. Yine, çok iyi bir kalite kontrol laboratuvarı oluşturduk; şu anda bu kalite kontrol laboratuvarlarında Türkiye’de üretilen lavanta yağlarının yüzde 80’ini biz analiz ediyoruz. Çörek otu yağlarının belki tamamını... Çünkü çörek otu yağı için geliştirdiğimiz yöntemler var, farmakopeye girdi bu yöntem, bizim geliştirdiğimiz bir yöntem; onun analizlerini yine kendi laboratuvarımızda yapıyoruz, farmakopede. İşte, Mersin uçucu yağının, nar yağının analizlerini geliştirdiğimiz yöntemler var, farmakopede bizim geliştirdiğimiz yöntemler. Bütün Türkiye’de bitkisel ham maddeyi üreten, bitkisel ham maddeleri geliştiren ve bitkisel ilaçlardaki analizlere yardımcı olmaya çalışıyoruz ve ham madde geliştiriyoruz. Böylelikle bitkisel ham madde üretim alanı oluşturduk; aynı ilaç firmalarında olduğu gibi atlayarak geçiyorsunuz, kontrollü bir geçiş var. Ve bunun için biz Sağlık Bakanlığına başvurduk 2016’nın Haziran ayında. Ve ilk başta, tabii, aradık, nasıl bulacağız? Hâlbuki ben Sağlık Bakanlığında olmama rağmen ilk başta İstanbul’da Sağlık İl Müdürlüğüne başvurumuzu yaptık, sonradan bize dediler ki: “Elektronik başvuru yapmanız lazım.” Beş ay kaybettik, bu cevap beş ay sonra geldi. Sonra, 2012 yılında elektronik olarak başvurumuzu yaptık. Başvurumuzu yaptıktan sonra, Ağustos ayında gelip bizi denetlediler. Bizi denetlerken sanki ben Pfizer, Roche, büyük bir ilaç firmasıymışım gibi denetlediler. Buna da eyvallah. Yine eksiklerimizi belirlediler, 21 tane eksik çıktı, dedim ki ben: Yani ben küçük çaplı, küçük bir ölçekte GMP’li yer yapmak istiyorum. Buna da eyvallah. O 21 tane eksikliği tamamladım. Gönderdik. Bize geçen ay “Tekrar denetime bekliyoruz.” Ki, hatta Hakkı Bey’le de görüştüm, dedim ki: Hakkı Bey, ben büyük bir ilaç firması değilim, orada pilot ölçekli GMP’li ham madde üreteceğim. Birçok ilaç firması benden ham madde bekliyor, bakın, niye? Sağlık Bakanlığına başvuracak ve Sağlık Bakanlığından GBTÜ’lü ruhsat alacak. Kimisinin böbrek taşı düşürmek için buna ihtiyacı var, kimisinin öksürük şurubunu Sağlık Bakanlığından ruhsatlandırmak için buna ihtiyacı var. Bana gelen tekrar cevap 2016 yılında bakmamışlar, Çevre İl Müdürlüğünden bana “Siz kapsam dışısınız çünkü pilot ölçekli bir üretim yeriniz var.” demişlerdi, bu sefer dediler ki: “Sizin ÇED raporuna ihtiyacınız var.” Ya, bunu neden daha önce söylemediniz? İl Müdürlüğüne gittik, İl Müdürlüğü dedi ki: “Ya, ben buna ‘kapsam dışı’ demişim, nasıl böyle bir şey olabilir?” Ben tekrar Bakanlığa yazacağım.

Tabii, bu süreci anlatıyorum ki lütfen belki sizi sıkıyorumdur ama bu süreç böyle ilerliyor, buradaki sorunları da bilmeniz gerekiyor çünkü.

Tekrar İl Müdürlüğü dedi ki: “Benim bunu Bakanlığa sormam lazım, ben önceden ‘kapsam dışı’ demişim, neden şimdi isteniyor?” Bunun cevabı üç-dört ay sonra geldi. Bana daha geçen hafta geldi ki “ÇED raporu hazırlaman gerek.” Peki, bunu bana üç sene önce neden söylemediniz? Ben ilk başvurumu yaptığım zaman denetime niye geldiniz? Ben şimdi tekrar ÇED raporu hazırlayıp tekrar sunacağım. Yaklaşık üç senedir uğraşıyorum, üniversitenin içinde, küçük bir alanda ben GMP’li ham madde üretmek için çıktım, anamdan emdiğim süt burnumdan geldi. Yani ben bu ülkede Sağlık Bakanlığında... Ki komisyonlardayım ben, herkesi tanıyorum Sağlık Bakanlığında, arkadaşımı da tanıyorum, buna rağmen... Ben bir Amerika Birleşik Devletleri’nde bu işi yapsaydım, ben bir İsrail’de bu işi yapsaydım emin olun şimdiye kadar demişlerdi ki, pilot ölçekte... Eksiklerim varsa tamamlayayım, buna hiçbir şekilde itirazım yok, eksiklerimi tamamlamam lazım. Ben ondan kaçış, öyle bir şey istemiyorum ama daha kolaylaştırıcı, daha hızlı bir şekilde bunun yapılması gerekiyordu diye düşünüyorum. Bunu burada bırakmak istiyorum çünkü ben üç sene önce yola çıktığımda orada birçok üniversiteden para harcayarak havalandırma ve su sistemi, bu GMP’de çok pahalıdır, çok büyük harcamalar yaparak burada bir GMP’li alan oluşturmaya çalıştım. Eğer ben kozmetik veya gıda takviyesi orada yaptırmış olsaydım şu anda üretim yapıyordum, bak, kozmetik, gıda takviyesi, Tarım Bakanlığı ve şu anda birçok

ürünü satıyordum. Bunu da düşünüyorum, acaba kozmetik ve hemen gıda takviyesine mi döneyim diye. Ama benim idealim ilaç kalitesinde ham madde üretmek. Yoksa gıda takviyesinde şu anda geçen ay sattığım, şu anda merkezden satıyorum, her ay en az 100 bin TL'lik ben ham madde satıyorum kozmetik ve gıda takviyesi firmalarına ama benim idealim ilaç firmalarına satmaktı.

Evet, fitoterapi merkeziyle bir eğitime hizmet ödülü aldık.

Silivri Belediyesiyle bir anlaşma yaptık ve orada bu tıbbi aromatik bitkileri yetiştirmek üzere anlaşmamız devam ediyor.

Yine Silivri Belediyesinde, o zaman Başkan Bey'e demiştim ki: "Burada bir distilasyon tesisi kurmamız lazım." Distilasyon tesisi kurdurdum ben iki sene önce. Şu anda geçen hafta cumartesi günü Silivri Belediyesinde Lavanta Şenliği vardı. İnanın, o bölgedeki bütün lavanta yetiştiricileri getirip lavantasını burada distilliyorlar. Çok cüzi miktarda, cüzi bir parayla, 300 TL gibi bir parayla 600 kiloluk lavanta bu sistemle distilleniyor. Defne distilliyorlar, işte, farklı bitkiler distilleniyor. Dolayısıyla böyle sistemlerin -konuşmamın sonunda söyleyeceğim- belli bölgelerde olması gerekiyor.

Tabii, az önce Sündüs Hanım da söyledi, dünya bir defa bu gıdaya, doğru gıdaya, doğru beslenmeye gidiyor. İnsanlar artık doğal koruyucu istiyor, doğal boya istiyor, hayvanlarını doğal yemlerle beslemek istiyor. Dolayısıyla bu alanı sadece gıda takviyesi, ilaç gibi düşünmeyip veterinerlik alanında, doğal boya alanında, birçok alanda bu tıbbi aromatik bitkilerden yararlanmamız mümkün.

Ben her sene yurt dışında fuarlara çok giderim, çok da gezerim, kim ne yapıyor, bunu bilmek adına. Her sene gittiğim Cenevre'de bir Vitafoods Fuarı var. Gitmenizi tavsiye ederim. Her sene mayıs ayında, Cenevre'de olur. İnanılmaz bir kalabalık var. Yaklaşık 20 binin üzerinde insan geliyor, 1.200 tane firma katılıyor, bir günde gezmeniz mümkün değil. Bu "dietary supplement", bitkisel ürünlerin olduğu fuar; dünyanın nereye gittiğini, neler yapıldığını orada çok gözlemliyorsunuz, bu çok önemli.

Yine, tabii, dünya piyasası gittikçe... Mesela 110 milyar dolarlık piyasası var. Konuşmamın sonunda söyleyeceğim, şu anda bu piyasa, bu koruyucular, işte, doğal boyalar, doğal beslenme ürünleri gibi yaklaşık 336 milyar doların üzerinde şu anda bu piyasa tıbbi aromatik bitkiler. Ve Dünya Bankası diyor ki: "2050 yılına geldiği zaman 5 trilyon dolar olacak bu pazar." Türkiye, tabii, ne yazık ki ülkemizde 300 milyon dolarlık böyle bir gelir elde ediyoruz. Bunu karşılaştırsak çok çok cüzi miktarlar ve tabii, ülkemizin bitki çeşitliliğini hocalarımız anlatmıştır, benden önce gelenler, çok önemli bitki çeşitliliğimiz var, kadim bir kültürümüz var ama biz "kocakarı ilacı" deyip elimizin tersiyle itmişiz birtakım şeyleri.

İsviçre'de bizim endemik bitki sayımız 3.300, hep övünüyoruz. İsviçre'de bir tane endemik bitki var ama parayı İsviçre kazanıyor, Türkiye para kazanmıyor. Dolayısıyla bizim bu alanda ekonomiye nasıl katkımız olur? Bu Komisyonun olması çok önemli. Sizlerin, bizlerin sorunlarını, üreticilerin sorunlarını çözmeniz ve yolumuzu açmanız gerekiyor. Bunun için ne yapılması gerekiyorsa sizin Komisyonunuz bence etkili olabilir diye düşünüyorum ben. Bunun için de, tabii, neler olması lazım, konuşmamın sonunda da söyleyeceğim.

Yine, tabii, biraz önce söyledik, GMP'li ham madde üretemezseniz o zaman gıda takviyesini eleştirmemiz mümkün değil. Yani gıda takviyesine firmalar yönlenecekler. Bugün Avrupa'da, Amerika'da neden insanlar daha çok bitkisel ilaca ruhsat alıyor? Çünkü GMP'li ham madde üreten firmalar var, bu nedenle ve GMP'li GBTÜ ürünüyle ilgili kolaylaştırmayı Bakanlık yaptı ama bu ham madde sorununu çözemediği için tıkanırdı orada. Yani TİTCK diyor ki: "Ya, bana niye başvuru yok.?" Başvuru olmaz. Sen GMP'li ham madde üreten yerin yoksa senin, o zaman Avrupa'dan ham madde

getireceksen zaten bir anlamı yok. Ham maddemizi biz burada üretmediğimiz sürece, isterse 100 tane GBTÜ'lü ürün olsun, hiçbir anlam ifade etmez, gene dışa bağımlı kalırız, bu da çok değerlendirilmesi gereken bir şey.

Yine, tabii, bitkiler birçok alanda kullanılıyor, başından beri söyledim, zirai mücadelede kullanılıyor, çay şeklinde kullanılıyor, veterinerlikte kullanılıyor, arıcılıkta kullanılıyor, birçok alanda kullanılıyor.

Fitoterapiden bahsetmeyeceğim. Ama, tabii, fitoterapi bir defa bir bilim ve bilimsel metotlarla çalışıyor ve bu hekimlerin bu alanda sayısı arttı. Biz de Bezmialem olarak bu eğitimleri ilk başlatan üniversiteyiz. İlk biz başlattık merkezimizde, hâlâ devam ediyoruz ve üç ay eğitim veriyoruz.

Hekimlerin bu alanda yer alması çok önemli, eczacıların bu alana gönül vermesi çok önemli. Zaten eczacılar bu alanı derslerinde daha iyi biliyorlar ama hekimler de öğrenmeye başladılar ve bu alanı kullanıyorlar. Dolayısıyla önemli ve dünyada, bakın, 1977 yılında, "Herbal Medicine" diye yazarsanız 739 tane makale çıkıyor. Ama şu anda 50 binin üzerinde makale var. Yani bütün dünya doğal beslenme, doğal ilaçlarla ilgili, Herbal Medicine'le ilgili çalışmaya başladı. Artık "Ben sabahları 1 bardak portakal suyu içersem benim sağlığım nasıl etkileniyor, nar suyu içersem sağlığım nasıl etkileniyor, kalp damar sağlığında ne oluyor?", bunlarla ilgili çok fazla çalışma var, Türkiye bu alanda cennet ama, dediğim gibi, bu cenneti kullanamıyoruz.

Birçok ham madde var bitkilerden elde edilecek. Sabit yağlar, uçucu yağlar, reçineler, ekstratlar, aromatik sular, hidrolatlar, zambak, müslai gibi ve bitkisel ham maddeleri hem bitkileri yetiştirdikten sonra çok iyi analiz etmemiz lazım hem de bitkisel ham maddeleri. Bugün Avrupa'nın yaptığı ne? Avrupa kendisi üretmiyor aslında. Gelişmekte olan ülkelerden alıyor ham maddeleri. Peki, ne yapıyor? En iyi yaptığı şey bunları çok iyi analiz etmek, kalite kontrollerini çok iyi yapmak. Bütün uçucu yağları siz ya İngiltere'den alıyorsunuz ya Hollanda'dan alıyorsunuz ya Almanya'dan alıyorsunuz. Niye? Bütün dünyadan topluyor ve onlar üzerinde çok az işlemler yapıyor bazen, bazen hiçbir şey yapmıyor ama kendi kalitesini, kendi marka değeriyle kullanıp bunu satıyor. Bizim bunları çok iyi yapabilmemiz gerekiyor, böyle firmalara ihtiyacımız var ama kalite kontrol çok önemli, kalite kontrolü çok iyi yapmamız gerekiyor. Bütün yetiştirdiğimiz bitkilerde ve ham maddelerde kalite kontrolde, bütün aşamalarda sadece o bitkinin kalitesi değil, pestisit içeriyor mu, içermiyor mu, ağır metal içeriyor mu, içermiyor mu, bunların oranları ne, bunlar da çok önem taşıyor.

Organik tarım yine Avrupa'da çok önemli olmaya başladı. Türkiye'nin daha çok organik üretim yapması lazım tıbbi aromatik bitkilerde. Tıbbi aromatik bitkilerde özellikle organik üretim yapıyorsanız, o üründe "Bunu nasıl satarım?" diye düşünme şeyiniz yok, kara kara düşünmüyorsunuz, organik üretim yaptığınız an onu Avrupa doğru sertifikalandırmayla satın alıyor zaten.

Dediğim gibi, biz ilk başta başladık eğitimlere ve devam ediyoruz, hatta yeni, temmuz ayında, geçen hafta bu dördüncü dönem başvuruları almaya başladık.

Şimdi ben bazı örnekler vereceğim. Mesela biberiye. Bu biberiyeden Avrupa'da neler yapılıyor? İşte, belli, zaten, Avrupa Birliğinin, Avrupa İlaç Ajansı dediğimiz EMA'da endikasyonlar var. Bu endikasyonlar o bitkiyi ne için kullanırsınız belli zaten ve birtakım örnekler. Mesela biberiye uçucu yağından ayak bakım kremi yapılmış, yine eklem ağrıları için birtakım kremler yapılmış. Yine biberiye çok önemli, hafızayla ilgili etkileri var, yapılmış çalışmalardan dolayı. İşte, kokusundan dolayı şampuanlarda, birçok alanda kullanılabilir. Ayrıca biberiye çok iyi bir antioksidan ve bugün biz biberiye ekstresini, bakın, yağlarda, gıdalarda kullanmak için Avrupa'dan satın alıyoruz. Antioksidan olarak satılıyor, gıdalara katabiliyorsunuz, yüzde 0,1 oranında Tarım Bakanlığının bu antioksidan listesi içerisinde var, yani kullanılabilir katkı maddeleri olarak. Bir TÜBİTAK Projesi yaptık biz yine

TÜBİTAK'la beraber. O TÜBİTAK Projesi'nde de bu antioksidan kullanılan ham maddeyi geliştirmek üzere projemiz devam ediyor. Ekstraktını yaptık aynı şekilde, Avrupa Birliği'nin istediği şekilde, bitmek üzere ama biz şu anda gıdalarda kullanılan biberiye ekstraktını dışarıdan alıyoruz ve bu biberiyelerin bir kısmı da Adana'dan, Mersin'den toplanıp yurt dışına gönderiliyor.

Yine, mesela, anason uçucu yağı çok iyi bir öksürük şurubu, Avrupa'da kullanılıyor, çocuklarda kullanılan öksürük şurubu.

Okalipthusu geçeyim.

Yine rezene bitkisi mesela, o da öksürük şurubu olarak değerlendirilebiliyor, birtakım...

Mesela nane mentapiperita.

Yine maxerin, tabii, Türkiye'deki bir ürün ama birçok alanda kullanılabilir, işte, migren ağrılarında kullanılabilir, soğutucu jel olarak kullanılabilir, birçok alanda kullanmak mümkün.

Yine nanenin IBS'de, huzursuz bağırsak sendromunda colpermin adıyla ilaç olarak Avrupa'da ruhsatlı ürünü var. Yani bu tip bitkiler ilaç olarak da ruhsatlanıp Avrupa'da geri ödeme kapsamında olan ürünlerde yer alıyor. Yaklaşık 0,2 milimetre enterik kaplı kapsüller şeklinde ilaç olarak ruhsatlı ürünler var.

Yine gaz için kullanılan mesela simetikonla beraber. Simetikon bir ilaçtır, son zamanlarda simetikon artı nane yağının ilaç olarak ruhsatlandırıldığı ürünler Avrupa'da var.

Kekik yine. Timus vulgaris Türkiye'de yetişmiyor ama doğal olarak fakat kültürü yapılıyor. Timusun da hem nazal spreyi var hem öksürük şuruplarında kullanıldığını görüyoruz, Türkiye'den de timus vulgaris yetiştirilip gönderiliyor.

Kimyon yine bebeklerin gazı için kullanılan bir ürün.

Ardıç mesela eklem ve kas ağrıları ve üriner sistem için yine Türkiye'nin değerlerinden bir tanesi ardıç ama bundan da çok faydalanmıyoruz.

Mesela lavanta son zamanlarda ülkemizde birçok bölgede yetiştirilmeye başlandı ama lavanta kültürünün bu kadar çok olması doğru mudur, bunu tartışabiliriz çünkü Bulgaristan'da da çok fazla yetiştiriliyor ve daha dün gördüğüm, işte, Bulgaristan'da da yaşayan bir lavanta fide üreticisi, "Ya, lavanta patlayacak, fiyatlar çok düşmeye başladı hem Bulgaristan'da hem bütün dünyada." gibi... Böyle de bir korku bekliyor aslında çünkü insanlar lavantayı ektiler, bunu satıp satamayacaklarını bilmiyorlar. Bununla ilgili ben çalışmalarımı yaparken, lavantayı kimler yetiştirir dünyada diye bakarken, bakıyorum işte, Amerika'da lavanta yetiştirenler var, Avustralya'da var, farklı ülkelerde var ama dikkatimi bir şey çekti, bunlar hep bir birlik oluşturmuşlar, bir dernek çatısı altında ya da bir birlik çatısı altında beraber yetiştiriyorlar, beraber hareket ediyorlar ve beraber satıyorlar ürünlerini, yani bir birlik çatısı. Biz de bu birliği sağlamamız lazım. Herkes böyle tek başına bir şey yapıyor, kimisi 3 dönüm arazide, kimisi 5 dönüm arazide, kimisi 50 dönüm arazide, ne yapacağını, kime satacağını bilmiyor. Bunun bir borsası, biraz sonra söyleyeceğim, bir borsasının oluşması muhtemelen gerekli, bir çatının oluşması lazım. Belki bu sizin burada bulunmanız önemli ama bunu nasıl sağlayacağız, buna çözüm getirmemiz gerekiyor. Yani o insanlara nasıl faydalı olunabilir? Bu çok önemli bence.

Yine lavanta yağının burada 80 miligramlık Avrupa'da ilaç olarak silexan adıyla ve lasea adıyla klinik çalışmaları yapılmış ürünü var anksiyolitik ve uyku bozukluklarında kullanılıyor. Aşağıda da Nova Relaxa adıyla ben bir firmaya bizim merkezimizde yardımcı oldum. Hem analizleri yapılarak bu ürünü üretti, yani lavanta yağını.

İşte, yine melisa da birçok farklı kullanımı... Mesela LomaHerpan adıyla uçukta kullanılan bir ürün yapılıyor.

Helichrysum yine italicum artık Avrupa'da çok fazla ekilmeye başlandı, asıl Sicilya'da, Korsika'da çok fazla kültürü yapılıyor; ölmez çiçek. Ölmez çiçek ülkemizin aslında değerlerinden. Yine Mustafa Hocam ölmez çiçekle çalışıyor. Ölmez çiçek Anadolu'da böbrek taşına düşürmek için kullanılır, gerçekten de etkili, bununla ilgili preparatların yapılması lazım. Mustafa Hocam o konuda çalışmalarını muhtemelen anlatacak. Ama helichrysum italicumun uçucu yağı çok ünlü, bildiğiniz bir marka, Fransız markası L'occitane'in bütün ürünlerinde var çünkü çok iyi bir anti aging. İşte, kırışıklıkları ve lekeleri gideren bir uçucu yağı, aynı zamanda estetik ameliyatlar sonrası oradaki izin kalmamasını sağlayan birtakım özellikleri var. Dolayısıyla çok pahalı bir uçucu yağ. Türkiye'de de ekilmeye başlandı belli bölgelerde, İzmir'de, işte, farklı bölgelerde bunu ekenler var. Bilmiyorum, size de belki istekler geliyordur bu bitkinin fidesiyle ilgili. Düşük miktarda uçucu yağ içeriyor ama çok değerli.

Mesela papatya: Ne kadar acı ki bizim ülkemizde papatya çok fazla kullanılır ama papatyanın kültürü yok, papatyayı biz Mısır'dan alıyoruz. Aktarlara gittiğiniz zaman da doğru papatya bulmanız mümkün değil eğer Türkiye piyasasından toplanmışsa. Ama papatya bence yetiştirilmesi gereken, bu ülkede kolaylıkla yetişebilecek bir bitki aslında. Tabii, hem kozmetikte çok fazla kullanılıyor hem farklı amaçlar için kullanılıyor.

Mesela yine gül yağı: Gül yağı dünyada Bulgaristan ile Türkiye'nin tekeli altında. Bundan dört sene önceydi. Yine bir Vitafoods Fuarı'na gittiğim zaman Bulgar firmaya bir baktım, gül yağını kapsüle koymuş ve gül yağını Avrupa'ya satıyor Bulgar. Tabii, bu benim için acı bir şey çünkü bunu bir Türk'ün yapması lazım ve Avrupa Birliğine bunu kabul ettirmiş, kapsüller şeklinde bunu, işte, sakinleşmek, ferahlamak için, çünkü gül yağını zaten Osmanlı bu şekilde kullanmış, gül yağını, gül suyunu kullanmış. Bu amaçla da, sakinleşmek amacıyla da gül yağı kapsülleri var. İşte, bunların hepsi biz eğer gül yağını GMP'li ortamda ilaç ham maddesi gibi elde edemiyorsak o zaman siz kapsüle koyduğunuz zaman Avrupa Birliğine satamıyorsunuz. Dolayısıyla bizim gül yağı üreticilerimiz ne yapıyor? Ferrari'ye biniyor ama GMP'li üretim yeri yapmıyor. Bu gerçekten... Ferrari'ye biniyor, para çok kazanıyor ama bu vizyona gelmemiz gerekiyor.

Evet, yine, mesela çuha çiçeği –primula- kökleri ve kekik yağı, kekik daha doğrusu, thymus ve primula kökü Avrupa'da kombine bir ilaç olarak soğuk algınlığında, öksürükte kullanılıyor. Bu sitrat damla yurt dışından ithal edilmiş, Avusturya'dan ithal edilmiş bir ürün. Ben bir firmaya, Ankara firması yine, Abfen İlaç, dedim ki: "Ya, bak, bu kekik ve çuha çiçeği Avrupa'da zaten kabul edilmiş bir ürün EMA'da, gel bunu kombine edelim, sen bu ürünü yap." Ve Türkiye'den tonlarca çuha çiçeğinin kökü toplanıp gönderiliyor bakın, yani, biz Avusturya'ya çuha çiçeğinin kökünü gönderiyoruz, adam damlasını bize satıyor ve menura diye Abfen İlaç şu anda bu ürünü çıkarıyor, bütün ham maddesini biz Bezmialem Vakıf Üniversitesi fitoterapi merkezinden temin ediyoruz.

Yine Abfen'in aftoral diye bir ürünü var. İşte, meyan, karadut, oğul otu ekstresi içeriyor. Bütün ham maddeleri biz veriyoruz. Ama, tabii, ben bunları gıda kapsamında veriyorum GMP alamadığım için, gıda olarak bu ham maddeleri vermek durumundayım şu anda. Ve bu firma bekliyor ve bana diyor ki Hocam: "Sen GMP aldığın gün bana ham maddenin GMP'li olarak verdiğin an ben Sağlık Bakanlığına başvuracağım." Çünkü bu ham maddeyi, çuha çiçeğinin kökünü yurt dışından DMF'li bulma şanssı yok. Balsa bile o DMF için 30-40 bin dolar para istiyor. Ben onu istemeyeceğim çünkü benim kendi ham maddemi kullandığı için ben o firmaya yardımcı olmak durumundayım.

Yine Tussımax diye bir ürün. Bu, 100 eczacının ortak kurduğu Farmax diye bir firma. Onların öksürük şurubunun ve çok fazla satıyorlar, hatmi çiçeği içeriyor, plantago yaprağı içeriyor, bunun bütün ham maddelerini ben veriyorum gıda takviyesi olarak. Yaklaşık üç-dört ayda bir 4 ton ham madde satıyor onlara, yani Bezmialem Vakıf Üniversitesine. Bu firma da bekliyor. Bana diyor ki hocam: “Sen GMP aldığın an ben Sağlık Bakanlığına başvuracağım.”

Evet, burada yine o plantago... Mesela şu anda Sanofi “Bisolnatur” diye bir ürün çıkardı, tıbbi cihazdan. Bisolnatur plantago ekstraktı içeriyor ve bal içeriyor, bir de kekik içeriyor. Ama Sanofi bunu tıbbi cihazdan çıkardı, halbuki geleneksel bitkiselenden çıkarması lazım veya Bisolnatur bunu tıbbi cihazdan çıkardı, eğer ben gidip tıbbi cihaza başvursam, kusura bakmayın, ben Sağlık Bakanlığında çok çalıştım, bana bir sürü hendek atlatırlar, ben o ruhsatı alamam ama Sanofi gidip bunu alabiliyor. Yerli firmalara kolaylık gösterilmesi lazım. Yani bugün Amerika bile, Japonya bile kendi yerli firmasını destekliyor. Ama bizim maalesef kültürümüzde mi var, yabancı olduğu zaman her şey çok güzel, çok beğeniyoruz ama yerli olunca “Ona bir engel atlatayım.” diyorum. “Bir şey daha yapsın.” Bunu aşmamız gerekiyor. Bunu nasıl aşarız, ben bilemiyorum.

Yine bir eczacı ağabeyimiz, zerdeçal Türkiye’de yetişmez, Antalya’da, sera koşullarında zerdeçal yetiştirdi. Yine bizim fitoterapi merkezine geldi ve gerçekten ben Hindistan’dan ve Pakistan’dan da zerdeçal getirtmiştim, 4,2- 4,3 civarındaydı kurkuminoid oranı. 4,5, hatta bu seneki kurkuminoid oranı 5’in üzerine çıktı. Bu eczacı ağabeyimize bu Turkuma ismini de ben buldum, “Ya, bir isim bulalım.” demişti, dedim ki: Türkiye’nin zerdeçalının Turkuma olması lazım. Turkuma ismini verdik ve bütün ham maddelerini, katı ham maddesini bizim merkezde elde ettik. O da kapsüllerini çıkardı. Bir solf jelatin kapsülü bir de sert jelatin kapsülü ama gıda takviyesi. Yine az önce söylediğim yere geleceğiz.

Yine karayemiş Karadeniz’in biliyorsunuz bir ürünü. Biyota firmasıyla bir ürün yaptık. Orada karayemişin çekirdekleri çıkartıldıktan sonra antidiyabetik olarak kullanılıyor ve Biyota firmasıyla karayemiş projesini yapıp -TÜBİTAK projesi- bir hem içecek hem de saşelerde çünkü 5 gram kadar tüketilmesi lazım, saşelerde ürünler geliştirdik. Karayemişte, bakın, biz kendimiz bugün, Tarım Bakanlığının bitki listesi var, pozitif listesi, giriyorsunuz, dut meyvesini pozitif listeye eklememişler. Diyoruz ki: Dut meyvesini biz yiyoruz, pozitif listeye ekleyin, “Hayır.” Diyor ki: “Sen bir tane şey hazırlayacaksın, benim listem var ve bu listeye göre başvuru yapman gerekiyor, ona göre dut meyvesini ekleyeceğim.” Dut meyvesini gerçekten ben eklettirdim bir firmaya çünkü dut meyvesi orada yazmadığı için dut meyvesini o kadar yememize ve Türklerin bir meyvesi olmasına rağmen bunu dosya hazırlayarak eklettik. Karayemiş meyvesini yine çekirdekleri çıkartıldıktan sonra eklettirdik ki bu pozitif listeye bu dutu da yine gıda takviyesi olarak çıkartamıyorduk, yaptık.

Yine geçen hafta TAGEM Projesi’ne başvurmuştuk. Defne bitkisi yine, Ahmet İpek Genel Müdürüm burada, biz geçen sene bu defneyle ilgili önce çalışmaları başlattık, çok yardımcı oldu, kendisine teşekkür ediyorum. Yine projemizin içerisinde yine Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğümüz de var. Bu defne bitkisi Türkiye’nin çok önemli bir bitkisi. Türkiye bütün dünyanın defnesinin yüzde 80’ini karşılıyor. Defne yaprakları toplanıyor, bütün dünyaya Türkiye’den gönderiliyor ama meyveler değerlendirilmiyor. Artı, kırık yapraklar da değerlendirilmiyor. Bu proje defnenin meyvesinden ve yapraklarından yine nanoformülasyon da kullanarak birtakım kozmetik ham maddeler geliştirilmesi ve kitosanlı nanopartiküllerle bu ham maddenin geliştirilmesini amaçlayan bir proje. Geçen hafta projemiz TAGEM’den geçti. Bu projenin içerisinde bitkisel ekstrakt üretim hattı da var, yine kurutma da var. Yani sadece defne değil, projenin tamamından sonra farklı ürünlerinde yapılacak. Tabii, bu Nativital firmasına ait. Dediğim gibi, Türkiye dünyanın defnesini karşılıyor ama biz sadece defneyi yaprak olarak satmışız. Halbuki bizim bu ürünlerimizi ham maddeye dönüştürüp

satmamız gerekiyor çünkü yaprağı sattığınız zaman, burada gördüğünüz gibi, 2014 yılında sattığınız miktar ile kazandığınız para aynı, 2018’de de aynı, senden defne almadıkları zaman kazanamıyorsun. Halbuki bu şekilde yapmamız lazım. Mesela yine ben Vitafoods Fuarı’na gittim, sakız ağacı. Sakız ağacından elde edilen o sakızı Yunanlı hangi ürünlere dönüştürmüş? Mide ülseri için kapsül yapmış, ağız kokusu için pastil yapmış, bilmem, farklı kozmetik ürünlere dönüştürmüş. İnsan üzülüyor. Yani diyor ki: Bunu Yunanlı yapmış, kaç milyonluk ülke, ben neden yapamıyorum? Yani sakızımı değerlendirememişim, defnemi değerlendirememişim, cistusumu değerlendirememişim.

Cistus laden bitkisi, Türkiye’de milyonlarca dönüm cistus bitkisi var, biz cistus antivirüs denen bir pastili İngiltere’den ithal ediyoruz, bakın. Peki, İngiltere’de cistus yetişiyor mu? Yetişmiyor. Nereden gidiyor cistus? Buradan gidiyor. O Generica firmasına dedim ki ben: Yazıklar olsun. Senin paran var, bu pastili geliştiremiyor musun? Geliştirmiyor. Niye? Parası çok, ithal edip getirip burada satmak risksiz, bunu yapmıyor. Ya, ham maddenin elde etsene. Tabii, burada diğer bir şey daha var, Generica firmasını çok da suçlamayalım, İngiltere’den tıbbi cihaz olarak bunun ruhsatını alıp Bakanlığa getirdiği zaman çok kolay izin alıyor ama “Türkiye’de ben tıbbi cihaz yapıyorum cistus.” deseniz, ruhsatın dosyasını hazırlasanız, ona ruhsat almanız bence mümkün değil, çok zor. İngiltere’den gelince o her şeyden geçmiş, İngiltere’nin malı çok kolay izin alıyor. Yani Generica da o zaman diyor ki: “Ben şimdi ham maddemi üretsem, ruhsat dosyasını hazırlasam, ben buna başvursam, geçmeme ihtimali var mı? Var, yüzde 80. Peki İngiltere’den getirsem bu geçer çünkü CE belgeli diyor, CE belgeliye bir şey denmez. Emin olun ben o cistus pastilin aynısını hazırlasam Murat Kartal olarak, Bakanlığa başvursam ben izin alamam, aynı cistus pastiline izin alamayacağımı düşünüyorum yani bu kadar... Bunu da yapacağım çünkü bir öğrencime tez verdim bu sene, bu cistus pastili hazırlayacağım, inşallah gelecek sene veya bir sonraki sene gelip size diyeceğim ki: Ben cistus pastili hazırladım, Bakanlığa da başvurdum, şu şu aşamadayım diye bunu da size söyleyeceğim. Ben çünkü yani cistusa taktım, öğrencime tezimi verdim, ham maddesini de hazırladım bakın, ön çalışmaları yaptım, ham maddem de hazır. Yapacağım.

BAŞKAN – Hocam, hafta sonu Konya’daydık –sözünüzü kestim- orada cistus pastille ilgili Konya Tarım Üniversitesi de bir çalışma yapmış, bayağı da mesafe almışlar, farklı boyutlarda bir çalışmaları var.

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Ne güzel. İnşallah ruhsatını alır. Bunu takip etmemiz lazım yani sizin, sizlerin, sayın milletvekilim o ruhsatı neden alamıyor, neden Generica almış, neden Türk üretici başvurduğu zaman alamıyorsa gidip demeniz lazım ki: “Sayın TİTCK bir gelin bakayım neden buna aynı şeyi verdiği hâlde neden vermiyorsun? Çünkü bu Türk ürünü.” dememiz gerekiyor, hepimizin ama bunu ben diyemem.

Evet, yani yerli ürünlerin desteklenmesi lazım Sağlık Bakanlığı olsun, Tarım Bakanlığı olsun, bu çok önemli. Dediğim gibi şu ürün İngiltere’den geliyor ama bitki tonlarca Türkiye’den gönderiliyor, tonlarca. Almanya’da her yerde insanlar cistus kullanıyorlar, Almanya’da cistus yok, Türkiye’den gidiyor. Evet, bunlar hep Almanya’da bulunan ürünler.

Yine, meyvelerimiz var mesela mor meyveler. Dünya artık mor renkli meyveler aronia olsun, blueberry olsun, mürver olsun kırmızı meyveleri çok kullanmaya başladı. Bu alanda da çalışmalar yapmamız, ürünler geliştirmemiz gerekiyor. Gıdada kullanıyorlar, yoğurda katılıyor. Her türlü aşamada birçok farklı ürün yapmak mümkün.

Kekik, yine dünyanın kekiğini bir Türkiye sağlıyor. Yaklaşık yıllık 15 bin ton, 17 bin ton kekik üretiliyor, ihraç yapılıyor, 50-60 milyon dolar para kazanılıyor, 30 tonun üzerinde kekik yağı satıyoruz. Peki Avrupa ne yapıyor bu kekik ve kekik yağını? Daha çok hayvan ürünlerinde kullanıyor. Bütün

kanatlılarda, büyükbaş hayvanlarda kullanıyor çünkü antibiyotik alternatifi. Onlar biz kekiğimizi hayvanlarımıza vermezken, yurt dışından getirdiğimiz antibiyotikleri hayvanlarımıza enjekte ederken, verirken onlar Türk kekiğini paraziti önleyen, daha sağlıklı hayvanların oluşması için yem katkı maddesi olarak kullanıyorlar. Yine bu alanda da bir benim veteriner bir doktora öğrencim var, onunla biz hem cistus içeren hem de kekik yağı içeren bir formülasyon geliştirdik bir firmaya, şu anda firma satmaya başladı, Nutrimor firması diye. Dolayısıyla inşallah başarılı olur. Bu ürünü kanatlılara, daha çok büyükbaşlara vermeye başladı. Çünkü yüzde 5'lik kekik yağı içeren çözeltileri veya yem katkı maddeleri hâlinde kekik özellikle biz Hollanda'ya gönderiyoruz Rofa Farm firmasına, o Rofa Farm firması Hollanda'dan bütün dünyaya bu kekik yağı içeren ürünleri satıyor. Burada gördüğünüz gibi petler için var, bütün kanatlılar için var.

Şurada yine bakın Acca diye bir ürün var, bunu da yine bir firmaya geliştirdik. Bu nedir? Balık çiftliklerinde balıkları aşılama yaparken balıkların sersemlemesi lazım. Bir İsraili firma bir ürün getirmiş, bunu balık çiftliklerine satıyor çok fazla. Benim de bir öğrencim, bir firmanın sahibi, dedi ki: "Hocam böyle böyle bir pazar varmış, sana bu ürünü getirsem çözer misin?" Dedim "çözerim getir." Analizlerini yaptık. Formülasyonu çözdük ne olduğunu ve firmaya bu ürünü geliştirdik, şu anda önce 100 kilo sattı, sonra 200 kilo sattı, şu anda 1 ton sipariş verdi. 1 tonluk ham maddeyi balık çiftliklerine şu anda bir Türk firması satıyor, İsrail firması değil. Dolayısıyla bu tip şeyleri yapmamız gerekiyor. Bu çok acıdır. Ben Doğadan çay fabrikasını herhâlde 2014 yani Doğadan çay firmasını Ankara'da gezmeye gittiğim zaman büyük 600 kiloluk çuval var. 600 kiloluk çuvala baktığınız zaman kuşburnu -bakın 750 kiloluk çuval bu- menşei Almanya yazıyor, naneye bakıyorsunuz nane çuvaları menşei Almanya, ıhlamura bakıyorsunuz menşei Almanya, o zaman Coca Cola'ya satılmamıştı Doğadan. Dedim ki: İnanmıyorum naneyi de mi siz Almanya'dan alıyorsunuz? "Evet." Kuşburnunu? "Onu da Almanya'dan." Şu? "Hiçbir şeyi biz Türkiye'den almıyoruz." dedi. Peki yaptığınız iş ne? İsmi Doğadan. Sadece çuvaları getiriyoruz, bir hat var, makineden aktarıyoruz, çay Türk çayı. Doğadan diye diyorsunuz ki bu Doğadan hani Türk nanesi içiyorum, Türk kuşburnu içiyorum, kuşburnu Türkiye'den gidiyor, Almanya bunun tütününü, tohumunu ayırıyor, belli çay formatına getiriyor, bize satıyor, çok acı bence, çok üzüntü verici. Yani bizim bunları çözmemiz gerekiyor yani Doğadan Coca Cola'ya satıldıktan sonra yine aynı şekilde devam ediyordur. Çünkü onların da savunması diyor ki: "Sen bana aynı bunu istediğim kalitede yapabiliyor musun?" Bunları yapmak çok zor değil. Bunları yapamıyorsak zaten bizim buralarda olmamızın bir anlamı yok. Yani eğer kuşburnunu ben tohumundan ayıramıyorsam, tütünden ayıramıyorsam, çay içilecek formata getiremiyorsam burada oturmayalım. Dolayısıyla çok önemli, bunları yapmamız gerekiyor. Tabii denetimsizlik de var. Hangi kanalı açsanız bir "Şeyh-i Şifa" diyor mesela, "Şeyh-i Şifa prostata son", hem dinî kullanılıyor bazen.... Bu ürünleri macun yaptım, kapsül yaptım... Bunlar Avrupa'da olsa ertesi gün muhtemelen o televizyon kanalları kapatılır. Yani bir saatlik yayından sonra kapatılması gerekiyor ama maalesef ben ne zaman açsam, açıyorum, özellikle dinliyorum, kedime de sinir oluyorum ama, yani ne söylüyor diyorum bu adam, ama yani şu anda belki 100 tane uydudan baksanız 30 tanesi bu tip ürünler satıyor yani bunun nasıl engelleyemiyoruz? Ben yine çözüm bulamıyorum.

Mesela bir firma bir de şöyle bir durum var, Nativital firması böyle bitkisel droglar çıkardı. Ben de o zaman onları teşvik etmiştim, dedim ki: "Türkiye'de bu tip metal kutularda böyle güzel droglar yok. Eczacılar bunları satar." İnanın eczacılar satın almıyor, bir de böyle bir durum var. Niye? Çünkü adam en kaliteli ürünü koymuş. Diyelim ki papatyanın, melisanın, bunu 10 liraya satıyor. Adam diyor ki: "Aktarda 8 lira." 8 lira aktarda ama aynı kalite değil ki. Yani şunu 10 liraya alman lazım, eczacı bu sefer satmıyor. Şu anda bu firma diyor ki: "Hocam ben artık -yani iki, üç senedir satıyorum- bitkisel drog işinden çıkıp yağ işine veya farklı işlere gireceğim." Böyle durumlar da var. Yani bu kaliteyi

korumak için firmaların da desteklenmesi lazım. Nasıl olur böyle de durumlar var. Yine papatyayı, civanperçemini kendi yetiştirdi, böyle bir durum. Yani Türkiye sadece bitki satıyor ama Çin, Hindistan bütün dünyaya bitkisel ham madde karşılıyor. Her tarafta bitkisel ham madde üreten tesisler var, bunların desteklenmesi lazım.

Sona geldim artık bizim bir defa kalite kontrolden taviz vermeden bunların takibinin yapılabildiği, ki bunları yapıyoruz, hem üniversitelerde hem bizim fitoterapi merkezinde, biz Bezmialem olarak ilaç AR-GE merkezimiz de var, bütün bitkilerle ilgili analizleri yapma şansımız var. Ama tabii bazen şöyle oluyor: Mesela bana dediler ki: “Hocam ben lavanta yağı yetiştirdim, 2 dönüm lavantam var.” Bunu da analiz yapacağım ben, uçucu yağ da elde edemiyorum. İnanın geçen sene 400 lira diyordum yani yağı elde etme ve analizi, bu sene 200 lira olsun dedim. 200 liraya biz hem yağı elde ediyoruz hem... Cüzi miktarlarda yapıyoruz ki herkes bu kalite kavramını anlasın, kalitenin önemli olduğunu anlasın diye yani üniversite bu konuda zarar etse bile herkesin bu analizleri yapması için elimizden geleni yapıyoruz. Biz bir defa kaliteli ham maddeyi de üretmemiz lazım yani kozmetiğe, bitkisel ilaca, gıda takviyesine ham maddeler vermemiz gerekiyor. Bitki satarak bir yere gelmemiz mümkün değil. Tabii ki hasat sonrası işlemleri bile yapamıyoruz daha bakın az önce söylediğim örnekte, onları yapmamız lazım. Ama bitki satarak da bir yere gelmemiz mümkün değil. Bölgesel olarak, bakın, hani Sündüs Hocam dedi ya “freeze dry” üniteleri yani onlar biraz pahalı tabii, ilk etapta, o sistemler pahalı hocam, 5-6 milyon TL’nin üzerinde, ben çünkü fiyatlarını aldım onların. Ama kurutma fırınları çok pahalı değil, “freeze dry”lar belki olabilir belli yerlerde, özellikle meyve olanlarda ama yüksek tabii onlara büyük alanlar lazım bazen, küçükleri yok. Kurutmalar olabilir, “freeze dry”lar daha çok meyve için olabilir ama bölgesel bu kurutma alanlarının olması lazım belli bölgelerde. Yani çiftçi yetiştirdiği ürünü diyelim ki İç Anadolu’da, Afyon’da diyecek ki: “Böyle bir yer var, ben gideyim ürünü kurutayım, ayıklayayım, paketleyeyim, kooperatifim bunu satsın.” Bunu Marmara’da olabilir, Güneydoğu’da olabilir, Doğu’da olabilir, belli bölgeler seçilmesi lazım. Tabii biz aslında Orman Bakanlığının bu toplantılarından hep bunları da konuşmuştuk aslında, bölgesel, Ahmet Bey iyi hatırlar, Sayın Veysel Eroğlu’nun önderliğinde o zaman. Bölgesel birtakım alanların olması gerektiği bence önemli. Hani belki köy köy yapmak mümkün değil ama en azından ilk başta bölgesel başlayıp köy köy daha sonra olabilir diye düşünüyorum. Yapılabilir ama köy köy..

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Bana konuşuyorsunuz da o yüzden cevap vereyim dedim.

BEZMİÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF.
DR. MURAT KARTAL - Yani köy köy yapmak biraz zor gibi geliyor bana çünkü ülkenin maddi durumu açısından devlet yapacaksa bunu keşke yapılsa.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Hindistan’daki bir köylü alabiliyorsa Türkiye’de hiç değilse 3-5 tane örnek köy seçip her ilden onlara, yapabilir.

BEZMİÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF.
DR. MURAT KARTAL - Öyle olabilir bakın.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Ve “freeze dry” makinelerinin de küçükleri var.

BEZMİÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF.
DR. MURAT KARTAL - Var küçükleri de var.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Yalnızca meyve için değil yaprakları kurutmak için, yiyecekleri kurutmak için, nanoteknolojiyi kurutmak için küçük üniteleri de var, 15 bin dolarlık üniteleri var, 150 bin...

BEZMİÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Ama küçük hocam 3-4 kiloyu ancak kurutabilirsiniz onunla.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Bir köyde bir hasat zamanında zaten onu kurutabilirsiniz yani her gün o makine çalışsın, bütün gün çalışsın, sırayla.

BEZMİÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Yani biz sonuçta bir defa kaliteli droglar farmakopi kalitesinde droglar üretmemiz lazım. Bunun için de bu bölgesel bence işleme tesislerinin kurulması önemli diye düşünüyorum. Örnek de olabilir ve ham maddelerimize katma değer katmamız lazım. İşte bunlardan uçucu yağların ekstralarını üretilip öyle satmamız gerekiyor. Yine belli bölgelerde distilasyon tesisi kurulabilir çünkü artık insanlar lavanta ekliyor, nane ekliyor ama nerede distilleyecek? Biz Allah'tan mesela Silivri'de bir tane kurduk, bir de Edirne'de var ama Edirne Tarımsal Araştırmanın içinde kendisi kullanıyor sadece ama Silivri'de mesela o bölgede bir tane daha olsa yine köylü götürüp distilliyebilir, farklı bölgelerde distilasyon tesisi. Bu tarım ilçe müdürlüklerinde mi kurulur, belki en doğrusu odur bilemiyorum. O tarım ilçe müdürlüklerinde kurulup çiftçilere ürününü getirdiği zaman yağı verilebilir. Bunu çözmemiz gerek. Tembellikten kurtulmamız da lazım. Yani bizim çiftçimiz de tembelleşmiş, köylümüz bence tembelleşmiş, bu çok acı bir şey. Yani üretmeyen adama teşvik verilmiş. Çiftçi -benim gözlediğim- ilçe tarıma geliyor, il tarıma geliyor ki neye teşvik var, amacı teşvik almak yani ürün üretmek değil. Bunu da çözmemiz lazım. Yani üretmeyen adama teşvik vermek değil -yani ben ziraatçı değilim ama- bunun da bir yolunu bulmamız gerekiyor. Çünkü çalışmadan olmaz. Aslında ben fitoterapi merkezi olarak bana çok insan ulaşıyor, bir network var, Türkiye'de kim ne yapıyor ne ediyor yüzde 70-80 biliyorum. Böyle sizin Komisyon mu olur, başka şey mi olur. Bir de ben mesela fitovizyon kongresi yapıyorum. Bu fitovizyon kongresine de geçen sene 700 kişi katıldı, bir sene önce 600 kişi katılmıştı, her sene orada üreticileri ve bu alana ilgi duyan hekim, eczacı yani bu alana ilgi duyan herkesi buluşturmaya çalışıyoruz İstanbul'da. Dolayısıyla bu iletişim ağını kurmamız lazım. Kim ne yapıyor, ne ediyor ne istiyor, bunlar çok önemli, bu komisyonun amacının da bu olduğunu düşünüyorum.

Yine, tıbbi çaylarla ilgili Sağlık Bakanlığında TİTCK da bir komisyon kurulmuştu. Ama komisyon ne yapıyor -bilmiyorum Mustafa sen orada mısın- ama bir sonuca gidilemedi bir sene bir buçuk senedir. Tıbbi çaylar Sağlık Bakanlığından izin alacaksa... Şimdi ben Tarım Bakanlığından giderim naneyi çıkartabilirim, keyif için naneyi içebilirim ama o naneyi ben eğer hazımsızlığımda kullanacaksam belli kalitede olması lazım, o da tıbbi çay. O tıbbi çayın da komisyondan bir an önce çıkması lazım yani uzatıyoruz her şeyi ve eczanelerde satılması lazım. Tıbbi aromatik bitkilerle ilgili bir borsanın kurulması lazım. Bu borsa nasıl kurulur, bununla ilgili yine kararlar alınması lazım. Kooperatifler, dernekler çok önemli çünkü çok istekli kişiler var bu tıbbi aromatik bitkileri yetiştirmek isteyen. Ama bu tıbbi aromatik bitkiyi eğer insanlar yetiştirip bunun ürünlerini satamazsa bir süre sonra bunu istesiniz de ürettiremezsiniz, sistem çöker. Dolayısıyla bu komisyonun amaçlarından bir tanesi de insanlar şu anda hevesliyen, bu işleri yapmak istiyorken çözümleri bir an önce yapmamız, çözüme kavuşturmamız, sorunlarını çözmemiz gerekiyor.

Dünyada bir çok fuarlardan bahsettim, mesela food Ingredient fuarı, yine Biofach var, Almanya’da her sene Nürnberg’te yapılan organik ürünlerle ilgili fuar. Vitafoods fuarı, konuşmamın başında söylemiştim 1.100’ün üzerinde firma katılıyor her sene, bir günde gezemiyorsunuz ve yaklaşık 21 binin üzerinde insan topluluğu orada dünyada buluşuyor Cenevre’de ve yaklaşık 385 milyar dolarlık bir pazar bu tıbbi aromatik bitkilerden, gıda takviyesi Global Nutraceuticals pazarı. Yine TİTCK’nın da tabii eğer gıda takviyesi Sağlık Bakanlığının bünyesine alınacaksa bütün bitkisel ürünler bir defa Sağlık Bakanlığı bünyesinde değerlendirilmesi lazım, orada bu kozmetik midir... Çünkü şu anda iki başlılık da var, gıda takviyesi Tarım Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, geleneksel bitkisel. Ben halbuki Sağlık Bakanlığına başvurmalıyım, Tarım Bakanlığı da olabilir, bilemiyorum artık ama Sağlık Bakanlığı daha doğru. Sağlık Bakanlığına başvurmalıyım, dosyayı vermeliyim, ben gıda takviyesi istiyorum, tamam, oradaki Sağlık Bakanlığı karar vermesi lazım, “Tamam, sen gıda takviyesisin, sen bitkisel ilaçsın, sen tıbbi çaysın, sen tıbbi cihazsın.” gibi veya geleneksel bitkisel tıbbi ürün veya ilaç gibi değerlendirmek gerekiyor. Türkiye bir defa bu bitkisel... Biz Türkiye olarak şu ana kadar bir tane sentetik ilacımızı geliştirememişiz. Şu anda eczanede bir tane ilacımız yok Türkiye’nin geliştirdiği yok, bütün hepsinde yurt dışına bağımlıyız. Geçen bizim Bezmialem Vakıf Üniversitesine TİTCK’dan bir arkadaş geldi, sunum yaptı, Türkiye ilaç sanayisinden bahsetti. Ben sonra söz aldım. Kullandığın etkin madde... Yüzde 60 civarında Türkiye dışı bağımlı, yüzde 40 gibi gözüktüyor baktığınız zaman. Dedim ki: Kullandığın etkin madde dışarıdan geliyor, tablet yapmak için kullandığın nişastayı yurt dışından alıyorsun, kullandığın şekeri yurt dışından alıyorsun şurup yapmak için, bir tek işçilerimiz Türk, makinelerimiz ya İtalyan ya Alman ama Türkiye ilaç sanayi yüzde 40 gibi gözüktüyor, değil. Türkiye kendi ilacını geliştiremiyor. “2023’e kadar Türkiye ilaç geliştirecek.” diyoruz, ben olacağını düşünmüyorum, inşallah olur, temennimiz o ama ilaç geliştiremiyorsak bitkisel ürünlerimizi geliştirebiliriz, bitkiselde her şeyi yapabiliriz, bitkisel ham maddeleri geliştirebiliriz, bitkisel yardımcı maddeleri geliştirebiliriz, bitkisel kozmetik ürünlerin ham maddelerini geliştirebiliriz, bitkiselde her şeyi yapabilecek gücümüz var ama ilaçta maalesef yapamıyoruz yani şu anda yüzde 90-95 ilaçta yurt dışına bağımlıyız. Yok yani üretmiyoruz. Bu işlerin yolu bir defa ham maddemizi üretmemiz lazım. Yani GMP’li üretim yerlerimiz yoksa ham madde üretmek için hiçbir şekilde bitkisel ilacı geliştirmemiz mümkün değil, bitkisel ham maddeyi kendimiz üretmiyorsak gıda takviyesi için, sadece az önce söylediğim ilaçtaki örnek gibi, ben ginkgo bilobayı yurt dışından alıp, naneyi yurt dışından alıp burada gıda takviyesi olarak üretiyorsam bu bir defa yerli bir ham madde değil, yerli üretim değil. Bunları yapmamız lazım.

Yine, Sağlık Bakanlığı GBTÜ’yü almak çok zor, işte ham maddeden daha çok oluyor. Yani hep konuşuyoruz, ben TİTCK’yla da konuşuyorum, işte diyor ki: “Hocam, yapacağız, ederiz, sana yardımcı olacağım ben.” Ama bir bakıyorum başka bir şey gelmiş. Yani bana konuşulunca çok diyorum ki tamam bu sefer çözdüm ben GMP’imi aldım diyorum, alamıyorum konuşuyoruz ama icraata gelince bana “Eksiğin var.” diyor, eksiğim varsa tamam yapayım ama üç sene önceki görmesi gereken eksiği şimdi görürse olmaz. Ya da eksik diye şu anda algılasa. Evet üretmek isteyenini işini kolaylaştırmamız lazım, bunları söyledim. Evet GMP’yle ilgili de bunları söyledim.

Sonuç olarak Türkiye, bitkisel ilaçta bitkisel ürünlerde tarladan başlayarak her aşamada üretecek bitkisel ham maddeyi ve ürünleri üretecek güce sahip, teknolojiye sahip, nanoteknolojiyi de biliyoruz diğer teknolojileri de biliyoruz, ekstrakt üretmeyi de biliyoruz, standardizasyonu da biliyoruz ve yeni yaratıcı ham maddeler üretmemiz de mümkün. Dolayısıyla sadece çalışmamız ve birtakım bu Komisyonun da bu alanda çalışanların işlerini kolaylaştırması anlamında çok faydalı olduğuna inanıyorum.

22-24 Kasım'da yine Wow Otel İstanbul'da Fitovizyon Kongresi var. Ben Komisyon üyelerimizi de davet ediyorum yani kayıt parası ödemeyeceksiniz, diğer şeyleri nasıl olsa Komisyonumuz kendisi karşılar. Dolayısıyla ben herkesin yani bitkilerle ilgili herkesin bulunduğu bir kongre olan Fitovizyon'a da hepinizi bekliyorum.

Beni dinlediğiniz için de teşekkür ediyorum.

(Oturma Başkanlığına Başkan İbrahim Aydın geçti)

BAŞKAN – Murat Hocama teşekkür ediyoruz.

Sorularımız var mı?

Buyurun Sayın Kabukcuoğlu.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Teşekkür ederim Sayın Hocam.

Doktor Arslan Kabukcuoğlu, Eskişehir Milletvekiliyim.

Şimdi, belli ki bu işlerle çok uğraşmışsınız, çok da canınız yanlış ama hoşgörünüze sığınarak bazı şeyler söylemek istiyorum. Şimdi, hep negatiften yaklaşırsanız bu, etrafta bir sıkıntı yaratıyor yani bir olumsuzluk ve işe karşı bir soğukluk yaratıyor. Çok görüşmüşsünüz, Bakanlık sizi terslemiş, ayrıca şu andaki Hükûmete ben sizden daha da muhalifimdir ama devletin gerçeği var, ülkenin gerçeği var. Yine hoşgörünüze sığınarak şunu söyleyeyim: Bir beş sene sonra falan sizi dinlesek eminim çok daha farklı şeyler söyleyeceksiniz, biraz daha böyle pozitiften yaklaşarak.

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Yani ben negatif yaklaştığımı düşünmüyorum. Negatif yaklaşısam bu kadar işi yapmazdım ya da...

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Söylemek istediğim şu: “Devlete şunu gidiyorum yapmıyor, bunu gidiyorum yapmıyor.” falan deyince o yönüyle yaklaşmak istedim.

Şimdi, her ne kadar böyle “Mütevazı bir iş yapıyorum.” diyorsunuz da bir firmaya 4 ton bir mal vermişsiniz. Demek ki pek de o kadar mütevazı bir iş yapmıyorsunuz.

Ayrıca şunu söyleyeceğim...

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Keşke onu bitkisel ilaç GMP'li şartlarda verdiğim bir ham madde olsaydı yani benim şeyim, şu anda onu gıda takviyesi ham maddesi olarak veriyorum. Amacım GMP'li olarak o ham maddeleri verebilmek.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Ama verdiğiniz mallar da böyle GMP standardında gibi geldi bana, değil mi?

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Tabii ki tabii ki.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Her ne kadar ruhsat alamadıysanız da olması gereken en iyi şekilde üretmiş gözüktüyorsunuz.

Şimdi, Hocam, ben bir çiftçi ailesinden geliyorum ve çiftçilerin sıkıntısını da bilirim. Hani, çiftçilere “tembel” demek bana çok ağır geliyor. Bizim çiftçilerimiz tembel değildir ama şöyle bir şey var: Bir üretim planlama bozukluğu var. Bu işte 2 dönüm, 3 dönüm lavanta ekmiş, bu çok şey değil ama düşünün ki adam 50, 100 dönüm soğan ekiyor ve soğanını dökmek zorunda kalıyor yani çiftçilerin birtakım problemleri var. Bunlar tabii ki Tarım Bakanlığı çerçevesinde, Cumhurbaşkanlığı çerçevesinde çözülmesi gereken şeyler. Yani çiftçilerin sorunları da büyük. Bunlar için iyi standartlar geliştirilse,

örneğin işte organik üretim yapılacaksa denilse ki, buğday tarlasıysa –buğday tarlası ilaçlama yapılıyor ya- kardeşim sen bunu ekeceksen buğday tarlasından 2 kilometre uzağa ekmelisin, 3 kilometre uzağa ekmelisin gibi yollar göstermesi lazım. Bizim köylü organik olarak bunları yetiştirmeyi bilmez ama organik üretimin nasıl olacağı kendisine anlatılır ve bunun reçetesi verilirse birincisinde belki hata yapsa da ikincisinde bu artık aklında yer eder ve buna karşı daha temkinli olur diye düşünüyorum.

Şimdi, bu yalnız sizin için değil ama bu Komisyonda herkes oldu, bunu lütfen dertleşme gibi sayın. Şimdi bitkiler üretiyoruz bir şeye yaramaz, bitkiler üretiyoruz bir şeye yaramaz değil de yani bitkiler üretiyoruz belli bir kitle oluşturuyoruz bu da bir noktada yağa çevrilecektir. Tabii ki bunu 2-3 dönüm konu lavantaysa lavanta yetiştiren yapamaz ama bir birlik hâline geldiğinde, doğru o yönüyle belki çok teşvik edilmesi lazım. Benim gözlemlediğim de, şimdiye kadar sizin gibi otoritelerden duyduğum çıkardığım sonuç bu, birleştirilmesi lazım ve ondan sonra da başka ülkelerde görüyorum birlikler var falan diyorsunuz, bu kitle arttıkça, eken arttıkça örneğin Eskişehir’in bir köyünde 2 kişi üçer dönüm, dörder dönüm lavanta ekmişler bir yerden duymuşlar, görmüşler. Ama işte bu, o üretimi görecek, devlet bununla ilgilenecek. Derler ki: Çiftçinin beyni gözündedir, gördüğüne inanır. Bunlar geliştikçe de olacak ama bence de yine pozitif yaklaşmak lazım. Biz ne güzel dünya defne yaprağının yüzde 90’ını üretiyoruz. Şimdi bunu üretiyoruz ama bu bir noktadan sonra da mamul madde hâline getirilecek, defne yaprağı değil de defnenin ekstraktını ya da yağını ihraç edeceğiz, o yönüyle görmek belki biraz daha insanlara daha teşvik edici olacak moral, verici olacak. Bilinmeyen şeyler yapmak hakikaten zor. Bugün bana göre bir çiftçi ailesi ayda 2-3 bin lirayla geçiniyor. Adam 3-5 dönüm tarlasını eker ve oradan sonuç alamazsa bu, onun için o yıl için bayağı bir yıkım olur, o yönüyle de görmek lazım ve onların bu durumlarını da hissetmek lazım.

Gıda takviyesi 385 milyar dolarlık bir pazar dediniz değil mi?

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Evet global nutricional ve bitkisel ürünler, vitamin, mineraller de var tabii bunun içinde, yaklaşık 385 milyar dolarlık bir pazar. Bitkilerin bu alandaki oranı 120 milyar dolar falan civarında.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Kozmetik için 250 milyar dolar demişlerdi değil mi yanlış hatırlamıyorum? Hayır, ben hepsini toplayacağım. Bir de 125 milyar dolar da drog olarak denmişti, tıbbi bitkiler olarak, 125 milyar dolar dünya pazarı, bunları topladığımız zaman 600-700 milyar dolarlık bir pazar oluyor. Zaten siz de 2050 projeksiyonlarını siz mi yaptınız? Bir önceki konuşmacı mı?

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Evet evet.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Yani büyük bir şey doğuyor.

Dediğim gibi siz hakikaten çok uğraşmışsınız, çok emek vermişsiniz elinize sağlık, A’dan Z’ye işin her yönünü de biliyorsunuz. Ama lütfen insanlara biraz daha moral verin emimin sonuç daha iyi olacak.

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Vallahi benim verdiğim morali herhâlde kimse vermiyordur. Sonuçta eleştirmesek ileriye gitmeyeceğimizi düşünüyorum. Yani şimdiden birtakım şeyleri görüp yapmamız lazım ki daha sonra bu sorunların önümüze gelmemesi için. Tabii ki benim gözlediğim şeyleri söylüyorum. Bazen gidiyorsunuz kahvede kâğıt oynuyor insanlar. Diyorsunuz ki: “Gel şu bitkiyi toplayacağım, bana yardım et, günlük 100-150 lira sana para vereyim.” İnanın insanlar gelmiyor. Yani

böyle şeylere çok tanık oluyoruz. Bu üzüyor. Yani bizim daha çok çalışmamız lazım. Burada tembellik derken herkesi tabii ki söylemek mümkün değil. Ama daha çok çalışmamız lazım, daha çok üretmemiz lazım. Bu teşvik sisteminin getirdiği bir de hantallık var yani bunu da görmemiz lazım.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Şimdi Hocam öyle de ama büyük ihtimalle şey oluyor. Yani dediğim gibi ben bir çiftçi ailesinden geliyorum ve çiftçilere karşı çok hassasım ve şu andaki durumlarını, ne yapıyorlar nasıl çalışıyorlar, onları da takip ederim. Çan eğrisini düşünürseniz sizin muhtemelen hep rastladığınız hep soldakiler, bunun yanında sağda olup da böyle binlerce dönüm tarlası olan, kapısında 20 kişi çalıştıran, 3-5 tane traktörü olan, gece gündüz uyumayan, çok çalışkan bir kesim de var.

Teşekkür ederim.

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Tabii ki yani.

BAŞKAN – Buyurun.

RECEP ŞEKER (Karaman) - Murat Hocam, teşekkür ediyoruz bilgilerinizden dolayı.

Tabii aslında Sayın Arslan Bey'in söyledikleri de, sizin söyledikleriniz de, Sündüs Hocam'ın söyledikleri de aslında şu: Biz ülke olarak bu neyin hangi değerini üzerinde oturduğumuzun geç farkına varmışız yani işin temelinde aslında bu var. Ama şu anki çalışmalar da hem bu Komisyonun kurulması hem de hafta sonu Zade Vital'i gezdik mesela kendi adıyla ilaç üretiyor ve ciddi sayıda da uluslararası ilaç firmasının da aslında kapsüllenmesiyle ilgili de ciddi iş almışorada da bizzat gördük. Ülke olarak belki biraz geç kalmışız ama hızlı ilerleyeceğimizi düşünüyorum. Az önce Arslan Bey'in de dediği gibi yani bizim çiftçimiz bir görmesi lazım, sanayicimizin de görmesi lazım. Taklitçilik üzerine giden bir yapımız olması sebebiyle, inşallah, o aradaki farkı hızlıca kapatırız diye düşünüyorum. Kabaca sorsam, bu kurduğunuz laboratuvar da ne kadarlık bir maliyet harcadı?

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Yaklaşık 1 milyon 200 bin TL 2014 rakamıyla İZKA'dan aldık. O tarihlerde 1 milyon 300 bin TL de bizim Bezmiâlem vermişti. Yani 2,5 milyon TL'ydi o zaman, 2014'te. Şimdi herhâlde bir 4-5 milyon TL civarında bir maliyet gerektirir.

RECEP ŞEKER (Karaman) - Yani 4-5 milyona biz hem...

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Küçük, 4 katlı ama küçük.

RECEP ŞEKER (Karaman) - Küçük bile olsa...

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Yine de hani üretim yeri çok küçük sayılmaz. Günde ben yaklaşık 400 kilo falan ham madde üretiyorum sıvı şekilde ve sistem de hiç boş kalmıyor. Birçok firma... Hani önceden alıyoruz, on-on beş gün sonrasına yetiştirebiliyoruz anca.

RECEP ŞEKER (Karaman) - 4-5 milyonluk bir işletme... Aslında bölgesel dağılım yapılsa bir 8-10 tane işletme Türkiye'de birçok işi çözer manasında. İlimde de mesela meyve kurutma fabrikası kuruldu, yeni faaliyete de geçti. Bu herhâlde, o bahsettiğiniz, o kurutma cihazlarının falan biraz daha aslında pahalı olanları. Mesela, o tür kurulan tesislere ilave bir maliyetle belki bu dediğiniz şeyler biraz daha az bir maliyet farkıyla kapatılabilir.

Ben emeklerinizden dolayı teşekkür ediyorum. Hep beraber, işte bu sahadaki sıkıntıları da çözmeye yönelik hem Komisyonumuz hem sizler hem bizler çalışacağız ki 2023'teki o 5 trilyon dolar rakamından, pastadan büyük payı Türkiye alsın.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, başka soru yoksa...

Buyurun.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI FUAT ŞANAL – Hocam, müsaade ederseniz bir şey sormak istiyorum.

Geçen hafta Ekrem Çelik Hocamız buradaydı. Kendisi şunu söyledi, dedi ki: “Farmakopedeki analizlerin tamamını yapacak bir laboratuvarımız yok.”

Şimdi ben daha önce bu BİBAM’a gittim, orada hakikaten müthiş yatırımlar yapılmış, siz de biliyorsunuz. Çok kapsamlı şeyler var. Hatta, şunu söyledi: Pestisitine, ağır metallerine, aflatoksinine, okratoksinine bakacak laboratuvarlar yok, hepsinin bir arada olduğu... Bu gerçekten öyle midir?

Bir de şunu düşünüyorum: Yani hakikaten ülkemizi laboratuvar çöplüğüne dönüştürmek de yanlışır. Birçok köyde bir proje yapılıyor, cihazlar alınıyor ama onları kullanacak personel yok. Yani benim düşüncem şudur: Hakikaten 2 tane, 3 tane tam kapasiteli, bu laboratuvardaki cihazların envanterini de yapıp hepsini bir araya getirebileceğimiz 3 tane laboratuvar kurmamız Türkiye için yeterli midir?

BEZMİÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Bir tane bile olsa yeter.

BAŞKAN – Murat Hocam, ses kayda giriyor ya.

BEZMİÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Şimdi, ben mesela bu pestisit, ağır metal analizlerini İstanbul'da bir laboratuvarla anlaşma yaptım, orada yaptırıyorum. Çünkü o cihazlar pahalı cihazlar ve o cihazları aldığınız zaman efektif kullanmanız lazım. Ben işte ayda 10 tane analiz yapıyorsam, o cihazları alıp oraya koymam efektif değil. Dolayısıyla ben, başka bir firmayla bir anlaşma yaparak aflatoksini, pestisitimi, ağır metalimi başka firmayla yapıyorum.

Farmakope analizlerine gelince, mesela işte papatyayı yapıyoruz, işte melissayı yapıyoruz. Yani daha çok ürettiğimiz ham maddelerde, bize çok gelen bitkilerde yapıyoruz. Ama bazen öyle bitkiler var ki işte ben üzerinde çalışmamışım ya da bana hiç gelmemiş, onun eğer standart maddelerini bana getirirse üzerinde çalışıp yapmaya çalışıyorum. Ama belki bu alanda en çok analiz yapan da bizim laboratuvardır muhtemelen. Ama o dediğim diğer analizlerin hep beraber olduğu bir laboratuvar yok. Ama dediğim gibi, hepsini bir araya almak da gerekmiyor. Çünkü aldıktan sonra bunları, mesela bu sene 400 tane pestisit bakıyorsam bir sonraki sene 450 taneye bakıyorsun. Bunların hepsi para. Tekrar o standartları alman lazım. Dolayısıyla, pestisite iyi bakan bir yerde bunu yaptırmak daha doğru çünkü artık o rutinine girmiş. Dünyaya inciri gönderen de oraya gönderiyor, işte fıstığı gönderen de oraya gönderiyor, adam artık Avrupa şartlarında bunu sağlamış. Ama siz üniversite laboratuvarında bunu yapmaya çalışırsanız yeterli de olamayabiliyorsunuz her zaman. Ama öyle bir laboratuvar da kurulabilir. Aslında Tarım Bakanlığının ulusal laboratuvarı var, orası yapabilir. Oranın, belki pestisit, ağır metal falan yapıyordur ama bitkiler konusunda tecrübesi yoktur; eleman alabilir, bizler yardımı olabiliriz oradaki elemanlara. Orayı o şekle dönüştürmek mümkün. Yani tekrar yeniden laboratuvar kurmak yerine, Tarım Bakanlığının ulusal laboratuvarı bunu yapabilir veya Hıfzıssıhhanın ilaç analiz merkezi bunu yapabilir.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Şimdi, merak ettiğim için soruyorum Sayın Hocam. Mesela, işte diyelim mentol satacaksınız, nane yağını çıkardınız ve bunu ihraç edeceksiniz, ederken de bunun üzerinde bir etiketiniz olacak. İşte “Ben bunda pestisite baktım, ağır metallere baktım, bunlar yok.” deyince, bunların hepsine aynı yerde bakıldığına dair böyle bir rapor istemezler mi ihraç ederken?

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Yani olsa daha iyi ama...

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Daha mı iyi? Olsa da olur mu, olmasa da olur m?

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Bence olur. Zaten siz bunu gönderdikten sonra orası tekrar bakıyor buna. Peki, biz nane göndermiyor muyuz şu anda? Şu anda nane göndermiyor muyuz? Defne göndermiyor muyuz? Kekik göndermiyor muyuz? Hepsini aynı laboratuvarda mı bakılıyor?

BAŞKAN – Evet, Sündüs Hocam, buyurun.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Bakın, biz yıllardır yapıyoruz. Bizim buraya toplanmamızın sebebi bir şeyleri değiştirmek ve pazardan daha büyük pay edinmek. Bunu eskiden yaptığımız gibi, naneyi bugün sattığımız gibi satarak yapamayız. Murat Hocam doğru söylüyor, evet, biz satıyoruz ama analizlerini doğru dürüst yapmadığımız için ürünlerimiz geri geliyor veyahahut da daha az para ödüyorlar. Biz tuvalet temizleyici yağları satıyoruz, biz ilaç yapılacak yağları satamıyoruz çünkü kalite kontrollerini yapamıyoruz. Türkiye’de öyle bir laboratuvarımız yok. Laboratuvarı kurabiliriz. Elemanları eğitebiliriz. Ama bizim paydaş olmamız lazım. Üniversite olsun Bakanlık olsun herkesin bunun farkına varıp beraber çalışmamız lazım. Bizim bir national ülke laboratuvarımızın olması lazım, yok. Tarım Bakanlığımızın laboratuvarları var, makinaları hassas değil, anlamıyor, toksin kimyasal maddeleri ayırt edemiyor. Gül yağımızı satamıyoruz. Gül yağımızı bizden alıyorlar, tuvalet temizleyici yapıyorlar. Bizim gül yağımızı Bulgaristan’ın almasının sebebi, laboratuvarı var da o yüzden ilaç yapabiliyor adam. Biz yapamıyoruz ki. Toksinli gül yağı satıyoruz. Her bölgede... Size gül yağımı örnek gösteriyorum ki olayı anlayabilin. Düşününki bu gül, bu da yaprakları. Bu gül açtıktan sonra ölmeye başlıyor, açtığı andan itibaren. Sizin bu gülü toplamanız lazım. Güllü topladınız, toplarken bile güllün kenarlarında, bir tutam güllü görmüşsünüzdür kesinlikle, kahverengi lekeler oluşmaya başlar. İşte o bir toksik madde, toksik kimyasal madde. Kimse o toksik kimyasal maddeyi istemiyor. Siz ne yapıyorsunuz? O güllü tarladan alıyorsunuz, götürüyorsunuz yağ işleme ünitesine, tesisine. Nerede bu ünite, tesis? İlçede, Isparta’da. Siz Isparta’ya gidinceye kadar o kolilerdeki birçok güllü telef ediyorsunuz. Tarlada iyiydi, Isparta’ya gidinceye kadar telef oldu. Bulgaristan’ın başarısı, Türk gül fidelerini yetiştirerek para kazandı Bulgaristan. Biz doğru dürüst... Kendi ilçemizde -ilçe diyorum ya köye- köye bir tane taşınabilir yağ makinası, tarlaya götüreceksin o yağ makinasını -var öyle bir yağ makinası var- toplanacak o köy... Kooperatif alsın ya bir tane yağ makinası. Onunla, bütün köylünün gülleri oldu mu, hemen toplayın hemen yağını yapın. Yaptık mı analizlerini? Bizim ziraat odaları birliklerimizin laboratuvarları var. Onları geliştirebiliriz. Ziraat teknisyenlerimiz var, ziraat mühendislerimiz var, biyoloji teknisyenlerimiz, biyoloji mezunlarımız var, bizim çok değerli üniversite mezunu öğrencilerimiz var, bunları eğitebiliriz.

Afyon’a bir laboratuvar kurmuşlar. Afyon’a kurulan laboratuvarda aletleri almışlar, dediğiniz gibi, çalıştıracak insan yok. Çünkü milletvekilisiniz, memleketinize yatırım yapmanız gerekiyor ama her aklına esen yere laboratuvar yapılmaz. Sizin önce düşünmeniz lazım ki burada insanları tutabilecek miyiz? Bu insanlar burada çalışabilecekler mi? Hangi aletleri... Aletler daha kullanılmadan eskimiş,

kullanılmadan. Daha henüz yeni alet çıktı, onlar aldıkları zaman yeniydi, kimse kullanmadan... Şu anda kullanılmasının bir anlamı yok çünkü Avrupa’da daha hassas bir makine var, hassas makinada farklı kimyasal maddelere bakıyor adam. Siz diyemezsiniz ki satıyoruz, satarız.

Ben 2004 yılında Türk bir şirkete açtım dedim ki: Gerçekten konuşmayacaktım, birazcık heyecanlandım, affedersiniz, lütfen. Çünkü toptancı bana geldi dedi ki: ”Bakın Sündüs Hanım, siz bu işin uzmanısınız, lütfen yardım eder misiniz, bu arkadaş çok güzel yağlar gönderiyor bize ama kalite kontrolünü yapsa, bir düzene koysa.” Çünkü o çok iyi bir insan, iyi ilişkileri olmuş, sevmişler onu. Dedim ki: Bakın, siz satıyorsunuz ama gerçekten sizin sattığınız yağları kullanamıyorlar ilaç olarak. Para vermenize gerek yok, ben geleyim, yardım edeyim, tesisinizi kurayım çünkü şirket ödeyecek bana, size yardım etmem için. Çünkü ham maddeye çok acilen ihtiyacı var dünyanın. Ne dedi bana biliyor musunuz? ”Biz zaten satıyoruz, bizim ihtiyacımız yok.” dedi. Bu ne zamandı 2004 yılı. Ne geçmiş? On beş yıl geçmiş. Bugün hâlâ birilerinin ”Zaten satıyoruz, satabiliriz.” demesi mümkün değil. Bizim acilen Türkiye’de bir kalite kontrol laboratuvarına ihtiyacımız var ve bu kalite kontrol laboratuvarının bütün herkesin desteklediği bir laboratuvar olması gerekiyor. Eğer bu kalite kontrol laboratuvarında bitki eksikliği varsa Murat Bey’in hemen bir öğrencisini göndermesi gerekiyor, oradaki teknisyenleri eğitsin. Eğer bu laboratuvar da gül yağından anlamıyorlarsa çağırırlar, onları da eğitiriz. Bu olay artık geçti yani biz zaten satıyoruz. Zaten satıyoruz da bizim amacımız, bulunduğumuz yerden daha yükseğe çıkmak. Daha yükseğe çıkmak için de kalite kontrolü şart. Avrupa’dan artık domateslerimiz geri gelmesin, salatalıklarımız geri gelmesin. Bunların içine koyuyoruz zehirleri, organik sertifikasıyla gidiyor, organik sertifikası var bu ürünün. Organik... Çünkü çok haşır neşir oldum son iki yıldır o yüzden biliyorum. Diyorum ki hanımefendiye: ”Türkiye’de organik sertifikası alacağız arazimize.” Diyori ki: ”Hanımefendi size yanlış anlatmışlar. Her yere organik sertifikası alabilirsiniz.” Ben bu işin uzmanıyım. Sertifikayı almanız artık hiçbir şey ifade etmiyor. Murat Bey’in dediği gibi, bütün şirketler Avrupa’da artık kendi analizlerini yapıyorlar. Bu demek değildir ki sizin analizlerinizi yapmanız gerekmiyor, böyle bir şey yok. Siz analizlerinizi yapacaksınız, diyeceksiniz ki: ”Benim analizlerim bu, kalite kontrolünü yüzde 100 garantiliyorum. Bunun için de pestisit yok, bunun içinde toksik materyal yok, madde yok. Bunu gönül rahatlığıyla alabilirsiniz.” Şirket alıyor bunu, tabii ki size güvenmiyor. Niye güvenmiyor? Çünkü tarihiniz var. Öyle şeyler satmışsınız ki, öyle çöp satmışsınız ki adamlara, artık güvenmiyorlar. Kendi laboratuvarları var, kendi laboratuvarında analiz yapıyor. Analizine bakıyor ki sen doğrusun. Bu ne yaratıyor? Bir ilişki yaratıyor. Bundan sonra eğer o insan başka bir bitki alacaksa ilk önce sizi arıyor. Siz nasıl satacaksınız? Evet, satmak istiyoruz. Üretim hiçbir şey değil. Üretim zor... Bu ülkede köylüleri ikna etmekten daha kolay bir şey yok. Köylüler çalışıyor, hem de çok çalışıyorlar. Ben her gittiğim yerde ”Köylüler çalışmaz.” dediler ve ben çalışacak bir köy buldum. Hayır efendim, köylüler çalışıyorlar, çok çalışkanlar, çok hevesliler ama onlara nasıl yetiştireceğinizi söylemeniz lazım. Onların kalite kontrol garantisini yapmanız lazım. Siz yapacaksınız, uzman sizsiniz. Bunun üstüne üstlük ona ne yetiştireceğini, nasıl satacağını da söylemeniz lazım. Kalite kontrolünüz olmadan satamazsınız. Böyle sokak aralarında, karaborsada defne satarız. Bizim kalite kontrolünü... 3 laboratuvarı öp başına koy, 1 laboratuvar yap da Türkiye’de... Ama herkes bölgesel davranıyor. Herkes kendi memleketine yatırım yapmak istiyor, böyle bir şey olamaz. Belli bir yer seçersiniz, o bölgede bir tane laboratuvar kurarsınız, bunların üyeleri olur. Mesela diyelim ki Ankara merkezidir. Ankara bizim kalite kontrolümüzün merkezi. Bizim her ilimizde, her ilçemizde ziraat odalarımızın laboratuvarları var mı? Var. Ben biliyorum, İznik’teki ziraat odası laboratuvarının, Ziraat Odaları Birliği Başkanı çok nezih bir insan, çiftçilerimize çok iyi destek oluyor. Onların yapabilecekleri testler var, analizler var, onları yaparlar. Yapamayacaklarını gönderirler merkeze. Merkezde yapılır ama tabii ki sürekli olarak onlar da eğitiliyor. Gönderir merkeze, merkezde o çok pahalı aletlerde analizler yapılır geri gelir bizim

ilçedeki ziraat odası laboratuvarına. Ziraat odasındaki insan bakar çünkü onu da eğitmeniz lazım, dönüşümlü. Bu ziraat odasındaki insan da arada sırada gider Ankara'ya, eğitimini görür gelir. Böylece sizin sürekli Ankara'da çalıştırabileceğiniz, bütün şehirlerden, ilçelerden gelebilecek, potansiyel bir laboratuvar teknik yapınız oluşur. Makinalarınız sürekli çalışsın, yirmi dört saat çalışıyor. İngiltere'de National Physical Laboratory bir laboratuvar var. Bir tane var, 50 tane yok; 50 yerde yok, 1 tane var. Ama o 1 tane laboratuvarın makinaları yirmi dört saat çalışıyor. Ama o laboratuvara her yerden analiz geliyor. Ve onlar artık şey değil, devlet onlara destek veriyor ama onlar özerk bir yapı. Onlar güzelce kararlarını verebiliyor, herkese yardım; şirketlere yardım ediyorlar, üniversitelere yardım ediyorlar, üniversitelerle beraber çalışıyorlar. Eğer ihtiyaç varsa, çok pahalı bir aletse, üniversiteyle beraber çalıştılar, Cambridge'de bir tane daha laboratuvar açtılar ama ona çok yüksek seviyede bir alet gerekiyordu, o yüzden paralarını birleştirdiler, açtılar. Bu da ikincisi, bütün İngiltere'de 2 tane var ve çok iyi çalışıyor. Neden biz kuramayalım? Niye kuramıyoruz? Kuramıyoruz çünkü herkes, milletvekili "Ben yapayım. Benim memleketime gitsin. Benim memleketime yatırım olsun öncelikle." Diyor. Sonra geliyorsunuz, akademisyen var. Hepiniz biliyorsunuz, profesör olabilmek için projenin ilk isminin sizin olması lazım. Eğer o insan ilk isim değilse sizinle çalışmak istemiyor. Bu kadar basit. Sizin bunu değiştirmeniz lazım. Bunu değiştirmenin tek yolu da ulusal bir laboratuvar kurmak. Bu laboratuvarın da kesinlikle ve kesinlikle ziraat odalarıyla bağlantılı olması lazım ve sürekli olarak dönüşümlü olması lazım. Şırnak'taki bir ziraat odası laboratuvar teknisyeninin Ankara'ya da gelip çalışması lazım, Eskişehir'dekinin de arada sırada Ankara'ya gelip o aletleri öğrenmesi lazım. Böylece bir yerde eksiklik mi oldu, birisinin kafasına esti, kendi şirketini mi kurdu, özel şirkete mi gitti, siz çağırırsınız öteki teknisyeni, gelir o yeri doldurur. Sürekli olarak eğitim lazım, sürekli olarak eğitim. Bunu hepimiz paydaş olarak yapacağız. Ve kesinlikle ve kesinlikle kalite laboratuvarı lazım, bir tane ulusal kalite kontrol laboratuvarı şart. Yoksa satamazsınız, unutulmuş yani bu Komisyonun hiçbir anlamı yok.

BAŞKAN – Biz hafta sonu bu Zade Vital'e gittik. Onların herhangi bir sıkıntısı yok, ürünlerini daha rahat satabiliyoruz demek ki. Yani "Laboratuvar konusunda her şeyimiz var." dedi mesela orası. Öyle mi Ahmet Bey?

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Anlaşmalı olarak yurt dışına ürünlerini gönderip analizlerini yaptırıyorlardı.

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Yok yok, kendi laboratuvarları var onların, bir de Selçuk Üniversitesiyle ortak kurduğu bir...

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Bakın, eğer şeyden bahsediyorsak, yüksek level bahsediyorsak, bir şirketin bütün bu analizleri yapacak laboratuvarlarının olmasına ben şoke olurum. Kendi ürünleriyle ilgili, domatesin likopenini analiz yapacak bir laboratuvarları vardır, bir tek onu analiz yapıyorlardı, satıyorlardı.

BAŞKAN – Zaten Selçuk üniversitesi ve Ege Üniversitesiyle ilgili...

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Ama dışarıdan yapıyorlar mı?

RECEP ŞEKER (Karaman) - Yapıyor, dışarıdan da yapıyor.

BAŞKAN – Ya bir gezseniz, biz de şok olduk yani.

RECEP ŞEKER (Karaman) – Gezseniz anlarsınız. Yani şu anda Türkiye'de...

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Benim gördüğüm kadarıyla dışarıya analiz yapmıyorlar. Köylünün analizini yapıyorlar.

RECEP ŞEKER (Karaman) – Yok, yapıyor.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Efendim, kendi ürünlerinin analizini yapıyorlar.

RECEP ŞEKER (Karaman) – Hayır, ama bakın, biz cumartesi günü gittiğimiz zaman, arkadaşlar da burada, “Kim isterse baştan sona kadar tahlillerini yapabiliriz, sonucunu da verebiliriz.” dediler. Tabii ücret mukabilinde yani bedava olmaz.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Ama siz fakir bir köylünün toprak analizlerini o kadar paraya yaptıramazsınız efendim, o yüzden ulusal bir laboratuvarınızın, ziraat odalarına bağlı bir laboratuvarınızın olması lazım.

RECEP ŞEKER (Karaman) - Ama toprak analizleriyle ilgili ziraat odalarında var zaten.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Yok efendim.

RECEP ŞEKER (Karaman) – Karaman’da var.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Analiz yapmıyor çünkü çok pahalılar. Yapmayın, yaptıkları analiz, karbon analizi yapıyorlar, birkaç tane analiz yapıyorlar. Her şeyi yapmıyorlar. Organik diyorsunuz, zehir çıkıyor. Yani analizlerini öyle bir şey yapmanız gerekiyor ki ya da bu laboratuvar var diyorsunuz, diyecek ki ziraat odası: Çiftçim, sen bu işi mi yapmak istiyorsun? Senin yetiştirdiğin melisayı analiz mi etmek istiyorsun? Ben sana teşvik veriyorum, ben bu laboratuvar için mesela 3 tane analiz için sana hediye çeki veriyorum, sen bunu götür bu laboratuvara, ver onlara, onlar analizini yapacak. Siz ne yapmak istiyorsunuz? Teşvik yapmak istiyorsunuz. Eğer biz burada milyonlarca, milyarlarca doları olan toprak sahiplerine iş sahası sağlamaya çalışıyorsak o tamam ama biz kendi köylümüze, fakir köylümüze, ne kadar çok parası olursa olsun hiçbir zaman bir Karaca firması olmayacak köylümüze yardım etmek istiyorsak, onların da toprak analizlerini, bitki analizlerini yapabilecekleri bir sistem kurmamız lazım. Çok güzel yapmışlar analizlerini ama böbreklerini satacak fiyata satıyorlar analizlerini. Olmaz öyle. Sizin bu köylülere teşvik vermeniz lazım. Teşviki de dediğim gibi, onlara al sana 50 lira değil, al sana analiz hediye çeki, git bu analizlerini yaptır.

RECEP ŞEKER (Karaman) – Şimdi, tarım müdürlüklerinde ve ziraat odalarında analizler ücretsiz yapılıyor ve analizleri yaptırmayana da diğer teşvikler verilmiyor.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Hassas değil makinalarımız. Onların geliştirilmesi lazım.

RECEP ŞEKER (Karaman) – Karaman’dakiler hassas Hocam, beraber gidip gezebiliriz.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI
PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Geçen yıl temmuz ayı Ankara’dayım... Gerçekten ihtilaf yaratmak istemiyorum ama geçen yıl temmuz ayı, bir çiftçi, toprak sahibi yardım etmemi istiyor, tıbbi aromatik bitkiler yetiştirmeye başlayacak Ankara’da. Gidip arazisini gördüm. Biraz önce Arslan Bey 3 dönüm, 5

dönüm dedi, ben size iddia ediyorum, işte Meclis kayıtlarına geçiyor, 12 metrekareden hayatını idame edebileceği parayı kazandırabilirim bir köylü hanımefendiye. Ayşe nineye ben 12 metrekare toprağı varsa, kazandırırım.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) - Hocam neymiş bu nimet böyle?

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Kazandırırım ama sizlerin o sistemi oluşturmamız lazım. Köye sahip çıkmanız lazım. Bütün o köyün içinde Ayşe ninenin 12 metrekarelik arazisi olsun, biz organik hâle getirelim bütün köyü, o 12 metrekarede hayatını sürdürür, 6 çocuğuna bakar, üniversiteye de gönderir. Böyle bitkiler var dünyada, ne yetiştirirseniz alacakları.

Şimdi, geçen yıl Ankara'dayım, temmuz ayı, Tarım Bakanlığı TAGEM'dekilere sordum: "Şu şu analizleri -benim istediğim analizlerden bahsediyorum, Avrupa'nın istediği analizlerden bahsediyorum-şunları yapabilir misiniz?" dedim. Bana dediler ki: "Aletlerimiz hassas değil hocam. Bu analizleri yapabilecek aletlerimiz yok." Şimdi ben ne diyorum, özel bir şirketin özel olarak yaptığı, kendi analizlerini yaptığı, sonra da insanlara böbrek fiyatına sattığı analizlerden bahsetmiyorum. Devlet sahip çıksın, desin ki: Çiftçim, sen eğer yapmak istiyorsan, köylüm sen yapmak istiyorsan, işte laboratuvarım var, işte teknisyenim var, sana yardım edecek; bu bu analizleri yapabileceksiniz." O zaman, işte o zaman biz dünyaya ulaşıyoruz çünkü Avrupa bunu yapıyor. Kooperatifler var Avrupa'da, çiftçi baş tacı, kimse İngiltere'de bir İngiliz çiftçiye "tembel" deme cesaretini gösteremez. Çiftçi baş tacı, gidiyor, devlet diyor ki...

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Bizim insanımız tembel.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - İnsanımız tembel değil, Türk milleti kadar çalışkan bir millet yok bu dünyada; dünyayı dolaşmış bir insan olarak, dünyada birçok insanla çalışmış bir insan olarak söylüyorum. Siz ne yapacaksınız? Ne yapıyor, diyor ki...

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Neden gelişmekte olan bir ülkeyiz o zaman?

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Beraber çalışmayı bilmiyoruz, paylaşmayı bilmiyoruz. Kavgı ediyoruz, sürekli kavgı ediyoruz. Paylaşmayı bilsek olmayacak. Bir ulusal laboratuvar lazım. Bu ulusal laboratuvar... İsterseniz özel laboratuvara yaptırın, umurumda değil, yeter ki deyin ki çiftçiye, benim İznik Aydınlar köyündeki çiftçime deyin ki: Mehmet Bey, Ahmet Bey, siz eğer yetiştirirseniz keten tohumunu, ki ben onu teşvik ediyorum şu anda, bu keten tohumunu yetiştirirseniz, biz bunun içindeki Sündüs Hanım'ın saydığı... Ben bir tane liste gönderdim bir laboratuvara, o listenin birçoğunu yapamadılar. O listenin hepsi Avrupa'ya satmak için gerekli ilaç olarak. Dedğim gibi, şu anda tuvalet temizleyici olarak satarsınız. Teşvikini verin, bu köylü yapar. Bu köylüye gösterin ne yapacağını, analizlerini yapın, çok kaliteli de yetiştirir, çok kaliteli de satar. Benim buna yüzde 100 güvenim var.

BAŞKAN - Ekrem Hocamın dediği gibi yani veyahut da sizin dediğiniz gibi şu anda bizim bunları yapacak laboratuvarımız yok mu Türkiye'de?

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Şu anda bunları yapacak laboratuvarımız yok. Dedğim gibi... Bakın, lütfen, beni yanlış anlamayın. Ben köylü bir insanım, benim sözünü ettiğim laboratuvar milyonlarca

dolarla kurulmuş bir laboratuvar, ucuz, uygun fiyata bir şirket asla ve kata sizin köylülere analiz yaptırmaz, mümkün değil. 4 milyon dolar yatırdıysanız bu laboratuvara, siz bu paranızı alacaksınız, yatırım yapmış adam.

BAŞKAN - Bizim üniversitemizde var denmişti mesela bu laboratuvar.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - Hepsi değil, sizin öyle bir laboratuvarınız olacak ki bunun hepsini ortada toplayacaksınız, bu ne olacak? Eğitim merkezi olacak, aynı zamanda eğiteceksiniz.

BAŞKAN – Mustafa Bey de bir katkıda bulunacak herhâlde.

Buyurun Hocam.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN - Şöyle, analiz laboratuvarını biz eczacılık fakültesinde yapabiliyoruz geldiği zaman çünkü her bitkiden ve her drogdan istenen analiz farklı, hepsi aynı değil. Dolayısıyla, bize zaman zaman gönderiyor ilaç firmaları veya üretici firmalar “Bizim bu ürünüme bir analiz sertifikası verir misiniz?” diye. Bizim de laboratuvarlarımız akredite olduğu için. Çünkü her laboratuvar da bunu yapamazsınız, cihazınız da olsa hem eğiticilerinizin hem cihazlarınızın mutlaka akredite olması lazım ve o veri güvenliğinin sağlanması lazım. Bunu yaparız, döner sermayeye ücretini yatırır firma, biz de yapar göndeririz. Bunu özelde yapan başka yerler de var. Türk Eczacıları Birliğinin bir laboratuvarı var, orada da başladılar yapmaya. Keza, Hıfzıssıhha isterse bunu, küçük bir dönüşümle laboratuvarını geliştirip bunu yapabilir. Hıfzıssıhhanın elinde çok hassas aletler var çünkü ilaç analizi yapıyorlar. Yani her ilacın ruhsattan önce analizi mutlaka yapılıyor, ruhsattan sonra sahadan toplanıp yeniden analizi yapılıyor ve Hıfzıssıhha bunu çok düzenli yapıyor, veri güvenliğini de sağlıyor. Dolayısıyla, Hıfzıssıhha içerisinde böyle bir kalite kontrol laboratuvarı oluşturulabilir. Ama ben de Murat Bey gibi düşünüyorum, hepsinin bir arada olması mümkün değil çünkü “cut-off” diye bir cihaz var, çok hassas bir cihaz, sadece yıllık bakım masrafı 150-200 bin dolar ve o cihazı bir hafta kapattığınızda ikinci hafta arızaya geçer, o yüzden sürekli çalıştırmanız lazım. Bunun devamını sağlamak için de önce sahadan sürekli bitkilerin akıyor, geliyor olması lazım, analiz isteniyor olması lazım. Aldık, bir hafta çalıştırdık, ikinci hafta beklettik, o cihaz kesinlikle arızaya geçer, sürekli sistemin havalandırmasının çalışması lazım. O yüzden, her cihazı her yerde bulamazsınız. Bizim de üniversite bünyesinde bazı cihazlar eczacılıkta var, bazıları kimya bölümünde var ama koordineli bir şekilde bir analiz geldiğinde bir hafta içerisinde sonuçlandırılıp ilgili firmaya bu anlamda yardımcı olabiliyoruz, onu arz etmek istedim.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyoruz.

TARLA BİTKİLERİ MERKEZ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ TIBBİ VE AROMATİK BİTKİLER BİRİM BAŞKANI DR. REYHAN BAHTİYARCA BAĞDAT - Ben de özellikle Tarım Bakanlığındaki bazı kapasitemiz olan laboratuvarlardan bahsetmek istiyorum. Zirai mücadele merkez araştırma enstitüsü pestisit ve rezidü kalıntılarını bakıyor yani GF’leri çok yeni ve kütüphanelerini sürekli ona göre yeniliyorlar. Rutinde yaptıkları işler bunlar zaten. İl gıda laboratuvarlarında da özellikle ağır metal, mikotoksin, alfatoksin gibi şeyler rutin olarak yapılıyor hocam.

Yine, Toprak, Gübre ve Su Merkez Araştırma Enstitüsü çiftçilerimizin özellikle toprak enerjilerini ücretsiz yapıyor yani.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK - İşte bütün bunların koordine edilmesi lazım. Bir zincirleme. Şimdi siz bir köylünün... Bir kooperatifi kuruyorlar, kooperatiflerin başarısız olmasının bir sebebi var, kooperatifler desteklenmiyor bilgi açısından. Bir köylünün bütün bunları bulmasını bekleyemezsiniz.

Diyeelim ki ulusal laboratuvar diyorsunuz, bu analizlerin sizin binanızda ya da ek binanızda veyahut da öteki binada yapılması önemli değil, mühim olan bu laboratuvarın bir çatı altında toplanması. Ve diyorsunuz ki analiz geliyor. Köylü götürececek analizi İznik Ziraat Odaları Birliği laboratuvarına verecek. Diyecek ki: “Bunu ben organik yetiştirmek istiyorum, bana bunların analizini verir misiniz?” O da -oradaki tekniker de biliyor çünkü aynı çatı altında- bu analizler için istenilen yere diyecek ki: “Getir bana 50 gram, 500 gram bitki.” Onları bu gönderecek nereye gitmesi gerekiyorsa ve onlar geri gelecek ona ve o da analizleri anlatacak köylüye, verecek köylüye. Bu sistemin kurulması lazım, şu anda her şey parça parça. Tamam, bir iş adamı yapar bunu çünkü bir danışman işe alacak. Anlatabiliyor muyum? Ama bunu bir köylünün yapması mümkün değil, sonra da “köylü yapamıyor...” Mesela, yapmış köylü, dikmiş; kesmiş bütün kirazlarını -Afyon’da gittim, köylüyü gördüm- başka bir bitki dikmiş -söylemiyorum ki anlaşılmasın hangi köylü olduğu- ama bütün toprak analizlerini yapmamış çünkü “Aa, onu da mı yapmam gerekiyordu?” diyor. Ama eğer biz bunu ziraat odaları laboratuvarları yoluyla ilçelerde koordine edersek ve bir şemsiye altında toplarsak... Siz de parçasısınız, nerede bu alet varsa... Ama o aleti olan yer de bu organizasyonun bir parçası ve bu organizasyonun adı altında bir tane sertifika geliyor, bu organizasyonun adı altında. Diyeelim ki organizasyon, Ulusal Organik Kalite Kontrol Laboratuvarı verecek tescilli bir analiz. Bunun yanında tabii ki parası olan gitsin Murat Bey’de de analiz yaptırın ama çiftçilerimiz için, özellikle üreticilerimiz için bir çatı organizasyon olsun; bunlar analizleri yapsın, sertifikaları versin ve bu üretici de bununla satsın. Çünkü ne oluyor? Analizleri toptancı firma yaptığı için çiftçi kazanamıyor. Gidiyor, alıyor “Senin analizlerin yok ya, ben yaptıracağım ya” diyor ve ondan alıyor çünkü “Onlar pahalı.” diyor, doğru da. Köylüden alıyor toptancı, analizleri yaptırıyor ve daha pahalıya satıyor ama eğer ziraat odaları çiftçileri böyle desteklerse... Mesela zeytin çiftçisinin elinde organik analizlerinin yapıldığı bir sertifika var, tamam mı. Kimse onu aldatamayacak. Toptancı diyemeyecek ki “Ben senden 3 liradan alacağım, senin zeytinlerin kötü görünüyor.” Diyecek ki “Bak, benim sertifikam var; bu fiyattan alman lazım.” ve o fiyattan satacak. Bu ne demektir? Eğer tıbbi, aromatik bitki yetiştiriyorsa fark şu: Aynı bitkinin kilosunu siz 1 liraya da satabilirsiniz -gerçekten ne kadar ısrar edebileceğini bilemiyorum- bin liraya da satabilirsiniz, kaliteye bağlı.

Şimdi, ben diyorum ki bunu köylümüze verelim, köylümüzün eline verelim; bunu da yalnızca ziraat odaları birlikleriyle yapabiliriz, bunu yalnızca ulusal bir laboratuvar başlığı altında yapabiliriz.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Sertifika kaliteyi değiştirecek mi? Yani üretimden gelen bir şey var.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK – Hayır, sertifika kaliteyi değiştirmeyecek, sertifika köylümüzü eğitecek. Mesela, diyecek ki “Bu köyde yetiştirmişler.” Ahmet Bey’in sertifikasında yazıyor ki “Şu şu şu kimyasal maddeler yok ve domatesinde likopen çok yüksek miktarda.” Ama diyecek ki “Ben aynı yerde yetiştiriyorum, onunki neden fazla, benimkisi...” Böyle teşvik edeceksiniz. Bu demektir ki biyodinamik diye bir yetiştirme şekli var. Siz köylülere buna teşvik edeceksiniz, bir süre sonra bakacaksınız ki bizim bütün köylülerimiz kaliteli ürün üretiyor. Görerek öğreniyor ya, analizleri görmeden nereden bilsinler. Ben gittim, anlatıyorum köylülere, çok hevesliler ama anlamıyorlar. Dediğim gibi, Ziraat Odaları Birliği laboratuvarları o kadar geniş olmamasına rağmen bu fikrime çok yakın bakıyorlardı. Böyle bir şey şart yoksa siz kurda kuzu emanet ediyorsunuz. Bu sözü biliyor musunuz; Elâzığ sözüdür.

BAŞKAN – Evet.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK – Kurda kuzu emanet etmek. Siz diyorsunuz ki köylüye “Git bak, laboratuvar var. 4 milyon dolar harcamışlar; git onda analizleri yap.” Zaten kazandığının çoğunu

laboratuvar analizine verecek adam; vermiyor. Satıyor, toptancı geldi, satıyor. Yok pahasına satıyor ürününü. Papatyasını yok pahasına satıyor, o yüzden yetiştirmiyor papatyaı; melisasını yok pahasına satıyor, o yüzden yetiştirmiyor melisasını. Hâlbuki çok para kazanabilir.

BAŞKAN – Şöyle yapalım... “Bir dağınıklık var.” deniliyor. Biz burada dinlediğimiz zaman, bazı hocalarımız geliyor “Yeterli laboratuvarımız yok.” diyor ve dediğim gibi, değişik yerlerde kurulmuş. Mesela, Afyon’da Orman Genel Müdürlüğü yani Orman ve Su İşleri Bakanımız Veysel Hocomuzın zamanında güzel bir laboratuvar kuruldu, Tıbbi Aromatik Bitki Merkezi oldu.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK – Çalıştıracak insan yok.

BAŞKAN – İşte, bunların hepsini toplamamız lazım. Yani bir kaynak harcamışız ama parça parça, dağınık vaziyette; bunu birleştirmemiz lazım.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK – Evet bir şemsiye altında, bir kişi de başında olsun.

BAŞKAN – Toparlayalım çünkü Karaca Şirketinden gelen misafirlerimizin uçakları var, yetiştirecekler.

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL – Bu arada biz birçok şeyi yapıyoruz. Bizim orası referans laboratuvarı olabilir böyle bir şey olduğu zaman çünkü zaten bitkisel ürünlerde ham madde ve...

BAŞKAN – Sizin üniversitede mi, Afyon’da mı?

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL – Üniversitede. Birtakım şeylerin de desteğiyle orayı bu bitkisel ham madde ve ürünlerin analiz referans laboratuvarı hâline dönüştürebiliriz diye bir fikir anlamında söylüyorum. Zaten birtakım şeyleri yapıyoruz, ek birtakım desteklerle bizim üniversitenin... Çünkü biz zaten vakıf üniversitesiyiz ve Vakıflar Genel Müdürlüğünün de desteğini alabiliriz ve yine farklı destekler alıp biraz daha büyütüp birçok şeyin yapılabilirdiği bir merkez hâline, referans hâline dönüştürmek de mümkün olabilir diye...

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK – Burada tekrar söze girmek istiyorum; çok önemli, çok çok önemli. Bir üniversite değil, bir şirket değil, özerk de olabilir bu organizasyon ama devlete bağlı, devletin desteğini alan, dediğiniz gibi Tarım Bakanlığının, TAGEM’in, ziraat odalarının başlığı altında özerk bir organizasyon olması lazım. Bence üniversite ya da şirket başlığı altında olması bunun köylülerin... Benim amacım... Çok üzgünüm ama şirket sahipleri değil köylüler. Bunu da yalnızca ve yalnızca TAGEM, Tarım Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, hepsinin ve ziraat odaları... Çünkü ziraat odaları laboratuvarını tanıyor, o teknisyeni tanıyor köylü. Bilmiyor Bezmiâlem’i, bilmez, tanımaz.

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL – Öğrenecek yani nerede yapılıyorsa öğrenecek.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK – Hayır, hayır.

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL – Bu sizin fikriniz.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK – Benim fikrim.

BEZMİÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL – Benim de fikrim farklı olabilir yani herkesin fikri farklı olabilir.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK – Tabii, tabii; benim fikrim.

BAŞKAN – Neyse, karşılıklı olmasın da...

Toparlayalım.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK – Benim fikrim, köylülerin işini kolaylaştırabileceğimiz kadar kolaylaştıralım. Temmuzun sıcaklığında zeytin suluyor, temmuzun sıcaklığında. Ben bir de ona Bezmiâlem’in nerede olduğunu anlatamam. Gidecek ziraat odasına, ziraat odasındaki teknisyen diyecek ki: “Tamam Mehmet Amca, ben senin bu analizlerini yaptırırım ve sen de gelip alırsın bir ay sonra.” Sonra gönderecek TAGEM’e, sonra gönderecek buraya ve bu şemsiye altında analiz gelecek, rapor gelecek ve devletin mührü altında gelecek. Devletine güveniyor Türk köylüsü. Türk köylüsü, devletinden başka kimseye güvenmiyor.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyoruz hocalarım.

LONDRA METROPOLİTAN ÜNİVERSİTESİ DOĞAL ÜRÜNLER VE GIDA DANIŞMANI PROF. DR. SÜNDÜS TEWFİK – Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Şimdi, Karaca Tıbbi Bitkiler Limited Şirketini davet edelim, onların uçakları varmış. İki konuşmacının konuşması uzadı ve Mustafa Hocam da müsaade etti.

Buyurun.

3.- Karaca Tıbbi Bitkiler Limited Şirketi CEO’su Furkan Tınmaz tarafından, firmalarının tıbbi ve aromatik bitki üretimi ve karşılaştıkları sorunlar ile çözüm önerileri hakkında sunumu

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO’SU FURKAN TINMAZ – Sayın Komisyon Başkanım, sayın milletvekillerim; ben ziraat mühendisiyim.

Öncelikle çok harareti bir tartışma yaşadık bugün burada. Sayın Sündüs Hocam, Sayın Murat Hocam ikisi de birbirinden kıymetli hocalarımız; ikisinin de fikirlerine hem katılıyoruz hem katılmıyoruz Karaca Tıbbi Bitkiler olarak.

Önce şöyle başlayalım: Biz Karaca Tıbbi Bitkiler olarak kimiz? Karaca Tıbbi Bitkiler, Sayın Arif Karaca ve ailesinin girişimleriyle Karaca Züccaciye Holding bünyesinde kurulmuş ve Yönetim Kurulu üyemiz Mesut Bey’in, danışmanımız Merve Hanım’ın ve benim ortak bir çalışma yürüttüğümüz bir tarım işletmesidir. Aynı zamanda bu tarım işletmesi 2019 yılının Mart ayında yani çok yeni olmamız dâhilinde Türkiye’nin ilk tıbbi bitkiler fidanlığını kurmuş bulunmakta.

İstanbul Büyükçekmece Güzelce’de 40 bin metrekaare alan üzerinde fidanlık olarak işletmede bulunmaktayız. Bu işletmemizin 4 bin metrekaresi satış alanı, 30 bin metrekaresi tohumluk üretim ve gezi parseli, 3 bin metrekaresi örtü alanı, 3 bin metrekaresi de rezerv alanı olarak belirlenmiştir.

Ayrıca, firmamızın İstanbul Büyükçekmece’de 22 hektar ve Malatya merkezde 50 hektar; toplamda 72 hektar üretim alanı bulunmakta ve bu alanları da şu anda üretim için hazırlamaktayız.

Biz 2018 yılının Kasım ayında bir proje olarak ortaya çıktık ve ilk etapta üç boyutlu bir fidanlık projesi belirledik ve bunu daha sonra 2019’un Nisan ayında bu hâle getirdik realite olarak. Gördüğünüz sahadaki ve arkadaki alanlar da işletmemiz dâhilindeki alanlardır. Sonra, temmuzdaki görüntümüz

biraz daha nihayete kavuşmuş vaziyette. Bu arada arka tarafta gördüğünüz siyez buğdaydır; bunu da özellikle üretim planımıza dâhil ettik ki kendi yerel ve organik bir türümüz. Bu da tıbbi bitkiler fidanlığının yukarıdan bir görüntüsü.

Şimdi, Karaca Tıbbi Bitkiler işletmesi olarak tabii bitki üretiminde Martindale, Avrupa Farmakopesi, Alman monografı, WHU ve Commission E gibi bitki konusunda ülkemizin referans aldığı başvuru kaynaklarıyla çalışıyoruz, bunlara göre üretim yapmaya çalışıyoruz.

Firmamız tıbbi bitki yetiştiriciliğinde kullanılmak üzere üretim materyali olarak tohum, fidan ve katma değeri yüksek olan uçucu yağlar, sabit yağlar, droglar, çay gibi nihai üretim ürünlerini Karaca çatısı altında hâlihazırda bulunan satış ağlarıyla tıbbi ve aromatik bitkiler pazarına sunmayı hedefleyen bir tarım işletmesidir. Bunun özellikle altını çiziyorum, biz bir tarım işletmesiyiz.

Firmamız tıbbi ve aromatik bitkilerde sadece tıp alanında değil kozmetik, tekstil, gıda, peyzaj ve bunun gibi birçok sektörde ülkemiz için değerli bir misyonu üstlenmiştir. Buna örnek verecek olursak, “*Callendula officinalis*.” Bu, antiviral, antiseptik, antimikrobiyal, anti ödem gibi tıbbi etkilerinin yanında çiçekleri gıda olarak tüketilmekte, aynı zamanda da kozmetikte kullanılmaktadır. Bunlara bir örnek daha verecek olursak, misk adaçayı. Yine antibakteriyel, astrenjan, dijestan, antiviral gibi tıp etkileri varken aromatik parfümleri de fiksatif, koku sabitleyici olarak kullanılmaktadır.

Fidanlığımızda ve üretim alanımızda yaklaşık 80 tıbbi bitki çeşidini şu anda hâlihazırda bu kadar kısa sürede yetiştirmeyi başardık. Bunlardan birkaç tanesini örnek verecek olursak, az önce konusu geçen aronya, son zamanların popüler bitkisi.

Bir de şöyle bir şey var: Tıbbi bitki üretiminde talepleri karşılamak gerekiyor, Avrupa’nın talep ettiği nihai ürünlere ulaşabilecek ürünleri bünyenizde barındırmanız gerekiyor ve biz bunu kısa sürede yapmaya çalıştık elimizden geldiğince.

Bu konulara çok fazla girmeyeceğim, zaten kıymetli hocalarımız bunlarla ilgili bahsetti ama sadece anlatmak istediğim bir şey var. Türkiye’nin çok geniş bir endemik bitki haritası ve florası var. Sadece endemik demeyelim, tıbbi bitki diyelim. Türkiye Florası 11. Cildi’nin yayın tarihinden sonra –Bu Kasım 2012 ve Nisan 2013 tarihleri arasına denk geliyor- burada floramızda yaklaşık 900 takson ilave edilmiştir. Yani bitki popülasyonumuzun, floramızın ne kadar geniş olduğu buradan da anlaşılabilir.

Komisyonunda Sayın Sezik Hocamızın söylediği bir konu vardı. “Türkiye’de biz ilk önce 2-3 ürün üretilim ve bunun üzerinde yoğunlaşalım.” Şimdi, bu kadar geniş bir floranın içerisinde sadece 2-3 üründe kalmak bizim için ayağımıza vurulmuş bir pranga olacaktır. Biz bu kadar çeşidin içerisinde muhakkak ki muhakkak çeşit sayısını artırmayı ve bunlardan ürün elde etmeyi hedefliyoruz ve inşallah da bu yolda ciddi adımlar atıyoruz.

Bitki çeşitliliğini gösterecek olursak, biz kendi bulunduğumuz bölge için konuşalım, İstanbul’u konuşalım. Bakın, tabloda gördüğünüz üzere, Fransa’nın tüm yüz ölçümü alanına ve 3’üncü sıradaki İstanbul’un yüz ölçümü alanına bakalım. İstanbul, bitki bakımından ne kadar zengin; yaklaşık 2.500 türü bünyesinde barındırıyor. Koskoca Fransa’yla yani biz İstanbul olarak bir ülkeyle yarışıyoruz ve Türkiye ise bir kıtayla yarışıyor. Bu kadar zengin bir bitki birikimi varken işte geçen hafta -ben ona çok üzıldüm- Sayın Sezik Hocamızın söylediğini ve bazı milletvekillerince de bunun onaylandığını görünce çok üzüldük. Hani niye bu kadar az türe kendimizi kısıtlayalım? Niye naneyle, niye ihlamurla devam edelim, niye bunun yanına birçok bitkiyi eklemeyelim? Yani mesela geçen hafta Cumali Bora Bey “cistus”tan bahsetti, oldukça önemli, kıymetli. Sayın Murat Kartal Hocam da bundan bahsetti. Biz geçen hafta çok ciddiye almadık o konuyu ama gerçekten de “cistus” bu ülkede var olan, kaynakları yoğun olan ve ekonomik değeri yüksek olan bir bitki türü (laden) ve bunu da dikkate almak gerekir.

Şimdi, biz tıbbi bitki üretimine başladığımız günden beri birkaç sorunla karşılaştık, bunları kendimizce değerlendirdik ve burada not aldık. Bunlardan bir tanesi, yetiştirilecek türlerin tohum, fide, fidan gibi üretim materyallerinin yeterli miktarda bulunamaması.

Biz üretime başladığımız zaman yüksek çeşit oranını hedefledik ve bunlar için kaynak aramaya başladık. Bu kaynakları da Türkiye piyasasında bulmak çok mümkün değil. Bunun için yurt dışına gittik ve yurt dışından tohum anlaşmaları yaptık. Lakin burada da şöyle bir sıkıntı var: Tohum Tescil Yasası diye bir yasamız var ve istediğiniz tohumu istediğiniz zaman istediğiniz şartlar altında Türkiye'ye getiremiyorsunuz. Bu çok büyük bir zafiyet bizim için çünkü kaynak erişimi kısıtlı.

Ondan sonra, az miktarda bulunan materyallerin de ancak üretimden sonra teşhis edilebilmesinden dolayı üreticilerimiz süre kaybediyor. Örnek veriyorum: Biz paçuli diye bir tohum aldık, ektik, çiçeklenmesini bekledik ama paçuli paçuli çıkmadı "pogostemon cablin". Burada biz tam altı ay kaybettik, bir sezon dönemi kaçırdık. Bunu da ancak şu anda sera ortamında bitkinin tohumunu, gerçek tohumu bulup yetiştirmekle çözüyoruz.

Üçüncü maddemiz, tıbbi ve aromatik bitkileri tanıyan, yetiştiriciliğini bilen yetişmiş eleman bulamadık. Bu bitkileri gördüğü zaman işte, şu şu bitkidir diyebilecek Türkiye'de yetişmiş eleman maalesef yok. Biz bulsaydık yüksek maaşlarla işe alacaktık ama bulamadık.

Üretilen tıbbi ve aromatik bitkilerin ürün bazında herhangi bir devlet kanallı standardizasyon çalışması yok. Biz devletin koymuş olduğu, Türk Standartları Enstitüsünün belirlemiş olduğu ya da referans alabileceğimiz bir kayıt bulamadık. Belki biz bulamadık ama çok araştırma yapıyoruz; danışmanlarımız var, kıymetli hocalarımız var, hepsine soruyoruz ve genellikle yetiştirmek istediğimiz türler için böyle bir standardizasyon yok. Devletimizden de böyle bir standardizasyon çalışması bekliyoruz ki biz kendimize referans alalım ve ona göre üretimlerimizi yönlendirelim.

Bir diğer maddemiz, tıbbi ve aromatik bitkiler için doğrudan herhangi bir devlet desteği ve teşvik programı yok. Böyle bir işe kalkışıyoruz ve biz ilk etapta Karaca grubuna gittik ve dedik ki: "Destek alabiliriz; sera destekleri var, sulama destekleri var, tıbbi bitkilere destek var." Komisyonun açıldığını duyduktan sonra dedik ki: "Çok çok destek sağlanacaktır muhtemelen." Ama araştırmaları ciddi boyuta getirdiğimizde herhangi bir destek programı bulamadık. Biz hiçbir şekilde devletten ne bir maddi kaynak ne de bir destek alamadık.

Tıbbi bitki üretiminde üreticilere danışmanlık yapabilecek, yönlendirebilecek yapıların yetersizliği. Biz danışman olarak Zeytinburnu Tıbbi Bitkiler Bahçesi'nden Sayın Merve Hocam bulduk ve -kendisi benim eşim- onun vasıtasıyla çok aradım. Şöyle söyleyeyim, gerçekten de bu işin uzmanı olan piyasada tamam var ama her biriyle çalışma şansımız yok çünkü kimi devlette kimi vakıf üniversitelerinde ve "Bizimle gelip çalışın." dediğimizde programlarının yoğun olduğu söylendi ve bizim ayağıma bir pranga vuruldu. O yüzden bu konuda destek bulunabilecek, yönlendirebilecek bir yapı gerekiyor.

Üretim bölgelerinin tamamında A'dan Z'ye analiz kabiliyetine sahip ürün analiz laboratuvarı yok. Şimdi Sayın Murat Kartal Hocam bana kızacak ya da Mustafa Hocam bana kızacaklar ama gerçekten de biz farmakopelere baktık, çok araştırma yaptık. Bazı ürünlerin analizlerine, Türkiye'deki laboratuvarlara baktık, gerçekten de istenilen bazı maddeler, bazı şeyler yok. Ha, bu çok elzem mi, bunlar olmadan da satış yapılabilir mi? Evet yapabiliriz ama biz ürünümüzü 10 liraya satmak varken niye 1 liraya satalım ya da niye 5 liraya satalım. Bu analizleri yapalım, Avrupalının önüne koyalım ki biz bunu yapma kabiliyetine, becerisine sahibiz; bunu yapabiliriz.

Tıbbi ve aromatik bitkilerin pazarlanmasında karşılaşılan problemler:

Üretilen tıbbi bitkilerin teşhisi ve doğru ürün olmaması. Mesela, geçen haftaki Komisyona ben katıldım, dinledim ve Emir Demiray bir şey anlattı, dedi ki: “Bana bir lavanta üreticisi geldi, sordum. ‘Hangi lavantayı ürettin?’ ‘Çiçekleri mor olan.’” Adamın teşhis kabiliyeti bu, çiftimizin kabiliyeti bu. O, tabii ki kendince güzel bir ürün yetiştirdiğini zannediyor ama işte, bunun alıcısı maalesef bu şekilde olmuyor.

Üretilen tıbbi bitkilerde yüksek dozda pestisit kalıntısının bulunması. Maalesef ülkemizdeki üreticiler organik üretim yapma becerisine, kabiliyetine, bilinç düzeyine sahip değil, bunları yönlendirebilecek akademisyenler de çiftçilere zaman ayırabilecek durumda değil ve genelde büyük şirketlere danışmanlık yapıyorlar. Ee, tabii ki kaynaklar orada yoğun olduğu için bunları da yapmaları doğal kendilerini de suçlamıyoruz ama çiftçiye inebilecek, çiftçi seviyesine inebilecek bu kadar yetkin insanlara ihtiyaç duyuluyor. Bizim çiftçimiz, Sayın Murat Hocam yine kızacak bana ama çiftçimiz çalışkan.

Bakın, ben...

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL – Ben “çiftçi” demedim yalnız orada. “Tembellikten kurtulmamız gerek.” dedim.

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO’SU FURKAN TINMAZ – “Çiftçilerimiz tembel” dediniz Hocam, özellikle not aldım.

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL – Tembelliğimiz var.

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO’SU FURKAN TINMAZ – Yok. Türk insanı gerçekten çok çalışkan. Bakın, ben burada takım elbisemle sayın milletvekillerime, Komisyona sunum yapıyorum, arkasından şapkamı takıp kıyafetimi giyip tarlaya inip bitki yetiştirmeye çalışıyorum. Bizim milletimiz gerçekten çalışkan, gerçekten bu işe gönül verebilecek, akı yatan insanları bulmak mümkün.

Bir diğer maddemiz de piyasadaki sözde tıbbi bitki uzmanlarının kendilerince verdikleri bilimsellikten uzak reçetelerin tüketicide oluşturduğu ciddi rahatsızlıklar ve tıbbi aromatik bitkilere karşı güvensizlik.

Piyasada insanlar şunu söylüyor, ben piyasaya girdiğim zaman dediler ki: Ya, tıbbi bitki mi; onu herkes yapıyor. İşte, üç tutam şundan koy, iki tutam bundan koy. İnsanlar diyor ki “Hayır, tıbbi bitki ben kullanmam, onun yerine ilaç kullanırım.” Yani piyasada böyle bir rahatsızlık, böyle bir problem var ve bu da tıbbi bitki pazarını daraltıyor. En nihayetinde biz yurt dışına çok fazla ürün satamıyoruz. Yurt içi pazarına yöneleceksek, önce yurt içindeki tüketiciyi bilinçlendirmemiz lazım ki pazar payımız artsın ve ürün satabilelim.

Üreticilerin bireysel pazarlama yapma çalışması, kooperatif modeli pazarlamanın henüz ülkemizde başarılı olamaması. Biz hep şunu savunduk ziraatçiler olarak: Kooperatifleşmek, birlikte hareket etmek çok önemli. Tek başımıza pazar payı elde edemeyiz, büyük şirketlerle yarışamayız. Bunu nasıl yapabiliriz? Sayın Sündüs Hocamın dediği gibi de kooperatifleşmek, birleşmek, paydaş olmak çok çok önemli. Bunu yapabilirsek ürün satabiliyoruz.

Üreticilerin yurt dışı kaynaklı alıcıların alım şartlarında ürün yetiştirmek ve satmak zorunda olması.

Biz bu işe ilk girdiğimizde bu ürünü kim alır diye araştırma yaptık ve Martin Bauer diye bir firma karşımıza çıktı. Sağ olsunlar bizimle de ilgilendiler, her konuda bize yardımcı olmaya çalıştılar ama şöyle bir şartı var: Benimle on yıllık sözleşme imzalayacaksın, benim sana verdiğim tohumları

üreteceksin ve sadece bana satacaksın ama ha, oldu ki ürüne bir zarar geldi ben sana parasını öderim. Ama şöyle bir şey var: Şimdi, ben bu ürünü ürettim, Martin Bauer'in alabileceği kaliteye getirdim ama ben niye bunu bir Alman firmasına vereyim ve ürün tekrardan bana işlenmiş olarak geri dönsün? Ben bunu yapamayacak kadar beceriksiz miyim? Ben bunu yaparım ama nasıl yaparım? İşte, analizini yaptırırım, ürünü elde ederim. Bunu işleyebilecek gücümüz var mı? Var. Yapabilir miyiz? Yaparız.

Bir de Sayın Komisyonumuza naçizane önerilerimiz olacak hani kendi yaşadığımız problemlerden karşılaştığımız, çözüm bulmaya çalıştığımız noktalar.

Flora zengini olan ülkemizde devletimizin bölgesel çapta yöreye uygun tıbbi bitkilerin tespitini yaptırıp tespiti yapılan türlerin üretim materyalini ve eğitimini çiftçiye vererek üretimin teşvik edilmesi. Devlet eli olmadan çiftçiye eğitmek mümkün değil. Devlet bir karar alacak ki ben bu tıbbi bitkiyi üreteceğim, bu tıbbi bitkiyi Türkiye'de yayacağım. Bunu yaymak istediğinizde önce üretim materyalinin bolluğunu kanıtlamanız, çiftçiye ulaşılabilir hâle getirmeniz ve onun haricinde de çiftçiye eğitmeniz gerekir. Çiftçinin ne yetiştireceğini, nasıl yetiştireceğini, ne zaman hasat edeceğini... Bakın, Isparta gülünü sabah saat sekizde hasat edersiniz, Şam gülünü "Rosa Damascena"yı saat bir de hasat edersiniz çünkü bunun en uçucu yağının yoğun olduğu saatler bunlardır. Çiftçi bunu bilmezse, Sayın Sündüs Hocamın dediği gibi, yanında oluşan o hareler kaliteyi düşürüyor, bu bize ciddi zarar veriyor.

Tıbbi bitki üretimi yapan bölge çiftçilerinin kooperatifleştirilerek beraber hareket etmelerinin sağlanması. Bir üretici lavanta, diğer bir üretici lavanta, bir başka üretici lavanta ektiği zaman soğanda olan sonuçlar olur; lavantanın fiyatı düşer, böylece ekonomi ciddi bir zarar görür. İşte, burada bölgesel çapta "Sen lavanta üret, sen biberiye üret, sen tefarik üret, sen başka bir bitki üret." demek lazım ve bunu da ancak kooperatifler koordinesiyle yapılabiliriz.

Yurt dışındaki alıcının ülkemize gelmesini beklemektense üreticilerin yurt dışındaki ilgili fuarlara katılabilmesi için teşvik ve destek programlarının oluşturulması gerekir. Çiftçiler ya da kooperatifler bir Çin heyeti beklememeli, işte "Çinliler gelsin de malı benden alsın." dememeli. Gitmeli, Çin'de yapılan fuara, Almanya'daki fuara katılmalı ve orada ürünlerini tanıtılabilmeli ki pazar olsun.

Tıbbi bitki üreticilerinin bir platform altında toplanması ve koordineli üretim yapılmasının sağlanması. İşte, koordinasyon; bahsettiğimiz şey bu. Herkes aynı bitkiyi ekerse biz bir arpa boyu yol ileri gidemeyiz.

Üniversitelerin ziraat fakültelerinde tıbbi ve aromatik bitkiler ana bilim alanının artırılmalı -var, bir üniversitemiz yapmış sağ olsun- ve konusunda uzman mühendisler yetiştirilmeli.

Şimdi, evet, ben ziraat yüksek mühendisiyim, doktora seviyem var ama tıbbi bitki yetiştirmeyi biliyor muyum? Ben şahsım adına öğrendim ama başka bir ziraat mühendisi arkadaşım bunu bilmeyebilir. İşte, burada çok büyük bir eksikliğimiz var; bunu yapacak uzmanlar. Önce, biz mühendis bazında bu işi yapmalıyız ki arkasından tekniker bazında ve çiftçi bazında eğitim verebilelim.

Tarımın yoğun olduğu bölgelerde tarım liselerinin açılması. Yani biz ilk başta alt elemanları da barındırmalıyız. Şimdi, herkesi üniversite mezunu yaparsak her yer beyaz yakalı olur ama üretimi yapacak esas elemanları bulamayız. İşte, bu yüzden bölgesel bazda, örnek veriyorum, Doğu Anadolu Bölgemizde yetişen bitki türlerini tanıyan tarım liselilerinin olması lazım. Daha sonra bunlar uzmanlaşmak isterlerse üniversitelere devam ederler ama uzmanlaşmak istemezse bu şekilde üretim yapmaya, bitkiyi tanımaya ve ara eleman olmaya aday olurlar.

Ziraat mühendisleri, orman mühendisleri, eczacılar, doktorlar koordineli olarak çalışmalı, bilinçli ve planlı üretim mekanizması geliştirilmeli. Eczacı hoca ya da doktor hocamız bir şey söyleyecek ki, bir etken maddeyi öne atacak ki biz de üretici olarak o etken maddenin hangi bitkide olduğunu bulalım, onu yetiştirelim ve elimizden geldiğince kalitesini yüksek tutup bir arada koordine olalım.

Tıbbi ve aromatik bitkileri sadece bitki olarak değil yüksek katma değerli ürün olarak işleyecek tesislerin kurulumunda sanayici ve iş adamlarını bilinçlendirme programları yapılmalı, farkındalık sağlanmalı ve bu ürünlerin üretimine teşvik sağlanmalı.

Şimdi, biz ne yaptık? 2-3 ziraat mühendisi olarak gittik bir iş adamına dedik ki. “Biz tıbbi bitki üretmek istiyoruz ve bunu da şu, şu, şu şartlar altında yapmak istiyoruz.” Biz ikna ettik, biz bu işe girdik. Bir iş adamı gerçekten de bitkiyle ilgilendi, bu sektördeki açığı gördü ve bu işe yatırım yaptı. Aynı şekilde ikinci bir Furkan, üçüncü bir Furkan, dördüncü bir Furkan bulamayacaksa biz önce iş adamlarına genel bir kapsamlı eğitim vermeliyiz, demeliyiz ki: Böyle bir pazar var. Bakın, az önce 600 milyar dolardan bahsettik. 600 milyar doları hangi iş adamına söylemeniz hepsi bununla ilgilenir ama bunları doğru bir şekilde ve devlet kanalıyla yaparsak gerçekten ciddi bir yatırım alma imkânımız olur yoksa Türkiye ikinci bir Arif Karaca beklerse bu konuda çok yanlış yapmış olur. Biz bir an evvel devlet eliyle iş adamlarımıza bu konuyu anlatmalı ve ulaşabilmeliyiz.

Çok teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Kabukcuoğlu.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Sayın Tınmaz’a ben de çok teşekkür ederim.

Şimdi, bu işi bir yıldır yapıyorsunuz.

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO’SU FURKAN TINMAZ – Şöyle söyleyeyim, biz on altı yıldır tıbbi bitki üretimi için uğraşıyoruz. Kendi şahsi yatırımlarımla bu işi yaptım, bitki ürettim, tohum ürettim, depoladım ve bunu...

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – On altı yıldır mı yapıyorsunuz bu işi?

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO’SU FURKAN TINMAZ – On altı yıldır ben bu işle uğraşıyorum.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – 40 dönüm arazi üzerinde...

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO’SU FURKAN TINMAZ – Hayır, 40 dönüm arazi üzerinde değil. Kendi yatırımlarım daha ufak alanlarda oldu. Büyük yatırımcı bulamadığım için ve bu gerçekten de büyük para gerektirdiği için ancak şimdi nasip oldu.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Şunu soracağım ve tabii ki örnek olsun diye soracağım, mesele tabii ki sizi sorgulamak değil peki, bir evi geçindirebildi mi yıllık kazancınız?

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO’SU FURKAN TINMAZ – Biz tıbbi bitki fidanlığı kurmakla şu anda hâlihazırda 15 kişiye istihdam sağladık.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Şimdikini demiyorum, bunu 2018’de kurmuşsunuz; oraya gelmeyelim, biraz daha eskiye gidelim. On sekiz yıldır yapıyorum dediniz değil mi?

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO’SU FURKAN TINMAZ – Doğru.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Mesela, on yıl önce, beş yıl önce bir aileyi geçindirecek kadar bir kazanç oldu mu, oluyor mu?

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO'SU FURKAN TINMAZ - Bakın, şöyle söyleyeyim: Ben Tekirdağ'da merkezde 20 dönüm yer kiraladım. 20 dönüm yerden, inanın, ne ürettim? Melisa ürettim. Melisayla bile, sadece aktarlara satarak, ciddi gelir elde ettim.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) - Yani, bir aileyi geçindiriyor mu?

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO'SU FURKAN TINMAZ - Çok rahat, çok rahat.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) - Peki. Bir de, bu Karaca şu bizim bildiğimiz mutfak eşyaları mı?

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO'SU FURKAN TINMAZ - Züccacıyeler, evet, doğrudur efendim.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) - Teşekkür ederim.

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO'SU FURKAN TINMAZ - Ben teşekkür ederim Sayın Milletvekilim.

BAŞKAN – Evet, başka sorusu olan var mı?

Furkan Bey, sağ olun.

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO'SU FURKAN TINMAZ - Teşekkür ediyorum efendim, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Yalnız, sizin kurduğunuz fidanlık yolun tam kenarındaydı yani ister istemez egzoz gazlarından falan kirlenme olmuyor mu? O da aklıma geldi şimdi. Yer seçimi yanlıştı yani.

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO'SU FURKAN TINMAZ - Şöyle söyleyeyim efendim: Orası satış noktası; üretim noktası değil. Tabii, arkada ürettiğimiz alanlarımız var ama Organik Tarım Genelgesi, şu anda, mesafeyi kaldırdı, kalktıktan sonra organik sertifika alabiliyorsunuz. Evet, ürünlerde ağır metal kalıntısı kalır mı, işte bunların analizlerini yapmak gerekiyor: Kalır mı, kalmaz mı? Şimdi, bu bir tevattürden ileri gitmez çünkü mesafe şey olsaydı Tarım ve Orman Bakanlığı bunu kaldırmazdı.

BAŞKAN – Evet, oldu, teşekkür ediyorum, sağ olasın.

Şimdi de Mustafa Aslan Hocamı arz ederim.

Buyurun Hocam.

4.- Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Mustafa Aslan'ın, üniversite olarak yaptıkları çalışmalar; bitkisel drog üretimi, uygulamaları ve karşılaşılan sorunlar hakkında sunumu

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN - Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, sayın milletvekilleri, çok kıymetli bürokratlar; sizi Gazi Üniversitesi adına saygıyla selamlıyorum.

Ben, tabii, Komisyona dün davet edildim. Daha önce yapılan toplantılarda ne konuşulduğunu işin doğrusu çok bilmiyorum fakat Murat Hocam'ı ve Furkan Bey'i dinledim, çok etraflıca özetlediler aslında; sorunlar çok ortak sorunlar. Önce biraz kendimden bahsedeyim; sonra da olaya bakış açılarımı, daha iyi anlaşılabilmesi için fikirlerimi söyleyeceğim.

Ben Gazi Üniversitesinde Eczacılık Fakültesinde hocayım. Orada farmakognozi bilim dalında hem tıbbi bitkilerle hem onların etkileriyle, fitoterapiyle ilgileniyorum; aynı zamanda Sağlık Bilimleri Enstitüsünün de Müdürlüğünü yapıyorum. İşin yüksek lisans, doktora, eğitim tarafını da biliyorum.

Eczacılar Odasının Genel Sekreterliğini yapıyorum. İşin biraz ticari boyutunu yani tıbbi bitkilerin halka ulaşma noktasındaki kısmını biliyorum. Eşim eczane eczacısı, ondan dolayı biraz sahayı da biliyorum aslında ne olduğunu ne bittiğini; bu çerçevede fikirlerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Öncelikle, bizi buraya davet ettiğiniz için size özellikle teşekkür ediyorum. Şüphesiz, yapılan iş çok önemli, çok değerli; bizim yıllardır kürsülerden söylediğimiz eksikliklerimize parmak basılmış olması bizim çok önemseydiğimiz bir konu.

Buraya gelirken farmakopeye baktım yanılıyor muyum diye. Şimdi, tüm dünyada 250 civarında bitki genellikle güvenli kabul ediliyor; Dünya Sağlık Örgütü'nün kabul ettiği bir kavram bu, 250 civarında bitki güvenli kabul ediliyor ve bunlar gerek baharat olarak gerekse de tıbbi amaçlarla kullanılıyor. Bu 250 bitkinin yaklaşık 182 tanesi Avrupa farmakopesinde yer alıyor yani monograf hâlinde bunların tıbbi etkileri, teşhisleri, özellikleri, tanımlanması farmakopede kayıtlı. Biz de Avrupa farmakopesine tabiiyiz ve bizim Türkçe bir adaptasyonumuz var, bir çevirimiz var. Bizim de tıbbi olarak kabul ettiğimiz Türkiye'de 182 tane drog yani bitkinin kendi kısmı ve 87 tane de bu bitkilerden elde edilmiş, işlenmiş, ham madde diyebileceğimiz, ekstre ya da uçucu yağ, sabit yağ diyebileceğimiz maddeler var. Farmakopede, bu anlamda, yaklaşık 260 tane, bizim "tıbbi" ifadesini kullanabileceğimiz ürün var. Sunumlarda gördüğüm kadarıyla, bahsedilen bitki çeşitliliği üretimde 20-30'larda, vesairede kalıyor; biz bunu çok fazla büyütüyoruz. Furkan Bey de söyledi; neden nanede, melisada takıldık, daha da büyütüyoruz? Bu anlamda, dünya ve Avrupa özellikle bu 182 drogun tamamını kullanıyor, birçok üründe kullanıyor; gerek etkili madde gerek yardımcı madde olarak kullanılıyor. O yüzden, bizim odaklanmamız gereken, bu 182 drogu... Ki bunların bir kısmının katma değeri çok yüksek; yani, nanenin katma değeri o kadar yüksek olmayabilir ama mesela melisa katma değeri yüksek ürünlerden biridir çünkü yetiştirme şartları zordur, çok kıymetli bir uçucu yağı vardır ve onu belki sadece melisa olarak pazarlarsanız yine istediğiniz katma değeri elde edemezsiniz ama onun uçucu yağını pazarlarsanız çok ciddi bir katma değer elde edebilirsiniz. Bu anlamda, bizim bakış açımızı bu 182 drog üzerine, bir sefer, kanalize etmemiz lazım ve gerek araştırma enstitülerinin gerek üniversitelerin gerek özel üreticilerin bu monografları bir incelemesi lazım, bunların dünya pazarındaki yerini bir mercek altına alması lazım, bu son derece önemli.

Biz üniversitede ne yapıyoruz? Biz üniversite öncelikle özellikle bu tıbbi ve aromatik bitkilerin etkilerini çalışıyoruz. Etkilerini çalışırken de farmakognozi hocaları bir şeye dikkat eder: Geleneksel kullanımdan gelen bitkilere öncelik verirler. Yani, Anadolu'da... Çünkü Anadolu çok önemli bir tıbbi bitki havzasına sahiptir. Murat Bey de bahsetti; bizde 3.500 tane endemik bitki var ama 11 binden fazla bitki çeşitliliğimiz var ve bu, Avrupa Kıtası'nın tamamından daha fazla; tüm Avrupa Kıtası'ndaki bitki çeşitliliği Türkiye'den daha az. Ve tarihsel gelişim içerisinde Türkiye'de çok fazla medeniyet kurulduğu için bizde atadan, dededen gelen bilgi birikimi çok fazladır, geleneksel ilaç kullanımı çok fazladır; bunların da kayıt altına alınması Türkiye'de büyük bir ölçüde tamamlanmıştır. Yani, üniversite hocaları, farmasötik botanikçiler, bazen ziraatçiler bunu kayıt altına almıştır ve kitaplar hâlinde yayınlamışlardır. Böyle bir envanterimiz var, geniş bir envanterimiz var. Biz üniversitede araştırma yaparken geleneksel kullanımda olan bu bitkileri öncelikle mercek altına alırız. Tüm dünyada yapılan benzer araştırmalarda da böyle bitkilerden elde etme oranımız yüzde 80-85'in üzerindedir; oysa rastgele bir bitki alıp "Acaba bunun bir kullanımı var mı, bir işe yarar mı?" diye baktığımızda bu oran yüzde 20-25'lere kadar düşebiliyor; hatta geleneksel kullanımdan gelmeyen, sadece laboratuvarla sentezlediğimiz bir bileşiğin etkili olup olmadığını anlamak için dahi oran beş binde 1'e, bazen yedi binde 1'e düşüyor; 7 bin tane molekül sentezliyorsanız ancak bunun 1 tanesi tedavi altına girebiliyor. Süreç bu kadar hem ekonomik açıdan hem zaman açısından bitkilerin lehine işliyor aslında, bunu vurgulamak için söylüyorum. O

yüzden, tıbbi bitkiler de bunun tam merkezinde; yani, bitkilerin gıda olarak, baharat olarak kullanımını bir kenara bırakıyorum ama ekonomik olarak sağlık alanına girebilmesi için inanılmaz bir potansiyele sahip, özellikle de bu söylediğim 182 tane bitkiden bahsediyorum ve araştırmalar da devam ediyor.

Şimdi, Türkiye’de çiftçilerle ilgili bir şeyler söylendi ama ben çiftçilerle ilgili yakın zamanda yaşadığım bazı tecrübelerimi anlatacağım. Biraz sonra bahsedeceğim bir ürün geliştirdik, bir araştırmanın sonunda bir ürün geliştirdik. Bu ürün tıbbi bir bitkiden oluşuyor fakat ürünün devamlılığını sağlamak için bitki materyaline ihtiyacımız var. Bunun için de, doğadan toplamak tabii ki bir yerde kifayetsiz kalıyor; bu yıl topluyorsunuz ama seneye bulamıyorsunuz, nitekim bu sene bulamadığımız için üretmedik ve bunun mutlaka artık tarlaya ekilmesi lazım. Tarlaya ektiğiniz bitkinin de aynı verimde, aynı kalitede, yaptığınız araştırmayı desteklemesi lazım. Çiftçi şuna bakıyor: Çiftçimiz çalışkan ama sonuçta bu ürünü garantili olarak satmak istiyor. Yani tarlasını bu sene bu işe ayırıyorsa “Ben bundan para kazanayım.” diyor. Bunun garantisini Martin Bauer veriyor işte, Martin Bauer Alman firması Türkiye’de Ege’den Çukurova’ya kadar birçok köylüyle anlaşma yaparak ama köylüye önden para vererek, üreteceği ürünün bir miktarının parasını vererek bunu köylüye ektiriyor ve toplatıp işte Murat Hocamın söylediği gibi, bir kısmını burada çeşitli çay fabrikalarına satarak, bir kısmını Almanya’ya götürüp küçük bir işlemden geçirerek çok büyük bir meblağla tekrar bize ve dünyanın diğer ülkelerine pazarlıyor. Eğer biz çiftçimize bu garantiyi vermezsek veya önden bir ödeme yapmazsak çiftçi bundan imtina ediyor. Ancak birisi yapacak, başaracak, onu örnek alacak, örnek aldı, evet, o kazandı, Ahmet Bey kazandı, komşu tarlası “Ben de yapayım, ben de kazanayım...” Bir anda, işte, herkes aynı işi de yapmaya başlayabiliyor. O yüzden, bizim, köylüye, bu anlamda, hem eğitim hem de biraz ürün alım garantisi vermemiz lazım. Ben kendi ürünümle ilgili mesela şu anda köylü arıyorum, bunu ekip yetiştirecek adama alım garantisi sağlamakla ilgili maddi desteğimiz de var, onu yaptırabiliriz diye düşünüyorum.

182 tane drogdan bahsettim. Bunları yetiştirdiniz, Türkiye’de bu potansiyel var, Türkiye’de bunların büyük bir kısmı zaten doğada yetişiyor. Bu 182 drogun yaklaşık 150’si bizim kendi floramızda doğal olarak yetişiyor yani bizim ülkemizde bunların kültürünün yapılabilmesi de çok zor değil, kültür şartlarına uygun fakat bunu nerede tüketeceğiniz önemli: İç pazarda mı tüketeceksiniz, yurt dışına mı göndereceksiniz? İç pazarda tüketmekle ilgili şu anda Türkiye’de tam bir ürün çöplüğü var maalesef. Bunun başına aktarları koyalım, onun yanına da takviye edici gıdaları koyalım; bunların kontrolsüz satışından iki üç yıl öncesine kadar Tarım Bakanlığının ne kadar takviye edici gıdaya izin verildiği konusunda bile net bilgileri yoktu. Şimdi kayıt sistemleri var, daha sağlıklı bilebiliyorlar ama böyle kontrolsüz, internet üzerinden satış ve endikasyonla satış, olmaması gereken satışlar nedeniyle -biraz önceki arkadaşım bahsetti- ürünlere karşı bir güvensizlik de ortaya maalesef bu süreç içerisinde çıktı. Ve iç pazarda bu anlamda tüketeceğiniz ürünlerin maalesef katma değeri yok. Naneyi alırsınız ve tüketirsiniz ama yurt dışına bir “DMF” dediğimiz Drug Master File yani bir analiz sertifikasıyla bunu satacaksanız, o zaman esas amacına ulaşıyorsunuz ve 5 liralık ürünü 30-35 liraya satabilirsiniz, 10 katına kadar satabilirsiniz o analizi yaptırdıktan sonra. Analizle ilgili yeteneğimiz var mı? Ben diğer arkadaşlara çok katılmıyorum. Analizle ilgili bizim yeteneğimiz var. Farmakopi analizleri çok devasa şeyler değil. Farmakopi analizlerinde çok zor analizler de yoktur yani en fazla istediğiniz sıvı kromatografisi analizidir; pestisit ve ağır metal analizlerinin çok zor olmadığını düşünüyorum, biz de yaptırıyoruz. Kromatografi analizleri de üniversitelerin tamamında yapılıyor. Burada dikkat edilecek nokta şu: Analizi yapacak laboratuvarın gerçekten akredite olması lazım, akreditasyonunuz yoksa o laboratuvar da yaptığınız hiçbir analizin güvenilirliği de yoktur. Bu anlamda, Hıfzıssıhhanın akreditasyonu vardır, Türk Eczacıları Birliğinin laboratuvarının akreditasyonu vardır, üniversite laboratuvarlarının büyük bir çoğunluğunun akreditasyonu vardır; bir koordinasyon içerisinde bu

yapılabilir. Gönül ister ki tek bir merkeze tüm cihazlar kurulsun ve çiftçimize bunlar ücretsiz yapılsın. Bu tabii ki temennimiz, devletin buna imkânı varsa buna kimse itiraz etmez zaten, gönül ister ki her şehirde 1 tane kurulsun ama şu aşamada ben bunun üçüncül, dördüncül ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Bizim temel ihtiyacımız, şu anda, bence bu değil; temel ihtiyacımız önce çiftçinin eğitilmesi ve bu işe teşvik edilmesi diye düşünüyorum. Hangi ürünlerin yetiştirileceğini de bir program kapsamında... Yani, üniversiteden ürün yapılma aşamasına gelmiş ürünler tespit edilebilir veya "Hangi ürünlerin, hangi ekstrelerin, hangi bitkilerin ürüne katma değeri yüksek bir sağlık ürününe dönüşme potansiyeli var?" diye akademisyenlerle özel bir kongre ya da toplantı düzenlenebilir; bunun fayda sağlayacağını düşünüyorum.

Mevzuatımızda çok büyük eksiklikler var, ben de o konuya değinmek istiyorum. Bir işi kimin yaptığı önemli değil, bence işin nasıl yapıldığı önemli. Örneğin Fransa'da bizim eleştirdiğimiz takviye edici gıdalara İktisat Bakanlığı izin veriyor, ruhsat veriyor ama ruhsat verirken yaptığı iş doğru: Analizlerini istiyor ve tam bir analiz istediği için de ürün ortaya doğru çıkıyor. Bizde kavga şu: "Sağlık Bakanlığı mı versin bu onayı, efendim, Tarım Bakanlığı mı versin?" Ben kimin verdiğiyle ilgilenmiyorum; sadece, ruhsat aşamasında yapılan işin doğru olmasıyla ilgileniyorum. O yüzden, eğer analizleri doğru yapılacaksa bunu Tarım Bakanlığı da verebilir, Sağlık Bakanlığı da verebilir, önemli olan o bizim için; kimin verdiğinin bir önemi yok. Ama şuna dikkat etmemiz lazım, o en tehlikeli kısım: Bir bitki var, bu bitki piyasada üç şekilde bulunabiliyor: İlaç olarak bulunabiliyor. Doktor reçetenize yazıyor, Sosyal Güvenlik Kurumu geri ödüyor size. Bir bitki var, doktor reçeteye yazıyor, Sağlık Bakanlığı onay vermiş ama geri ödemesi yok, piyasada yine var; aynı bitkinin Tarım Bakanlığı izinli takviye edici gıda olarak bir ürünü var, marketten, internette kendin alabilirsin; aynı bitkiyi, hani, gidip aktardan kontrolsüzce satın alıp yine içebilirsin yani; hatta dört kullanımı var. Bizim, bu ayrımı çok iyi yapmamız lazım işte: Bir bitki tıbbiye onu artık aktar satamamalı; o, takviye edici gıda olup internette satılamamalı. En basit örneğini söylüyorum: Ginkgo bilobayı hepiniz biliyorsunuz, eczacı arkadaşlarımız, vekillerimiz var burada, eczanede satılıyor, hekim reçete ediyor, geri ödemedi, internette satın alabilirsiniz, aktara gidip yaprağını satın alıp kendiniz kaynatıp içebilirsiniz. Bu koordinasyonu, bu eksikliği hızla gidermemiz lazım. Tarım Bakanlığının, Sağlık Bakanlığının bürokratlarının bir masa etrafında toplanıp "Arkadaş, bu liste bende, burada sen yoksun; bu liste kesin bende, burada sen yoksun."u, bu ayrımı çok net yapması lazım. Benim sahada gördüğüm en büyük eksiklik bu.

2010 yılında Geleneksel Bitkisel Ürünler Yönetmeliği çıkardı Sağlık Bakanlığına bağlı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu. Bakanımız Sayın Recep Akdağ'dı o zaman, salonda bize ilk açıkladığında dedi ki: "Bundan sonra bu ürünlerin tamamı bizim tarafımızdan ruhsatlandırılacak ve eczanelerde satılacak." Ben de alkışladım işin doğrusu o zaman ama bakın, 2010-2019, aradan dokuz yıl geçti, Türkiye'de o kapsamda ruhsat alan ürün sayısı ya 27, ya 28; daha fazla değil. Bu süreç içerisinde belki Sağlık Bakanlığı binlerce ürüne ruhsat vermiştir ama diğer kanalı kapatmadığın sürece yani Tarım Bakanlığındaki o rahat izin alma ve ruhsatlandırılma sürecine engel olmadığın sürece bizim kaliteli ürün ortaya çıkarabilme şansımız yok. Ben de üretici firma olsam gider Tarım Bakanlığından alırım bunu ve piyasaya veririm, geri planda da istersem diğer araştırmalara devam ederim, şu anda süreç böyle işliyor. O yüzden, mevzuatta buraya kesin bir çizgi koymamız gerektiğini düşünüyorum. Bu hem halk sağlığı açısından çok değerli hem de tıbbi ve aromatik bitkilerin gerçek kimliğine, gerçek değerine kavuşabilmesi için son derece önemli.

Şimdi, Sağlık Bakanlığında bir komisyon kuruldu, ben o komisyonun üyesiyim. Türkiye'de tıbbi çay -tıbbi ve aromatik bitkilerden hareketle- üretiminin ruhsatlandırılmasıyla ilgili bir komisyon kuruldu Ekrem Sezik Hoca'nın başkanlığında, ben de o komisyonun üyesiyim. Biz iki ya da üç toplantı yaptık. Orada yaptığımız iş şuydu: Almanya Sağlık Bakanlığının izin verdiği 82 tane çay formülü

var, karışım; bu 82 çay karışımının içerisinde farmakopede kayıtlı olan 182 drogun bir kısmı var. Bu süreci kafamızda tasarlarırken, bu ruhsatlandırma sürecini ilerletirken ne gibi zorluklarla karşılaşırız diye düşündüğümüzde; bir, bu 82 tane drogu nereden tedarik edeceğiz? Çünkü arz, talebi doğurur. Eğer siz tıbbi çayla ilgili 82 tane formüle Sağlık Bakanlığı tarafından onay verirsiniz bu çayların içerisindeki droglara inanılmaz bir talep olacaktır ve bunların tedarik edilmesi gerekecektir. Bu tedariki kim sağlayacak? Şu anda eczanelerde satılabilecek farmakope kalitesinde drog sayısı sıfıra yakın. Örnekler verdi, eczaneler satmıyor diye ama eczacıların şöyle bir sıkıntısı var: Neden satmıyor? Eczacıların eczanede şu anda iki tane drogu karıştırıp hastaya vermeyle ilgili mevzuatta yetkileri yok. Ancak hekim bunu reçete edecek majistral bir ilaç gibi, yapma bir ilaç gibi reçete edecek, eczaneye gidecek, eczacı o iki bitkiyi alıp karıştırarak, paketleyip üzerine diyecek ki “Bunu öksürük için kullanacaksın, hekimin böyle yazmış.” Onu yaparsa ancak yapabilir. Eczacılar bu anlamda, sadece bitkiyi alıp eczanede satarlarsa zaten aktardan farkları kalmıyor. Aktar onu zaten yapıyor, o eksikliği gideriyor. E, o şekilde satacağının üzerine endikasyon da yazmak yasak eczanede. Yani bu Komisyonun belki bakanlıktan bir isteği olabilir, bu 82 tane tıbbi çay formülasyonunu bir an önce hayata geçirirlerse bu çayların satışından dolayı sahada bir talep oluşacaktır “Bana kaliteli drog getirin, bana kaliteli bitki yetiştirin.” diye bir talep oluşacaktır. İşte, o zaman gerçek üreticiler “Evet, bakın, bir talep var, eczacılar bunları satmakla ilgili bitki istiyorlar, biz bu talebi karşılayalım.” diye gerçekten o yola girebilirler diye düşünüyorum. Majistral gibi, hazırlamayla ilgili de eczacılara yine bakanlığın bir yetki vermesi lazım. “Ben 82 tane formülü onayladım, sen bunları eczanede karıştır ve şu şu şu endikasyonlarla satabilir.” demesi lazım, tıpkı Almanya örneğinde olduğu gibi. Yani Komisyon Almanya’daki resmî makamlardan da isteyebilir, bunu görüşebilir. Hatta Komisyon, dünyada tıbbi bitkilerin yetiştirilmesi ve bu sorunları çözen ülkeler belli -Almanya örneği var, Fransa örneği var- bunların bu işi nasıl başardığıyla ilgili de veri toplarsa bence çok daha sağlıklı bir şeye gireriz.

Hekimlerimizi bu konuda çok eğitmemiz lazım çünkü bir işin tedavisinde birincil yetki hekimlerde, onlardan başka hiç kimsenin tedavi etme yetkisi yok zaten. O yüzden hekimlerin gerek lisans derslerinde, akademik hayatlarına daha başlamadan, öğrenciyken müfredatlarında gerekse bitirdikten sonra aldıkları eğitim süresi içerisinde mutlaka tıbbi ve aromatik bitkilerin etkileriyle ilgili bilgi sahibi olmaları ve bunları reçete etmeleriyle ilgili de bir yol izlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu da bizim şu anda Türkiye’deki en büyük eksiklerimizden birisi. Sınırlı sayıda fakültede fitoterapi dersleri konuldu müfredata ama çok sınırlı sayıda. Türkiye’de sanırım 100’ün üzerinde tıp fakültesi var –yanlış bilmiyorsam- ve bu, bir elin beş parmağını geçmez, söylediğim fitoterapi eğitimini veren fakülte sayısı.

Üretimle ilgili sıkıntımız var dedik, geçen hafta Antakya’ya gittim, biraz sonra bir örnek olarak vereceğim, benzer örnek çok, benimkini sadece örnek olarak vereceğim. Bu bitki ölmez çiçeği, altın otu, neyse; onun temini için Antakya’ya gittim fakat Antakya’ya gittiğimde bir şeyle karşılaştım, bu sene mevsim istediğimiz gibi gitmedi, hiçbir köylü bu bitkiyi toplayamadı, yetişmedi, çok sınırlı sayıda geldi ve aktar bana bir çuvalın içerisinde bitkiyi çıkardı, yarısından fazlasında mantar üremiş, aspergillus üremiş, siyah olmuş. Dedim ki: “Zaten bu kullanılacak durumda değil, sen bunu at.” O da aynen şu ifadeyi kullandı: “Hocam, bir şey olmaz, siyahı daha iyidir.” dedi, şöyle biraz silkeledi, tekrar vitrine koydu, onu satmakla ilgili bir yol almak için harekete geçti, buna şahit olduğum için söylüyorum. O yüzden, bu mecraların gerçekten çok ciddi denetlenmesi lazım yani gerçek değerini kazanması için önce oradan kurtulması lazım. O aktar ve silsilesinden bu bitkileri bizim kurtarmamız lazım.

Şimdi, müsaade ederseniz size benim yapmış olduğum çalışmayla ilgili sunumu yapmak istiyorum. Bu bize neyi gösterecek? Bakın, bu tarz çalışma Türkiye’de çok yapılıyor, araştırmacılar tarafından, üniversite hocaları tarafından doktora tezlerinde özellikle çok yaptırılıyor fakat gelip tıkanıdığı nokta şu: Yapıyorsunuz, etkisini buluyorsunuz, tam ürün hâline getireceksiniz, ürün hâline getirirken karşınıza iki tane engel çıkıyor. Birincisi: Mevzuattaki, Murat Hoca’nın da söylediği, ruhsatlandırmayla ilgili zorluklar ki o da Bakanlık tarafından istenirse düzeltilebilir, kolaylaştırılmış ruhsat düzenlenebilir bunlara. İkincisi: Ham maddeyle ilgili teminimiz. Eğer bu iki basamağı aşarsak biz Türkiye’de tıbbi bitki ürünlerine bağlı olarak ortaya yılda en az 50-60 tane ürün çıkarırız ve katma değeri çok yüksek ürünler, dünyaya satabileceğimiz ürünler. Bu bahsedeceğim ürünü, firma ismi zikretmeyeyim ama dünyada bitkisel ürün üretiminde lider olmuş firmalardan birisi duydu, geldi bizimle pazarlığa oturdu “Bu ürünü bizim adımıza Türkiye’de siz üretin. Bugüne kadar yaptığınız tüm araştırma giderlerini biz size verelim. Sizinle dünya satışı için de bir sözleşme imzalayalım, tüm dünya satışından yüzde 15 de kâr payı verelim, ürünü Türkiye’de üretilim. Biz bundan sonra finanse edeceğiz ve siz bunun sadece araştırmalarına, AR-GE’lerine devam edin.” dediler. Çünkü sonuçları onlar da biliyor, bizden daha iyi biliyorlar ticareti en azından ve buradan çok para kazanacaklarını biliyorlar. O yüzden, bu potansiyelimiz var, ben sadece bir örnek olarak verdim, dediğim gibi, tarz çalışma çok, benimkini çok iyi bir şey, çok büyük bir şey yapmışım gibi anlatmıyorum ama örnek olsun diye veriyorum size.

Türkiye’de “helichrysum” denilen bitki var, bu, halk arasında çok farklı isimlerle bilinir ama en yaygın ismi “yayla çiçeği”dir. Çünkü yaylalarda geç açar ve uzun süre çiçekli kaldığı için o ismi almıştır. Türkçeye “ölmez çiçek” diye çevrilmiştir, İngilizce isminde “immortal” ismini hocalar “ölmez çiçek” diye çevirdiği için öyle kalmıştır ama Türkiye’de “ölmez çiçek” diye bilinmez. Bu bitkiyi 1991 yılında, ben asistanlığuma başlarken Ekrem Sezik Hocam bana yüksek lisans tezi olarak vermişti ve en büyük endikasyonu da Dioskorides’ten beri, milattan önceden beri Anadolu’da böbrek taşlarını ve safra taşlarını düşürmek için halk arasında bir kullanımı var.

BEZMİÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL – Beraber toplamıştık.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Evet, hatta, Murat Hoca’yla da İslahiye, Antakya tarafına gidip beraber toplamıştık asistanlığımızda.

Bitkinin uzun süre kullanılmasının bizim açımızdan şu faydası var: Eğer bir bitki iki bin yıldır kullanılıyorsa onun gözlemlenmiş toksikolojik etkilerini görebiliyorsunuz halk üzerinde. Çünkü geleneksel bitkisel tıbbi üründe toksikolojik çalışma istemiyor çok sizden, sebebi de bu, diyor ki: Bu bitki zaten 2 bin, 3 bin yıldır kullanılıyor, varsa bir toksisitesi ortadadır. Bu bitki, dediğim gibi, böbrek taşları için çok kullanılıyordu ve biz dedik ki bunu ürologlarla bir şey yapalım, tıp fakültesinde ürolog arkadaşlarımla, iki profesör arkadaşım ve onların asistanları ile benim asistanlarımla bir ekip kurduk, bir proje yazdık, biz bunu önce bir hayvan modelinde deneyelim dedik. Gerçekten halk bunu kullanıyor, biz de veriyoruz, kendi akrabalarımıza verdik, içtiler ve endikasyonunu gördük ama bunu mutlaka ilmen ispatlamak gerekiyordu. Hayvan deneylerinde biz bunu bir preklinik yapalım ve ispatlayalım dedik. Niye taş hastalığıyla ilgilendik? Çünkü Türkiye’deki insanların yüzde 14-15’ine yakınında idrar yolları taş hastalığı var belli bir yaştan sonra. Bu bizim coğrafyamızda, özellikle, bizim doğu bölgemizde yani sıcak iklimlerin olduğu yerde, Irak’ta, İran’da inanılmaz derecede bir hasta potansiyeli var ve 10 milyondan fazla insanın bundan etkilendiğini gördük. 10 milyon insanın tedavi maliyeti de Türkiye’ye ciddi bir yük getiriyordu çünkü hem ilaç kullanıyorsunuz hem bu taşların büyük bir kısmını ya kırđırđyorsunuz ya da operasyonla aldđrđyorsunuz, hepsi de çok ciddi maliyetli. Biz bunun

üzerine gidelim, buradan bir ürün geliştirirsek acaba bu, kamu harcamasında bir azalmaya sebep olur mu ve Türkiye'nin prestiji olan bir ürün ortaya çıkar mı dedik. Yine, beş yıllık bir süre içerisinde tedavi ettiğiniz taşların tamamı yeniden nüksediyor. Yani üroloğa gidiyorsunuz, taşınızı kırđırıyorsunuz, operasyonla aldđrđyorsunuz ama tedbirinizi almazsanız yani preventif bir şeyiniz yoksa burada, koruyucu bir şey almyorsanız bünyeniz tekrar o taşı beş yıl içerisinde oluşturuyor, ikinci bir sağlık harcaması, ikinci bir maliyet ortaya çıkartıyor. Bu kadar çok kullanılan bir bitki varsa bunun üzerine gidelim dedik ve Türkiye'de yaklaşık 20'den fazla türü var, alt türleriyle bu 30'u geçiyor. Bunun en yaygın kullanılan türlerine mercek altına aldık, biraz aktarları dolaştık, halkla konuştuk, kayıtlarımız var, iki üç türünü bulduk, bunlar çok kullanılıyor, bunları bir deneyelim hayvan deneylerinde dedik. Bitki, yansıda gördüğünüz bitki, farklı türleri var burada, bizim kullandığımız bitki sağ alt köşede gördüğünüz paketlerin içerisindeki bitkiydi. Antakya bölgesinden bunu köylülerden temin ettik ve önce Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Birimine bir proje verdik, kabul edildi ve proje ekibimizde, dediğim gibi, ürologlar ve farmakognozlar vardı.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – “Nefrolithiasis” mi, “ürolithiasis” mi?

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – “Ürolithiasis” Sayın Vekilim.

Biz deney hayvanlarında önce bir böbrek taşı oluşturduk deneysel olarak, onlara sodyum okzalati intraperitoneal enjekte ettik, bir böbrek taşı oluşturduk. Sonra da böbrek taşı oluşturan maddeyle beraber bu ekstreyi verdik, acaba böbrek taşı oluşumunu engelliyor mu dedik. Bizim ekibimizde patoloğ arkadaşlar da vardı, deneyin sonunda böbrekteki patoloji sonuçları bize gösterdi ki sadece böbrek taşı oluşturan maddeyi yani sodyum okzalati hayvanlara verdiğimizde inanılmaz bir böbrek taşı oluşumu var, bu maddeyle beraber kendi ekstremizi, kendi bitkimizi verdiğimiz zaman böbrek taşı oluşumu sıfıra yakın. Yani beş yılda tekrar böbrek taşı oluşuyor dedik ya, acaba onu engelleyebilir miyiz anlamında düşünmüştük, burada sonuçlarımız başarılı olmuştu. Bir de böbrek taşı oluştuktan sonra -hayvanda sabit böbrek taşı var- bunun acaba tedavisi mümkün mü diye farklı bir deney modelini hayvanda denedik, orada da aynı sonucu aldık. Oluşmuş böbrek taşlarında on dört günlük bir tedavinin sonucunda hayvanlarda neredeyse sıfıra yakın gitmişti ama kontrol grubunda, tedavi etmediğimiz gruptaki hayvanların böbrek taşı aynı duruyordu. Tüm deney şartları her iki grup için zaten ortak ve eşitti.

Bunun tabii, sonuçlarını burada görüyorsunuz, Komisyonu belki çok ilgilendirmiyor ama... Bizim alanımızda –Murat Hocam bilir- saygın dergilerden birisinde, hem de hiç tereddütsüz 2 tane çok önemli bilim yayın yaptık ve bunu yayımladık. İşte bu yayınlardan sonra zaten bu Alman firmaları bizi buldu ve bu ürünün üzerine gitmeye çalıştılar. Daha sonra, biz dedik ki: “Evet, etkisini bulduk ama bunu bir ürün hâline getirmek için bir desteğe ihtiyacımız var.” Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğüne başvurduk bir AR-GE projesi olarak, onlar da sağ olsun, bizi desteklediler. TAGEM yetkilileri buradaysa onlara teşekkür ediyorum. Biz bunu TAGEM'e bir proje yaptık. Projenin amacı şuydu: “Ekstreyi standardize edeceğiz, onu bir ilaç formülü hâline getireceğiz ve hastaya sunulmasıyla ilgili bitmiş ürün hâline getireceğiz.” dedik. TAGEM bize bu desteği verdi. İkinci projemizi de aynı şekilde yaptık. Bize cihaz desteği sağladılar, aldılar, onlarla analizlerimizi ve standardizasyonumuzu yaptık, ekstreyi kuruttuk, standart hâle getirdik bu cihazlarla, stabilitesini yaptık, ürün eczane rafında durduğunda son kullanma tarihi ne olacak, bozulacak mı, bozulmayacak mı, etken maddelerinde bir azalma var mı, yok mu yani bir ilaçtan istenebilecek analizlerin tamamına yakınına aslında burada yaptık ve 3 tane formül ortaya çıkardık. Bir saşe formülü -yani suya atıp, eritip içtiğiniz formüller düşünün- bir kapsül ve bir de tablet formunu getirdik, 3 formül ortaya çıkardık. Bunlarla ilgili de patent başvurularımızı yaptık,

dünya patenti almakla ilgili başvurumuzu da yaptık, o süreç devam ediyor ve kutu çalışmalarını yaptık, isim çalışmasını yaptık. Ürün şu anda stabilite testleri yapılmış, standardizasyonu yapılmış, paketlenmesi yapılmış, her şeyi hazır. Tek bir şeye ihtiyacımız var, bunun içerisinde artık sürdürülebilir olması için bu bitkinin tarlada yetişmiş hâline ihtiyaç var. Bakın, Furkan Bey burada, ben söylüyorum, eğer bunu yetiştirirse seneye tamamını alabilirim. Şunun için söylüyorum, dediler ki: “Sizin şirket, sizin firma değil de Bursa’da birisi bunu yetiştiriyor.” Hemen birilerini gönderdik “Bir örnek alın, gelin.” dedik. Örneği alıp geldiler. Bu bitki değil, buna şeklen çok benzeyen ahilye türü var, o çıktı. Yani tohumda da sıkıntı var. Tohumu nereden aldıklarını sorduk. Tarım il müdürlüğünden aldıklarını söylediler. Bitkiyi “helichrysum” diye ekmişler ama bitki ahilye bitkisi çıktı. Sizden değildir umarım. Dolayısıyla oradan yol yürüyemedik ama şimdi bizim bu ürünü Türkiye’de üretip dünyaya pazarlayabilmemiz için ve hastanelere verebilmemiz için, hekimlerimize anlatabilmemiz için biz bunun ruhsat çalışmalarını Sağlık Bakanlığı üzerinden yürütüyoruz. Şu anda istesek Tarım Bakanlığından hemen, yarın ruhsat alırız ama o yola hiç girmedik. Biz bunu ilaç olarak ruhsatlandırmak istiyoruz. Onun için de ciddi bir ham madde eksikliğimiz var. Bu eksikliği gidermekle ilgili de üreticilerle görüşüyoruz, konuşuyoruz ama bu tarz örnek yani klasik, bildiğimiz nanedir, kekiktir vesaire değil, bu tarz farmakolojik, prelinik çalışmalar yapılmış, eczacılık fakültelerinin hocalarının elinde çok fazla çalışma var. Bence üreticilerin yapması gereken iş, onlarla temas etmek. Ben tıbbi bir ürüne gideceksem, bana katma değeri ne sağlayacak, hangi ürün sağlayacak...

Bakın, biz Türkiye’de –fakülte olarak söylüyorum- bitkilerin biyolojik etkileri üzerine en çok çalışan bölümüz. Bizim bölümümüzde yara iyi ediciden diyabete karşı, antienflamatuardan böbrek taşlarına karşı birçok alanda çalışma var. Bu çalışmalar devam ediyor. O yüzden tıbbi bitki üreticilerinin bizlerle, üniversite hocalarıyla bu anlamda temas etmeleri onların doğru yatırım yapması açısından son derece önemli. Bence kongrelerde ya da Bakanlığımızın organize edeceği bir platformda bunları bir araya getirmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Notlarıma bakıyorum söylemediğim bir şey var mı diye.

Tohumla ilgili yine bir şey söyleyeceğim. Bakanlığımızın elinde ne kadar tohum çeşidi var ben bilmiyorum, belki benim eksikliğimdir.

TARLA BİTKİLERİ MERKEZ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ TIBBİ VE AROMATİK BİTKİLER BİRİM BAŞKANI DR. REYHAN BAHTİYARCA BAĞDAT - 68 adet hocam. 20 civarı haşhaş.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – 68 adet. Ben 182 drogtan bahsettim. Burada da demek ki bizim bir açığımız var. Bunu da hızlı bir şekilde gidermemiz lazım. Bakın farmakopeye girmiş 182 drogtan bahsediyorum ama Bakanlığımızın elinde sadece 68 “20’si haşhaş” dediniz ama. Haşhaşı bir kenara bırakıyorum, 40 civarında yani dörtte 1 civarında tohum var, dörtte 3 civarında tohum eksikliğimiz var Türkiye’de. Bunları da hızlı bir şekilde tedarik etmeliyiz, ya doğadan toplayacağız ve saklayacağız ya da getirip ıslah edeceğiz. Bunları kayıt altına almamız lazım. Bence esas hayati önemi haiz konu bu çünkü tohum olmadan bir adım bile atamazsınız, çıkış noktası burası. Yoksa analizdir, çiftçi eğitimidir, bunları bu ülke başarır, buna gücü var, buna insan kaynağı da var, parası da var, yapar bunu ama bizim önce yol haritasını çizirken nereden başlamamız gerektiğini çok iyi bilmemiz lazım diye düşünüyorum.

Sorularınız varsa alabilirim.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Hocam, çok teşekkür ediyorum.

Komisyon ilk kurulduğunda –ben Antalya'yım- Aksekillilerin bir sözü vardı: “Malına değil, pazarına güven.” diye. Siz pazar tamam, var diyorsunuz, yetişecek ürün... Yani kim yetiştirecek bunu? Tohum da önemli yani o bitkiye ulaşmamız lazım. Tartışma oldu, köylümüz, çiftçimiz çalışkan mı, tembel mi, Türk insanı... Ben otuz yıl devlet memurluğu yaptım, kırsal kesimde çalıştım. Yani bu ülkenin nüfusu 36 milyonken 12 milyonu orman köylüsü, nüfus 82 milyon olmuş, bu orman köylüsü, kırsal kesim ya da “köylü” dediğimiz kesim düşmüş gelmiş 7-8 milyona, yüzde 10 bile değil. Antalya’da, seçim bölgesinde köylü hemen bir otele gitmek için veyahut da bizleri, siyasiler ararlar, bir devlet memurluğu ya da devlette oturacak bir iş ararlar, belediyede çalışmak isterler. “Hadi buyur, çalış.” dediğiniz zaman, o işte, kırsalda fazla çalışmak istemiyorlar. Yani şu anda hayvancılık konusunda Afganistan’dan gelenler, çobanlık yapanlar olmasın hayvanı güdecek, keçiyi güdecek, koyunu güdecek çoban yok. Her ne kadar işte diyoruz ki: “Suriyeliler gitsin mi, kalsın mı?” Tabii, bir an evvel inşallah, savaşlar biter, giderler. Onlar olmasa domates toplayacak adam yok, maalesef yani bu bir gerçek, bunu kabul etmek lazım ama şu var: Bizim köylümüz, bu işle uğraşanlar gördüğüne inanır, parayı kazanacağı gördüğü anda, bırak onu, bırak köylümüzü, daha önce kökü benim gibi köylü olup da daha sonra okuyan mühendisi, milletvekili, doktoru bile gider, çiftçilik yapmaya başlar, bu bitkiyi yetiştirmeye başlar. Yani bunu da görüyoruz. Hatta, işte Karaca gibi bir firma bile, bir girişimci gidip “Hadi, bunu üretelim.” dediği zaman, oraya gidebiliyor. Bizim pazarı bulduktan sonra inşallah, ürünü de üreteceğimize inanıyorum ben. Bu dağınıklığı toparlarsak... Yani tabii ki bu Komisyonunun kurulma sebebi de bu. Bu dağınıklığı toparlamamız lazım. Tamam, dünyada iyi bir pazar var, 115 milyar dolardan bahsediyoruz, bazen 150 milyardan bahsediyoruz “Yok, daha fazla rakamlar.” diyoruz. Ülkemizde de bir zenginlik var. Bunu mutlaka bu yüce Meclis, Gazi Meclis yapıp toparlayacak ve bir hedefe ulaşacağımıza inanıyorum ben çünkü var bu iş, bu dağınıklığı ortadan kaldırmamız lazım. İnşallah, çözeceğiz.

Buyurun.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Sayın Hocam, çok teşekkür ederim.

Hakikaten, topraktan başlayıp da insana faydalı olacak kadar gelen tek ürünü sizden dinledik ve çok heyecan verici bir şeydi. Elinize sağlık, teşekkür ederiz.

Burada bana çelişkili gelen birkaç husus oldu. Şimdi o gösterdiğiniz nefrolitiazisdi. Nefrolitiazis malum, glomerüller içerisinde daha çok da kalsiyum oksalat olduğu için üreyen taşlar. Orada toplanması, “ürolithiasis” deyince renal pelvisten başlayıp üreter, mesane, oralara kadar olması... Sizin gösterdiğiniz sanki daha çok nefrolitiazis gibiydi.

“Hayvanlarda ilacı IV verdik.” dediniz, değil mi?

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – İntraperitoneal verdik, daha doğrusu, sodyum oksalatı intraperitoneal verip böbrek taşı oluşturduk ama numunemizi oral olarak verdik.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Ben onu yanlış anlamışım.

Bunun bir de başarısızlığı olmuştur. Yani yüzde 100 nefrolitiazis tedavi ettiniz mi? Başarısız olduğu olmadı mı?

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Şöyle: Deney hayvanlarında, biliyorsunuz, pooling yapıyoruz, havuz yapıyoruz. Mutlaka her grupta 12 hayvan deniyorsunuz, 9 tanesinde sonuç alıyorsunuz, 3 tanesinde almıyorsunuz ama istatistiksel olarak yaptığımız değerlendirmede ve bizim daha ziyade, aslında geleneksel kullanılan gözlemlerimiz çok kuvvetliydi zaten. Verdiğimiz hastaların tamamına yakınında, hatta diğer endikasyon da var, halk arasındaki endikasyonu, safradaki çamurlaşmalar ve birikmeye bağlı ortaya çıkan o taş oluşumu da

dâhil olmak üzere, verdiğimiz hastaların tamamında çok iyi gözlemlediğimiz sonuçlar vardı. O bizi cesaretlendirdi zaten, buraya girdik ama deney hayvanlarında örneğin, böbrek taşı oluştururken çok zorlandık. Örneğin, etilen glikolle başladık hayvanların yarısı öldü. Literatürdeki hiçbir veri uymuyor aslında. “Ben bu maddeyle böbrek taşı oluşturdum.” diyen yöntemin aynısını yaptık, sonuç bulamadık, adamları aradık, cevap alamadık. Yani “Biz oluşturduk.” dediler, o kadar. O yüzden, literatür verileriyle çok örtüşmüyor ama bizim yaptığımız grup çalışmalarında hayvan deneylerinin yüzde 90’ına yakınında bu şeyde pozitif sonuç aldık, oluştuğunu gördük.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Bir de şimdi, bunlara faz 4 çalışması yapılmadı.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Şöyle: Bunlarla ilgili klinik çalışmayla ilgili, biliyorsunuz, Türkiye’de bitkisel ürünlerin klinik çalışmasıyla ilgili bir engel vardı. Ben bu sonuçlardan sonra Sayın Bakan Yardımcısı Emine Meşe’nin yanına gittim, dedim ki: “Bakın, biz böyle bir ürün geliştirdik, klinik çalışma yapmak istiyoruz ama bizim önümüze sürekli Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan engel çıkıyor.” Beni dinledi, sonra daire başkanlarıyla konuştu, sağ olsun, bir hafta sonra yönetmeliği değiştirdiler, klinik çalışmaya yeni müsaade çıktı, bu tarz ürünler için Türkiye’de yeni çıktı. Biz şimdi Gazi Üroloji Kliniğinde bunun klinik çalışmalarını başlatacağız, projelendireceğiz. İnşallah, ülke bize destek olur, biz yol alırız yoksa yabancılar bize destek olacak, biz onun klinik çalışmalarını... Çünkü bir maliyet gerektiriyor, insan giderleri var, madde giderleri var. Klinik çalışmaları için de şu anda projelendirme aşamasındayız izin yeni çıktığı için. Artı, o da yetmiyor, bunun farmakokinetik ve farmakodinamik çalışmaları var yani vücuda aldığınızda diğer ilaçlarla ne kadar etkileşiyor, gıdalarla ne kadar etkileşiyor, diğer ilaçların emilimini artırıyor mu azaltıyor mu, bunları da ortaya koymak için yeni bir tez konusu verdik aynı bitki üzerinden başka bir öğrencimize, o da onu devam ettiriyor. Gazi Üniversitesi Teknoparkta bir şirket kurduk, onun üzerinden AR-GE’sine devam ediyoruz.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Siz de zaten bu işin komisyonundaymışsınız, tabii ki çok şeye daha vâkıfsınız. Yalnız, bir önceki konuşmada galiba Sayın Ekrem Sezik söylemişti “Şimdi herkesin elinde buna benzer bir proje var ama adam çok çalışmış, emek vermiş ve ondan bir şey bekliyor hâliyle.” dedi. Zannediyorum en büyük problem orada, onun çözülmesi gerekiyor. Yani “Bunlar bir elde toplansın.” diyorsunuz ya.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Evet, ben de sunum yaparken söyledim. Yani bu tarz çalışmalar belki bitmiş ürün hâline gelmemiştir ama X bitkisinin şu hastalıktaki etkisini preklinik olarak çalışan, ortaya koyan, hatta belki o etkiden sorumlu maddeleri de bulan birçok hocamız var ama bunların büyük bir çoğunluğu üretime dönüşmediği için maalesef rafları bekliyor ya da bilimsel literatür olarak onu doçent ya da profesör yapıyor, orada kalıyor. Yani bunu bir ekonomi çarkına, bir insan sağlığına dönüşmesi için bu çalışmaların yapılması şart, formülasyon hâline getirip onu ruhsatlandırma aşamasına geçmezseniz, maalesef, yaptığımız çalışma sadece sizi akademik olarak yükseltiyor, evet, Türkiye’nin de dünya literatüründe bilimsel yayın sayısını artırıyor ama orada kalıyor.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Teşekkür ederim.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun.

NEVİN TAŞLIÇAY (Ankara) – Başkanım...

BAŞKAN – Buyurun.

NEVİN TAŞLIÇAY (Ankara) – Hocam söyleyince benim de notlarım arasında vardı. Yani bu konuda Almanya'nın çok gelişmişliğinden bahsediyoruz. Oradaki sistemin işleyişiyle ilgili daha önce böyle bir doküman falan edinilmiş olabilir mi, var mıdır acaba elimizde?

YASAMA UZMANI FATİH TOPSAK – Elimizde yok şu an.

NEVİN TAŞLIÇAY (Ankara) – Araştırma Hizmetleri Başkanlığından falan isteniyor bu, böyle bir şey isteyebilir miyiz?

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Yabancı ülkeler bu işi nasıl başarmış?

NEVİN TAŞLIÇAY (Ankara) – Özellikle Almanya bunu nasıl çözmüş?

RECEP ŞEKER (Karaman) – Ruhsatlandırmayı mı diyorsunuz?

NEVİN TAŞLIÇAY (Ankara) – Evet, ruhsatlandırma. Bizde hani Tarım Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında, hocamın söylediği, üreticilerin kendilerince son derece haklı olarak gidip Tarım Bakanlığından ruhsat almayı tercih ediyor olmaları... Belki yapılmış, önceden elde edilmiş bir çalışma var mıdır?

BAŞKAN – Zafer Bey işin sahibi, burada.

Buyurun.

SAĞLIK BAKANLIĞI GELENEKSEL, TAMAMLAYICI VE ALTERNATİF TIP UYGULAMALARI DAİRE BAŞKANI DR. MEHMET ZAFER KALAYCI – Sayın Başkanım, bununla ilgili bir çalışmayı ben yeni yaptırдыm. Tarım Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, daha sonra diğer ülkeler, hatta dün de Avrupa Birliği uyum yasaları çerçevesinde 2001 ve 2004, onu da yeni bitirdik, inşallah, Komisyona onu da sunacağız.

NEVİN TAŞLIÇAY (Ankara) – İstemeye gerek yok yani.

SAĞLIK BAKANLIĞI GELENEKSEL, TAMAMLAYICI VE ALTERNATİF TIP UYGULAMALARI DAİRE BAŞKANI DR. MEHMET ZAFER KALAYCI – İngiltere örneği de hazırlanıyor.

BAŞKAN – Bir de şey söylemişlerdi ya “Bu bitkileri nasıl üretmişler, nasıl ilaç hâline getirmişler?” Yani bu geçen süreyi ortaya koymak için mesela, işte, ölmez çiçeğin tohumunu topluyorlar mı, çiftçiye mi ektiriyorlar, onların pratikleri açısından...

NEVİN TAŞLIÇAY (Ankara) - Dünya bunu nasıl uygulamış?

SAĞLIK BAKANLIĞI GELENEKSEL, TAMAMLAYICI VE ALTERNATİF TIP UYGULAMALARI DAİRE BAŞKANI DR. MEHMET ZAFER KALAYCI – Sağlık yönünden şey yaptım, Sağlık Bakanlığı açısından inceledim. Yani, Avrupa Birliği uzmanlarıyla çalıştık, güzel bir rapor hazırlandı, elimizin altında. İnşallah size şey yapacağız.

BAŞKAN – Sayın Hocam, teşekkür ediyoruz.

Bu komplikasyonlarıyla ilgili yansıyan bir şey var mı?

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Şöyle: Biz akut toksisitesli ve subkronik toksisite çalışmalarını yaptık. Yani, bu nasıl yapıyor kısa bir bilgi vereyim: Deney hayvanlarına çok yüksek dozlarda, normal kullanımının 15 katına kadar dozlarda verdik ve bunların hem kan tablolarını hem organlarındaki hasarları patolojik olarak inceledik, davranışlarına baktık, ölüm oranlarına baktık, herhangi bir şey görmedik. Normal, insan dozunda kullanıldığında da, dediğim gibi, geleneksel bir kullanım da olduğu için zaten nispeten güvenli kabul edilen bir bitki. Buna şu anda Sağlık Bakanlığı ruhsat verirken, geleneksel kullanımı

olduğu için toksikolojik çalışmaları zaten istemiyor, özellikle klinik çalışma da istemiyor ama biz ona rağmen yine de prestij açısından bu ürüne klinik çalışma ve toksikolojik çalışma insan üzerinde yeniden yapacağız.

RECEP ŞEKER (Karaman) – Kayseri yöresinde gilaburu vardır, o da daha çok halk arasında bu şekilde kullanılıyor.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Gilaburuyla ilgili bir hocamız, Ankara Üniversitesinden bir hocamız bir ürün geliştirdi fakat onlar tabii takviye edici gıda olarak piyasaya verdiler. Dolayısıyla ürün istediği değeri bulamadı öyle olduğu için yani, biz o yola tevessül etmiyoruz, girmiyoruz hiç.

RECEP ŞEKER (Karaman) – Acaba etken madde benzerliğiyle ilgili olan bir çalışma mı?

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Yo, o tamamen bir meyvenin suyundan elde ediliyor, biliyorsunuz gilaburunun suyundan elde ediliyor ama bunun içerisindeki madde grupları biraz daha farklı. Bunda “flavonoid”ler etkili, onda “antosiyenin” dediğimiz maddeler var, onlar daha etkili.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Nefrolitiaziste bunun etkisiyle ilgili teoriniz ne?

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Şöyle: Etki mekanizması çalışıyoruz ama şöyle bir gözlemimiz var: Kalsiyum oksalat kristallerini bu bitkinin ekstresinde beklettiğimizde ertesi gün kalsiyum oksalat kristallerinin tamamen yok olduğunu gördük mesela.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Yani kalsiyum oksalat parçalanıyor mu? Kalsiyum ayrı bir şey, oksalik asit ayrı mı oluyor?

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Evet, parçalayarak attığını düşünüyoruz şeyi.

RECEP ŞEKER (Karaman) – Sadece kalsiyum oksalat mı?

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Biraz da diüretik etkisi var, diüretik etkisi de var.

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL – Sulu ekstre mi yoksa...

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Sulu ekstre.

Biz bu tarz bitkileri araştırırken halkın kullanım şeklini asla değiştirmiyoruz yani halk bunu nasıl kullanıyorsa aynı şekilde doze ediyoruz, aynı şekilde hazırlıyoruz. Verimi artırmak için bazen etanollü ekstrele bakıyoruz, eğer madde profilleri birbirine çok yakınsa, içindeki maddeler çünkü etanollü ekstrelerin verimi metanolden daha yüksek oluyor suluya göre. Eğer profiller, madde profilleri aynıysa onu kullanabiliyoruz ama değilse mutlaka halkın kullandığı şekilden gidiyoruz.

Ben son bir şey daha tekrar arz etmek istiyorum Sayın Başkanım, müsaade ederseniz.

BAŞKAN – Buyurun Hocam.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Sağlık Bakanlığının çıkaracağı tıbbi çay formülleri son derece önemli. Bu, dediğim gibi inanılmaz bir arz doğuracaktır sahaya...

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL – Hazır mı formüller?

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Formüller hazır yani Bakanlık küçük bir dokunuşla bunu hızlı bir şekilde onaylayabilir. Eğer Sağlık Bakanlığı bunu onaylarsa belki 100’den fazla drog için büyük bir ihtiyaç oluşacak ve üreticiler bunu üretmek için motive olacaklar.

NEVİN TAŞLIÇAY (Ankara) - Drog var mı Hocam?

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Çünkü eczaneler bunları satar. Niye satar? Çünkü kendisinin karıştırıp hazırlayabileceği Bakanlık onaylı bir formül olacak, endikasyon da olacak üzerinde.

NEVİN TAŞLIÇAY (Ankara) – Ürün var mı Hocam?

RECEP ŞEKER (Karaman) – Talebi var.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – - Bilmiyorum, o zaman üreticileri teşvik eder, üretmek için teşvik eder, onun için söylemeye çalışıyorum.

BAŞKAN – Pazar hazırsa hemen üretime geçer üreticiler. Zaten yıllık bitki yani her yıl derken 2’nci yılın sonunda ürünü alırsın yani.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Eczanelerin büyük bir çoğunluğu, eczacı örgütünün bir temsilcisi olarak söylüyorum, büyük bir çoğunluğunun bunları satmakla ilgili iradeleri var.

BAŞKAN – Onu biz Komisyon olarak Bakanlığa iletelim o zaman, sıkıştıralım; yeter ki parayı görsün vatandaş.

RECEP ŞEKER (Karaman) - Çay borsasının da üretimle ilgili talebi vardı, çeşitlendirmeye ilgili.

BAŞKAN - Furkan Bey, buyurun.

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO’SU FURKAN TINMAZ – Sayın Başkanım, öncelikle şöyle söylemek istiyorum, biz bu bitkileri üretmek için gönüllüüz, üreteceğiz, ekonomik olarak bundan bir gelir elde edeceğiz ama şöyle bir problem var: Bu bitkilerin tohumları yok, bunları ancak... Mesela “ıslah çalışması” dediniz, bir ıslah çalışması on seneden önce olmuyor, mümkün değil. Bunu bekleyemeyiz, bu kadar zaman kaybedemeyiz. Bunlar için bunların tohumlarını yurt dışından getirmemiz gerekiyor.

BAŞKAN – Yo, bizde şey değil mi bu? Türkiye’de yetişmiyor mu?

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO’SU FURKAN TINMAZ – Yani şöyle söyleyeyim Hocam, yurt dışında olan şeyleri...

BAŞKAN – Zaten doğada var; bu ormanda... Çaylar ormanda, arazide; hepsi var zaten Türkiye’de, bunlar var. Yani doğal olarak da toptasak belli bir süre bizi götürür, o arada hemen tarımsal olarak da üretmeye başlamak lazım yani kültürü almak lazım.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Yani bunu doğadan toplayarak en fazla bir iki ürün gösterebiliriz ama mutlaka tohumlarının doğadan toplanıp bitki kültürüne geçirmeniz lazım.

RECEP ŞEKER (Karaman) - Tohumu kendimiz de toplayabiliriz aynı bitkiden.

BAŞKAN – Var tabii, canım.

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO'SU FURKAN TINMAZ – Şimdi, tohumları toplayıp kendi tohumlarımızı üretebiliyoruz ama şöyle bir şey var: Bu tohumları ürettikten sonra satamıyoruz, mesela benden bu tohumu almak isteyen bir kişiye ama ben kendim kullanabiliyorum, bitkiyi üretebiliyorum. O yüzden her üreticinin gidip doğadan bunu tek tek toplaması gerekiyor. Bunu öyle bir şey yapmalıyız ki ben mesela...

BAŞKAN - Bakanlık yapar o işi.

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO'SU FURKAN TINMAZ – İşte onu rica edeceğim, Sayın Komisyonumuzun ona el atması gerekiyor.

BAŞKAN - Bu işi yapabilmemiz için, öncelikle Sağlık Bakanlığıyla görüşülüp bir an evvel bunun imzadan geçmesi lazım.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – O 82 tane formülün bir an önce onaylanması lazım.

BAŞKAN - Onaylanması lazım, arkasından da doğal olarak dağda, bizim ormanlarımızda var yani bu çayların hepsi var.

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO'SU FURKAN TINMAZ – Tabii, tabii, onları toplayabiliriz ama dediğim gibi bunları çoğaltma konusunda...

BAŞKAN - Baktık ki daha çok isteniyor, hemen Tarım Bakanlığı tohumlarını çoğaltacak, kültürünü alıp devam edeceğiz. Çünkü yıllık bitki bu yani ağaç değil ki 10'uncu yılında toplayasın yani ilk sene toplarsın bunun çoğunu.

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO'SU FURKAN TINMAZ – Bazıları işte çok yıllık. İşte, orada dediğimiz gibi, mesela bazı bitkiler 2'nci sene tohum veriyor, ilk sene tohum vermiyor.

BAŞKAN - Yok, ürünü almak için diyorum.

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ CEO'SU FURKAN TINMAZ – O konularda yapılabilir Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Reyhan Hanım, buyurun.

TARLA BİTKİLERİ MERKEZ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ TIBBİ VE AROMATİK BİTKİLER BİRİM BAŞKANI DR. REYHAN BAHTİYARCA BAĞDAT – Şimdi, yani doku kültürü yoluyla da gidebiliriz. Eğer hocamın elinde materyal varsa, canlı materyal varsa uygun besi ortamını bulup doku kültürüyle de çoğaltabiliriz yani. Tohumla çünkü çok uzun süre sürecek bunu çoğaltmak, öyle görünüyor.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Materyal var elimizde. Sizinle görüşebiliriz, elimizde çok materyal var ama ham madde üretecek kadar yok.

BAŞKAN – Uzmanlar da tabii, sorularını sorsun, raporda yazarken sizlerden faydalanacağız.

Buyurun.

SAĞLIK BAKANLIĞI GELENEKSEL, TAMAMLAYICI VE ALTERNATİF TIP UYGULAMALARI DAİRE BAŞKANI DR. MEHMET ZAFER KALAYCI – Ben bir şey daha eklemek istiyorum, hocamın esasen endişesini de gidermek adına, biraz sonra Sedat Bey de ekleyecek galiba. Şu anda 450 civarında fitoterapi sertifikası olan hekimlerimiz var. Sadece fitoterapi alanında

da eğitim veriyoruz. Yani siz eczanelerde satışı yapın, reçete yapacak hekimler var hocam, o yüzden rahat olun. Yani eczacıya ekstra bir şeye gerek yok şu an için, öyle bir ihtiyacımız da yok, yani onu da sağlayabiliriz.

BAŞKAN – Fuat Bey, buyurun.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI FUAT ŞANAL - Hocam, sunum için teşekkür ediyorum.

İdrar yolları taşları üzerine çalışmanızla ilgili de bir şey sormak istiyorum.

Şimdi, Türkiye’de idrar yolları taş oranı diğer ülkelere göre bayağı yüksek. Şöyle bir şey, bizde siyah çay tüketimi yüzde 80 civarında, diğer bitki çayları yüzde 20, diğer ülkelerde de tam tersine. Bunu da siyah çayda bulunan oksin maddesine bağlıyorlar. Bununla ilgili bir çalışmanız var mı, bilimsel olarak da bu doğru mudur gerçekten, bu oksin maddesinin taş yapılığıyla ilgili?

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Yani net bir bilgin yok ama Türkiye’de taş hastalığına yakalanma oranı Arabistan’dan ve Kuzey Irak’tan daha yüksek değil. Bunu özellikle sıvı kaybının fazla olduğu sıcak iklimlerde idrar yoluyla değil, ter yoluyla sıvı attığın zaman vücuttan, farkında olmadan böbreklerinize sıvı azalmasına bağlı olarak taş oluşumunun sıcak iklimlerde olmasının en büyük sebebi bu. Ama mesela yeşil çay ya da siyah çay fark etmez, ikisi de bir diüretik aslında, içerisinde bizim “tein” “kafein” dediğimiz maddeler var. Bunlar zaten bir diürez meydana getiriyor. Ben o yüzden sadece o maddeye bağlı olduğunu düşünmüyorum, ilk bilgime bakarak söylüyorum.

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ MESUT YILMAZ - Yoğurt tüketimi...

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Olabilir, yoğurt tüketimi zaten...

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ MESUT YILMAZ - Kalsiyum oksidasyon taşı oluşturuyor.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Bir de idrar PH’sine bağlı; eğer idrarın PH’sini değiştiren bir madde alıyorsanız, biraz daha alkaliye çeviren bir madde alıyorsanız idrarınızda ister istemez taş oluşumu meydana geliyor.

BAŞKAN - Çok teşekkür ediyoruz, gerçekten faydalandık.

Bu Komisyonun sonunda, dediğimiz gibi, Sağlık Bakanlığını hızlandırabilirsek önümüzdeki günlerde eczacılarımıza da güzel bir iş çıkacak.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Başkanım, son bir şey daha arz edebilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Şimdi, Murat Hocam da bu konuya çok değindi ama benim de gördüğüm sahadaki önemli eksiklerden biri; kaliteli drog da yapsak ama bizim bunu ekstre hâline dönüştürebilecek büyük bir tesisimiz yok Türkiye’de. Yani analiz laboratuvarından önce büyük ekstraksiyon kazanlarının olduğu, büyük “spray dryer”lerin, püskürtmeli kurutucuların olduğu hani üreticiye ya da ben bir firma olarak götürüp oraya iki kamyon bitkiyi götürdüğümde bana onu ekstre edip kuru ekstre olarak verecek ve gerektiğinde de orada analizini yapacak bir merkezin Türkiye’de olması bizim bu anlamda katma değerli ürün üretme anlamında çok işimizi görür. Bugün ilaç sektörünün büyük bir kısmı bu tarz ekstreleri

Çin'den, Hindistan'dan inanılmaz paralara alıp gelip burada en kötü pastillerde yardımcı madde olarak kullanıyor, bazı şuruplarda kullanıyor. O yüzden bizim böyle bir merkez kurmamız lazım Türkiye'de. Distilasyonu, ekstraksiyonu, kurutucusu olan, analizden daha önce böyle bir yer kurmamız lazım. Şu anda ben bu bitkimi elde etsem bile nerede ekstre edeceğim konusunda yeni bir arayışa gireceğim. İşte Murat Bey'in var ama çok küçük ölçekte yani o kapasiteyi karşılamaz, belki benim işimi bir ayda tamamlayamaz ama bunu hızlı bir şekilde yapacak... Bu, çok büyük bir yatırım da değildir.

BAŞKAN – Maliyet ne kadardır?

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Bunun maliyeti tahmin ediyorum, bugünün şartlarında, arazi giderleri vesaire dâhil olmak üzere 20-25 milyona kurulur bu Türkiye'de.

BAŞKAN - Daha fazla fikri olan varsa söyleyebilir hocalarımdan, katkı vermek isteyen olursa...

Buyurun.

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Şimdi, şöyle: Tabii, ben konuşmamda da söylemiştim, biz orada pilot ölçekli bir üretim merkezi zaten kurduk, birtakım şeyleri az da olsa yapıyoruz ama Mustafa Hocamın dediği GMP'li alanda almaya çalışıyoruz, DMF'li hazırlayabilecek. Bir tek ben GMP alırsam hazırlayabilirim, onun dışında doğru düzgün bir merkez yok.

Tabii, burada kuracağınız tesisin kapasitesi, kullanacağınız cihazlar, mesela vakum, "belt dryer" "spray dryer" "free dryer" farklı birtakım kurutma tekniklerini uygulamanız gerekiyor. Seçeceğiniz ekstraksiyon cihazının özellikleri, işte kurutma teknikleri, analiz laboratuvarları...

BAŞKAN - Analiz yapılıp yapılmayacağı...

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - ...analiz yapılıp yapılmayacağına göre miktarlar 7-8 milyon TL'den Hocamın dediği gibi 25-30 milyon TL'ye kadar çıkabilir. Yani biz kendi bitkimizden kendi ham maddemizi yapamazsak, baştan beri de söylediğim, o zaman hep dışarıya bağımlı hâlde kalırız. Mustafa Hocam yurt dışına gönderir bitkisini, oradan yaptırır, geri getirir, katma değeri yurt dışına vermiş oluruz. Dolayısıyla böyle tesislerin olması lazım Türkiye'de. Ancak o zaman biz dünyaya yaratıcı, yeni birtakım bitkisel ürünleri satabiliriz, pazarlayabiliriz.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Murat Hocam, kusura bakmayın, sözünüzü kestim: Şu rakamı ben almadım ama belki Komisyon bunu edinebilir, Gümrük ve Ticaret Bakanlığından mesela son beş yılda bu tarz hazır ekstre ne kadar ithal edilmiş, buna bir bakmak lazım, rakamlara. Çünkü o bitkilerin büyük bir kısmı bizde var, biz onları burada o kuracağımız tesiste yapabiliriz. Ne kadar ithalatımız olmuş sadece bu tarz ekstre bitkiden işlenmiş ham madde olarak? Bu rakamları Gümrük ve Ticaret Bakanlığından edinebilirse Komisyon bu, belki yol gösterici olabilir diye düşünüyorum.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) - Onun da şöyle bir faydası olabilir: Ne kadar üretim gerektiği de ortaya çıkar.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN – Evet, iç pazarda ne kadar ihtiyaç olduğu ortaya çıkar diye düşünüyorum.

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Bir örnek daha vermek istiyorum, bir ilaç firması 3 tane ıhlamur, melisa ve papatya tentürünü Almanya'dan getiriyordu, ben dedim ki: "Bana örneklerini gönder, ben bir analiz

yapayım çünkü ben sana üretirim.” Bana önce örnekleri gönderdi Almanya’dan. Çünkü Almanya, siz diyelim ki 5 litre kullanacaksınız, diyor ki: “Ben 50 litreden aşağı satmıyorum.” 5-10 litreyi kullanıyor kendi şurubunda ya da ilacında, geri kalan bekliyor veya onu döküyor. Ben o firmaya bu tentürleri hazırladım, şimdi bizden alıyor ilacında kullanmak üzere yani gıda takviyesi tarzında, dolayısıyla Almanya’ya gitmiyor ama bu tip birçok kuru ekstrelerin çoğu... Tablet, kapsül, bütün ilaç firmaları, gıda takviyesi firmaları, Türkiye’de yetişen bitkiler olsa bile... Mesela, bugün, prosan var biliyorsunuz; prosanın duvar sarmaşığı Türkiye’den gidiyor ama prosanın ekstraktını Abdi İbrahim Almanya’dan getiriyor. Bunun gibi birçok örnek var, hani hepsini vermeyeyim. İşte, zeytin yaprak ekstresi; biz kendimiz üretmiyoruz, zeytin yaprak ekstraktı ürettikleri ürünlerimiz var. Ben, mayıs ayında fuara gittiğimde bir tane Çinli firmayla karşılaştım. 540 hektar alanda, çok büyük bir alanda 1960 yılında zeytin ekmiş o firma -çok büyük alanlarda şu anda- dünyaya zeytin yaprak ekstresi satıyor Çinli firma ve bu Çinli firma o zeytin ağacından meyve almıyor; bakın, meyvesi için ekmemiş, yaprağı için. Bütün dünyaya, Çin’de zeytini yetiştirmiş, zeytin yaprak ekstresi satıyor tonlarca. Yani bunun gibi birçok örnek var. Bizim bunları yapmamız lazım yani bir zeytin yaprak ekstraktını, biberiye ekstraktını... Biz bunların birçok farmakognozi alanında ön çalışmalarının hepsini yapmışız. Üretmek bir şey değil, analizlerini yapmak bir şey değil ama bu tesislerin olması lazım ki dünyaya bu ekstraktları satalım. Zeytin yaprak ekstraktını Çinli niye satın? Zaten zeytin -eğer ilaçlı olmazsa tabii, ilaçlı olmaması lazım- meyvesini alıyorum, yaprağı ekstradan bana bir ürün. Ondan ekstre üretip satabilirim.

BAŞKAN – Buyurun.

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ MESUT YILMAZ - Hocalarımıza çok teşekkür ederim. Ben de bu konuyla ilgili bir şey söylemek istiyorum.

İki yıl önce bizim bir arkadaşımız kurutucu mobil bir cihaz üretti ve bunu Fransa’ya 400 bin euroya sattı -konteyner şeklinde bir ünite- 200 bin euroya falan mal etti. 400 bin euroya Fransa’ya sattı, tıbbi bitki üreten bir firmaya sattı. Firma bu cihazı tarlaya götürüyormuş bir tırın arkasında, orada elektrik ve jeneratör bağlıyor, ürünleri orada elde ediyor direkt taze taze, ondan sonra da kullanıcısına iletiyor veya alıcısına gönderiyor. Böyle yapan, mobil cihazla yapan firmalarımız var, Türkiye’de üretiyorlar bunu da yani. Alanlara rahatlıkla götürülebilir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN - Türkiye hâlen 100 tona yakın -yanlış hatırlamıyorsam- nane yağını yurt dışından getiriyor. Bizim, nane yetiştirecek herhâlde hiçbir...

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ MESUT YILMAZ - Nane yağıyla ilgili bir şey söyleyebilir miyim?

Bir arkadaşımız yine TÜBİTAK’la beraber ortak bir çalışma yaptı Çukurova Üniversitesinde mentha üretmeye çalıştılar. Hatta, Türkiye’deki naneleri denediler, olmadı; Hindistan’dan nane getirdiler, onlardan da istedikleri oranı elde edemediler bir türlü ve mentha üretmeyi başaramadılar burada, mentol olarak yani saunalara satılan veya sakızlara konulan mentolü üretmedik. Bunun nedeni de hocalarımız daha iyi bilir artık, o konuda bize yardımcı olsunlar. O naneyi üretebiliriz yani.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. MUSTAFA ASLAN - Yağdan elde edilen mentol farklı, sakızlardan elde edilen farklı.

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ MESUT YILMAZ - Yağdan elde ediyorlar.

SAĞLIK BAKANLIĞI GELENEKSEL, TAMAMLAYICI VE ALTERNATİF TIP UYGULAMALARI DAİRE BAŞKANI DR. MEHMET ZAFER KALAYCI – Mentha avensis bitkisi var, onun da yüzde 80 uçucu yağında mentol var, belki onu yetiştirememişlerdir ama...

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ MESUT YILMAZ - Doğal koşullar da yeterli olmadı. Isı istiyor, çok fazla ısı istedi.

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Mentha piperita üretildiği zaman o da yine kullanılıyor farklı formülasyonlarda.

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ MESUT YILMAZ - Sanayide kullanmak için yağı yetmedi Hocam.

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Ama portakal yağını ve limon yağını biz yurt dışından alıyoruz.

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ MESUT YILMAZ - Mesela, Hocamın bahsettiği D'limonen çok önemli. Onunla ilgili bir tesis de kurulabilir.

BEZMÎÂLEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MURAT KARTAL - Türkiye'de limon ve nane yağını...

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ MESUT YILMAZ - Florida... Florida çok ideal bu konuda.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Zekeriya Temizel, o naneyle ilgili bir açıklama yaptı. Demin söylediğiniz gibi, Batı'da hemen hasat ediyorlarmış. Başında elde ederlerse o zaman verim almıyormuş.

KARACA TIBBİ BİTKİLER LİMİTED ŞİRKETİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ MESUT YILMAZ - Çok daha verimli tabii. Naneyi uçucu yağlarını kaybetmeden elde edebiliyorlar orada, üzerinde kalıyor yani.

SAĞLIK BAKANLIĞI GELENEKSEL, TAMAMLAYICI VE ALTERNATİF TIP UYGULAMALARI DAİRE BAŞKANI DR. MEHMET ZAFER KALAYCI – Naneye parazit dadandığı zaman, biliyorsunuz, yapraklar siyahlaşır ve o, mentol oranını çok hızlı düşürür. O yüzden, nane, yetiştirilmesi çok kolay görülmekle beraber, parazitten çok uzak tutmamız lazım, yoksa hemen düşen mentol oranı.

BAŞKAN – Hocam çok teşekkür ediyoruz, çok faydalandık.

Şimdi de Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Federasyonu Başkanı Doktor Sedat Yıldız, buyurun.

5.- Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Federasyonu Başkanı Dr. Sedat Yıldız'ın, Federasyon olarak hekimlere verdikleri tamamlayıcı tıp eğitimleri ve dünyada geleneksel tıbbi bitkiler eğitimi ve önerileri hakkında sunumu

GELENEKSEL VE TAMAMLAYICI TIP FEDERASYONU BAŞKANI DR. SEDAT YILDIZ – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Komisyon üyelerimiz, sayın uzmanlar, değerli hocalarım ve misafirler; benim sunumum kısa. Ben, eğitimle ilgileniyorum, bir üst kuruluşun temsilcisiyim.

Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Federasyonu Başkanlığını Doktor Hasan Karaağaç'la birlikte sürdürüyorum. Federasyonumuzun temel yapısı İntegratif Tıp Derneği ve Geleneksel Tamamlayıcı Tıp Derneğinden oluşuyor. Bunun dışında birçok sivil toplum kuruluşu federasyonun yapısında yer alıyor.

Ben eğitimden bahsedeceğim. Eğitimden bahsetmemin sebebi, faaliyetlerimizin çok büyük bir bölümünün eğitime ilgili olması. Şu an Türkiye’de Sağlık Bakanlığı onaylı olarak verilen sertifikasyon programlarının, özellikle kamuda yürütülenlerin büyük çoğunluğunda sekreteryaya hizmeti veriyoruz. Ülkemizde 20 bine yakın hekime çeşitli geleneksel tamamlayıcı tıp konularında eğitim verdik. 10 bine yakın hekimle çok yakın diyaloglarımız devam etmekte. 6 bin veya biraz üzerinde hekim de Sağlık Bakanlığından çeşitli alanlarda sertifika aldı. Bunların 550-600’e yakını -Zafer Bey’in de Daire Başkanımızın da belirttiği gibi- fitoterapi alanında sertifika aldı. Aslında hekimlerin fitoterapi alanında eğitim almak için daha yoğun talepleri var ancak bunu ertelemelerinin çok önemli bir sebebi var: Bütün bu toplantılarda konuştuğumuz son ürün eksikliği. Hekimler nitelikli son ürünü göremedikleri için onlerinde, bu eğitimleri almayı bir nebze de olsa erteliyorlar.

Biz sağlık hizmeti, eğitim, bilimsel araştırma ve AR-GE alanında faaliyet gösteriyoruz. Son üç yılda faaliyetlerimizi bu proje kapsamında yürüttük. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıpta Mükemmeliyet Projesi’nde “eğitim, politika, etkinlik, güvenlik, kalite, hizmete erişim ve rasyonel kullanım” başlıklarını inceledik. Birçok başlıkta istediğimiz gibi gitmedi işlerimiz bu süre içinde, o yüzden proje süresini şu an üç yıllık olarak kendi öz kaynaklarımızla, finansmanla yeniden uzattık. Bu üç yılın içinde odaklanacağımız iki konu var: Birincisi eğitim, ikincisi araştırma. Eğitime odaklanmamızın bir gerekçesi de var çünkü eğitim faaliyetlerini çok yoğun bir şekilde devam ettiriyoruz ve buradan geri dönüşler alabiliyoruz.

Aromaterapi yani geleneksel tıbbi bitkiler, bitkisel ürünler veya aromatik ürünlerle ilgili dünyada eğitim nasıl; çok kısa ondan bahsetmek istiyorum. Dünyada yerleşmiş bir regülasyon, düzenleme görünmüyor. Genellikle ülkelerde dernekler, özel kuruluşlar bu alanda eğitimleri hekimlere, sağlık meslek mensuplarına veya bazı yerlerde, sıradan, halktan insanlara bu eğitimleri veriyorlar. Bu dağınıklığın içinde bazı yapılar daha kurumsal eğitimler verirken bazıları çok daha kısa, biraz da baştan savma diyebileceğimiz eğitimler veriyor. Bu iki örnekte, mesela, birincisi, biraz daha böyle albenili duran bir eğitim ilanı; ikincisi biraz daha kötü bir “web” sayfasından alınmış. Birinci eğitim üç saatlik bir eğitim programı ve 32 TL eğitimin ücreti, ikinci eğitim ise dört yüz saatin üzerinde ve 32 bin TL’nin üzerinde eğitim ücreti olan bir eğitim programı. Yani yelpazeyi eğitim konusunda çizebilmek anlamında bunu söylüyorum.

Kanada’da Aromaterapistler Federasyonunun yerleşmiş bir çekirdek müfredatı var. Burada esansiyel yağlar, temel anatomi, fizyoloji, patoloji gibi konular, bir iş geliştirme -yani bunu bir ticari faaliyet olarak görüyorlar, bununla ilgili dersler- ve vaka çalışmaları sürdürülüyor.

Amerika Birleşik Devletleri’nde durum nasıl? Amerika Birleşik Devletleri’nde şu an aromaterapist anlamında bir resmî lisanslama yok. Mevcut kursların sonunda bir sertifikasyon veriliyor ama bu sertifikasyon eyaletlerde bağımsız hasta bakmaya bir yetki sağlamıyor. Bazı yapılar -burada verilen Ulusal Holistik Aromatherapy Derneği gibi- kâr amacı gütmeyen bu faaliyetleri yürütüyorlar. Burada üç seviyede eğitim veriliyor ve bu eğitimleri sağlık meslek mensupları alıyor. Birincisi, başlangıç seviyesinde yaklaşık elli saatlik bir eğitim programı; ikincisi, ileri seviye dediğimiz yüz elli ve iki yüz saat arasında bir eğitim programı; üçüncüsü, üç yüz saatlik bir ileri eğitim programı. Bizim yeni projemizde önümüzdeki bir yıl boyunca Türkiye’deki hekimlere, sağlık meslek mensuplarına ve alanda ilgilenen, eczacılar başta olmak üzere tavsiye edenlere yani bu ürünü hastaya tavsiye edecek olanlara ulusal anlamda bir program hazırlığımız var. Uluslararası anlamda da başka ülkelerden ülkemizde üretilecek son ürünlere talepte bulunabilecek -şu an için planladığımız 14 kişilik bir liste ama- 70 kişilik bir listeyi ülkemizde misafir ederek az önce belirttiğim Ulusal Holistik Aromaterapi Derneğinin kriterlerine uygun olarak bir eğitim programıyla onları Türkiye’de yaklaşık on beş gün misafir edeceğiz

ve burada pazarlayanlara daha çok bir eğitim programı planlıyoruz. Bu eğitim programının temelinde 10 esansiyel yağ seti, 5 vaka çalışması, üretim yöntemleri, esansiyel yağların etkileri ve uygulama yöntemlerinden bahsediliyor. Burada ülkemize davet edilecek ilk etapta şu an için listesini yaptığımız 14 ve sonrasında -bir üniversiteyle yapılıyor bu çalışma- 70 kişi, daha çok esansiyel yağları, ülkemizin ham madde ve son ürün potansiyelini gözeterek müfredata koyuyoruz ve bu esansiyel yağları döndüklerinde ülkelerinde son ürün olarak pazarlama kabiliyetine sahip, o sosyal becerilere veya finansal güce sahip kişiler şu ana kadar davet edeceğimiz 14 kişi.

İkinci basamakta esansiyel yağ sayısı artıyor, vaka çalışması sayısı artıyor. Burada klinik yöntemler, klinik uygulamalar ekleniyor.

Üçüncü basamakta ise 50 esansiyel yağ, 20 vaka çalışması ve farklı durumlarda bebekler, çocuklar, gebeler, yaşlılar, kronik hastalıklardaki uygulamalarla ilgili bir program, müfredat uygulanıyor. Bu sırada interaktif atölyeler, misafir konuşmacılar, kamplar ve üretim tesislerinin incelenmesi faaliyeti bu bir yıllık süreçte planlanıyor.

Eş zamanlı olarak bu misafirlerin faydalanabileceği şu ana kadar belirlediğimiz pilot 2 otelde kurulacak bahçeler ve serayla hem kursiyerlere çalışma ortamı hem bu otellerde diğer misafirlere bir etkinlik alanı oluşturuluyor. Biz, bir yıllık sürenin sonunda, 70 hedef ülkenin her birinden bazı niteliklere sahip, bilimsel, sosyal ve finansal anlamda o ülkede etkinliği olan misafiri ülkemizde ağırlamış olacağız. Tabii, bu sırada bütün bu konuşmalarda bahsedilen problem ortaya çıkıyor. Bizim onlara satabileceğimiz, Türkiye’de fitoterapi eğitimi alan hekimlerin reçete edebilecekleri kaliteli ürünlere ihtiyacımız var. Bu ürünler olmadığından dolayı hâlen birçok hekim eğitimini erteliyor. Şu an 500-600; bence bu çok iyi bir sayı Türkiye şartlarında. 2014 yılında yönetmeliğimiz yayınlandı, sonrasında yaklaşık 5 merkezde eğitim düzenlendi. Ayrılan hocamızın Bezmîâlem Üniversitesi de bunların içindeydi. Bu eğitim standardı ve kalitesi henüz dünyada net olarak oturmamış durumda. Bunu biz çok rahatlıkla ülkemizde şu an oturabilecek durumdayız ve yurt dışından gelen hekimleri burada eğitebilecek durumdayız. Yurt dışından gelen hekim eğitmenin şöyle bir faydası var, birçok ülke bunu yapıyor: Kendi spektrumuna uygun bir eğitim müfredatı düzenliyor ve gelen yabancı kursiyere gerek ham maddeyi gerek son ürünü pazarlayabilecek durumda oluyor. Üniversitelerin, teknokentlerin işine katılması gerektiğini düşünüyorum ben ve yine uluslararası iş birliklerinin bu alanda açılacağını düşünüyorum.

Şimdi, bugün yapılan konuşmalardaki o hocamın, sayın vekilimin söylediği olumsuz havaya baktığımızda... 27 Ekim 2014 yılında Sağlık Bakanlığı Geleneksel Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği’ni yayınladı. Sancılı bir süreçti ama bu konuşmalara baktığımda ben kendimi şanslı hissediyorum eğitim ayağı anlamında çünkü bizim son yıllarda yaşadığımız eğitimle ilgili eksikliklerin tamamı bizden kaynaklandı. Sekreteryamız yetersizdi, anlatan hocalarımız buna hazır değildi, eğitim araştırma hastaneleri, üniversitelerin fiziksel şartları ile idari şartları buna hazır değildi; bazı durumlarda kursiyerler yani hekimler veya eczacılar bu değişime henüz hazır değildi ama Bakanlık, bana göre, kendi adına bu eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlara dinamik anlamda çözüm üretti.

Çok kısa başlıklar... Evet, tıp eğitimine entegrasyon konuşuldu. Şu an bunu başarabilen üniversiteler var. Gerek halk sağlığı stajlarında gerek seçmeli ders olarak geleneksel tamamlayıcı tıp eğitiminin içinde tıbbi aromatik bitkiler anlatılıyor.

Üreticilerin eğitimi... Şu an bu hâlen tarım ve bazı özel yapıların sınırlı ve çok da aslında standardize olmayan eğitimleri olarak sınırlanmış durumda. Bunların niteliğinin artırılması gerekiyor.

Sağlık çalışanları eğitime her zaman açık yani bizim şu an potansiyel olarak bekleyen 10 bin hekimimiz -ki bunların içinde girişimci hekimler de var, onlara yol gösterildiği sürece bu alana yatırım yapabilecek hekimler de var- bu konuda ciddi bir yönlendirme bekliyoruz.

Sivil toplum kuruluşlarının sürece dâhil edilmesi... Bugün buradayız, onun için çok teşekkür ederim. Biz bu işin aslında sahasındayız, kendi ürünlerimiz var, hocaların söylediği gibi, onların ayrı ekstreleri yurt dışından geliyor, pazarlama için birçok yöntem var, bugün “network” pazarlamalar, eczanelere pazarlamalar... Çok paralar kazanmak mümkün ama şu an, bize göre, doğru olan yöntem, burada büyük oranda konuşulan, bakanlıkların bu konuya merkezî bir otorite olarak firmalardan ziyade sahip çıkması.

Evet, ben sadece burada pazarlamanın eğitim yoluyla yapılabileceğine vurgu yapmak istedim. Nitelikli ürünlerimiz olursa, nitelikli ham maddemiz olursa biz ülkemize getireceğimiz, misafir edeceğimiz ve iş dünyasında nitelikli iş yapabilen kişilere, yabancı misafirlere... Şu anda da yurt dışı pazarımız var, hâlen olsa elimizde gönderebileceğimiz ülkeler var. Faaliyet yürütme anlamında sıkıntı yaşamayacağımızı düşünüyorum.

Genel olarak benim konum eğitim olduğu için eğitimden bahsettim. Şu an federasyonumuzun 800’ün üzerinde gönüllüsü var, bunların büyük çoğunluğu hekim; 50 çalışanı var, 200’e yakın eğitimci akademik personeli var ama hâlen eğitim anlamında -ki tıbbi aromatik bitkiler de bunun içinde- eksiklerimizi tamamlamaya çalışıyoruz. Bizler, hekim camiası olarak, gerek federasyon gerek diğer kuruluşlar olarak bu Komisyonun yapacağı bütün faaliyetlere gönülden destek vereceğimizi buradan beyan ediyoruz.

Teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Bu konuyla ilgili sorusu olan?

Buyurun.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Sayın Başkan, çok teşekkür ederim.

Şimdi, şu tamamlayıcı tıpla ilgili söyledikleriniz, tamam, zaten bununla ilgili çok da konuştuk ama “geleneksel tıp” deyince işler bayağı bir karışıyor. Hani, keşke bunu sizler değil de işte sayın milletvekilleri dile getirse de biz de onlara karşı rahat rahat konuşsak. Sizin bu işte çok bir vebaliniz yok. Öyle hâle geldi ki şimdi Türkiye’de sağlık eğitimi pozitif anlamda çok büyük bir mesafe katetti ve bunun yanında, işte, memleket kültürüne katılmak istenen birtakım değerler var. O değerler bir miktar da bu tıp yoluyla sanki monte edilmeye çalışılıyor gibi. İş çok da ileri götürünce de işte, ne bileyim ben, tabii ki herkesin kendisine göre bir dinî inancı var, ibadeti var, kim ibadete yakın, kim değil, kim günahkâr, kim değil, bunu Allah bilir ama öyle hâle getiriliyor ki bunun üzerine gidince de “Sen Müslüman değil misin?” gibi tuhaf bir lafla karşılaşılıyor. Ama, dediğim gibi, tamamlayıcı tıpa tamam, fitoterapiye tamam ama “geleneksel tıp” deyince orada büyük bir problem var.

Teşekkür ederim.

GELENEKSEL VE TAMAMLAYICI TIP FEDERASYONU BAŞKANI DR. SEDAT YILDIZ – Sayın Vekilim, endişenizi ve anlatmak istediğinizi anlıyorum ama bugün bazı yöntemleri kullanabiliyorsak ya da bazı bitkilerin geleneksel kullanımından bahsedebiliyorsak bunu, bana göre, geleneksel tıpa borçluyuz, o kültüre borçluyuz. Şu anki eğitim, müfredatlar, uygulama, üniversitede, akademik seviyede bahsettiğiniz değerlerle ilgili bir geleneksel Çin tıbbında ne kadar Tao anlatılıyorsa bir geleneksel İslam tıbbıyla ilgili bir uygulamada da aynı şekilde, aynı mesafede anlatılıyor. Hangi uygulama kökenini nereden alıyorsa... Bugün Batı’dan kökünü alan geleneksel tıp uygulamaları da

var, doğudan Çin'den kökünü alan uygulamalar da var, geleneksel İslam tıbbından, Anadolu'dan çok ciddi anlamda kaynaklanan uygulamalar da var. Çok samimiyetle söyleyebilirim ki eğitim alan kişiler hekim ve hepsine eşit bir mesafede, bilimsel zeminde bu eğitimlerin verildiğini ben söyleyebilirim. Endişelerinizi anlıyorum, daha iyi olacağını da umuyorum bundan sonrası için.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Şimdi, bizim bildiğimiz anlamda pozitif tıbbın geliştiği ülkelerde, siz “Batı ülkelerinde de böyle gelenekseli var.” diyorsunuz ama ben otuz yıl doktorluk yaptım, böyle bir şey duymadım. Batı tıbbında “Şu geleneksel.” diyebileceğiniz bir şey var mı?

GELENEKSEL VE TAMAMLAYICI TIP FEDERASYONU BAŞKANI DR. SEDAT YILDIZ – Hocam, şu an homeopati mesela geleneksel tamamlayıcı tıp uygulamalarının içinde. Fransa’da çocuklarda kullanılan ilaçların yüzde 50’si homeopatik ilaçlar. Osteoartritte -ben fizik tedavi ve rehabilitasyon uzmanıyım- şu an kılavuzlar birinci sırada parasetamol önerirken son üç dört yılda meta analizler birinci sırada sülük uygulamasını önerebilecek durumda ama şöyle bir sıkıntı var: Camia ve endüstri, eline o meta analizleri alıyor ve onu nereye koyacağını bilemiyor çünkü bunların birçoğu bunları satamayacağınız şeyler, ilaç değil.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – İşi endüstriye getirmek kolay. İşte, mesela, sayın hoca nefrolitiazis ile ilgili bitkiyi uygulamış, sonuçlarını almış. Tabii ki faz 4 çalışması yapılmamış ama öyle gözüküyor ki yüzde 80, yüzde 90 ihtimalle bu gerçekleşecek ama diğer türlü, işte “Fransa’da sülük yapılıyor.” falan deyince bunlar biraz havada kalıyor.

GELENEKSEL VE TAMAMLAYICI TIP FEDERASYONU BAŞKANI DR. SEDAT YILDIZ – Şöyle söyleyeyim, çok uzatmak anlamında değil ama Amerika’daki National Institutes of Health (NIH) bütün bilimsel araştırmalarını milyarlarca dolar bütçeyle yürüten bir merkez. Bu merkez çok çok uzun yıllardır “geleneksel tamamlayıcı tıp” demiyordu, şimdi onlar ismine “tamamlayıcı ve integratif sağlık” diyorlar çünkü integratifi işin içine aldı, bütün diğer tedavilerle bunu entegre etmeyi. Tıptan sağlığa geçti çünkü tıbbın bir hekimlik nosyonu olduğu, sağlığın ise bütün insanları, hastayı da ailesini de diğer sağlık meslek mensuplarını da içine alan bir yaklaşım olduğunu... Ve buna milyarlarca dolar bütçe harcıyorlar. Bizim Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Daire Başkanlığımızın, Sayın Başkanım, bilmiyorum ama sanırım 4-5 milyon TL civarı bir bütçesi var bütün faaliyeti boyunca. Tabii, bu tartışmaya açık bir konu ama ben literatür anlamında da uygulama anlamında da Avrupa’da da Amerika Birleşik Devletleri’nde de... Çin’i zaten saymıyorum çünkü Çin buna mecbur. Çin’de “tıp” dediğinizde ya akupunktur anlaşılır ya “herbal medicine” anlaşılır. Bu kapsamın düşündüğümüz kadar, hani yok denecek kadar da olmadığını düşünüyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

Arkadaşlar, bir dahaki toplantıda görüşmek dileğiyle toplantımızı kapatıyoruz.

Kapanma Saati: 18.52

